

GÜNEY

KÜLTÜR • SANAT • EDEBİYAT DERGİSİ

VAKFI
Destek Derneği



Yıl : 1 Sayı : 4 Kasım – Aralık
SAL : 1 Hejmar : 4 Gelêrezan– Kanûn
1993

GUNEY

Kültür • Sanat • Edebiyat Dergisi

Yıl: 1 Sayı: 4

Kasım - Aralık

1993

Derginin Sorumlusu ve Yazışma Adresi:

förderverein der Yılmaz Güneş
Stiftung e.V.
Solinger Str. 1/A
4100 Duisburg 11
Tel: 0203/54 87 23
Fax: 0203/54 88 23

Banka Hesap Numarası:

Stadsparkasse-Duisburg
BLZ: 35050000
Knt.Nr.: 207/008 764

Derginin Fiyatı:

10.000.- TL

5.- DM, 5.-FL, 15.- FR, 35.- SL

Abone ve İsteme Koşulları

Dergi fiyatına 3.- DM posta ücreti eklenerek.

Tek siparişlerde 8.- DM'lik posta pulu karşılığı.

İlan Koşulları:

Havale önceden ödenip gönderilince

	İç Sayfalar	Kapak İçi
Tam Sayfa:	100.- DM	120.- DM
Yarım Sayfa:	55.- DM	65.- DM
Çeyrek Sayfa:	30.- DM	40.- DM

Kültür ve demokratik içerikli ilanlar alınır.

İÇİNDEKİLER

- 9. Ölüm Yıldönümünde Onu Birkez Daha Andık.
- Yılmaz Güney Ölümsüzdür
- Yılmaz Yeniden Ülkesinde idi
- Yılmaz Güney'i Anlamak B.Fundermann
- Hüseyinov'un Bir Kitabı B. Yağmur
- Rıfat Ugaz - H.Karadağ
- Pir Sultan Abdal -A.Güneş
- Dünya Duydu Bu Vahşeti -Şah Turna
- Şiirlerle Onların Anısına
- Kadın ve Kültür Sorunu -E.Güneş
- Edebiyat ve Müzik Üzerine -H.Halis
- Şairler Şairi Homeros -O.Adam
- Edebiyat Kahvesi
- Ferhat Tunç'la Bir Sohpet -B.Fundermann
- Bir Direniş Türküsü -E.Gökçe
- Çevre Sorunu ve Ekoloji
- Zararlı Alışkanlıklar Üzerine -A.Kuloğlu
- Dünya Barış Günü -G.Yılmaz
- Umut Filmi
- Avrupa'da Yaşayan Türkler ve Kürtler -H.Osman

Değerli Okuyucular!

Dergimiz, sizin katkılarınızla daha da gelişip zenginleşecektir.
*Kültür ve sanat üzerine haber * Yorum * İlan * Eleştiri * Öneri * Şiir " Resim * Karikatür * Araştırma vb. sanatsal ekinlerinizi, bekliyoruz.*

SUNU

4. Sayımızda Yeniden Merhaba.

Üç aylık aradan sonra, siz okuyucularımız ve Yılmaz Güney sevenleri ile yeniden birarada olmaktan mutluyuz. Sözümüzü tutarak 1993'ü dördüncü sayımızı da bitirdik.Biz gülü bağında derdik, bundan sonrası daha çok siz dostların katkıları ile şekillenecektir. Birşeyleri yaşatmak, onu ilerletmek, onu yaratmaktan daha da zordur. Sanat ve Edebiyat çalışması insanlara yapılan en önemli bir hizmettir. Ama insanlar duygularını zorlayıp, öncelikle kendi kendini sorgulamalı. Kendileri, kendileri için neler yapıyor. Kendileri için yapılanlara ne yapıyor?

Tüm sayılarımızda şimdiye kadar, değişik sayfa ve yazarlar ile sizlere ulaştık. İlkbaşta bunları kalıcı yapmak istedik. Ama değişime ve yenilenmeye ve hergün yeniden yeni dostların kervanımıza katılmasını görmeyen bu tutumun yanlışlığı ortadadır.

Bu sayımızın iki ağırlıklı konusu vardır, gerisi dergimizin kendi genel sorumluluklarının devamıdır. Y.Güney'in 9. Ölüm Yıldönümü dolayısıyla anma toplantıları, şiirler, Hüseynov'un bir kitabına ve değerlendirme yazılarına yer verdik. Y.Güney'in eserleri bölümünde Umut filmini, iki şiirini ve "Ogluma Hikayeler"in bir bölümünü tanıtıyoruz.

Sivas katliamının üzerinden çok yeller esti, ama tazeliğini henüz koruyor. Aydınlanma düşmanlarını ve katliamı yeren yazı ve şiirleri bir bölümde toparladık. Bize ulaşan okuyucu şiir ve yazılarını buraya da aktardık. Ayrıca Sivas'ın acıları içinde kıvranıp ölen Rıfaz Ilgaz hocamızı da kısaca aynı bölümde ele aldık.

Bu sayıda şiirimizin bir isyan ateşi Enver Gökçe'yi ve Homeros'u sizlere kısaca tanıtıyoruz. Edebiyat ve kültür üzerine haber-röportaj yorum-araştırmalarımız var. Çevre ve ekoloji üzerine bir kaba inceleme yazısını ve "Dünya Barış Günü" üzerine kısa bir yorumu yayınlıyoruz. Aramıza yeni katılan A. Kuloğlu ve Hacı Osman dostlarımızdan yazı ve okuyucu mektuplarını da ayrıca sunuyoruz. Berthol Brecht'tin kısa bir yazısını da önemli gördüğümüzden bu sayıda yer veriyoruz.

Bir Kültür-Edebiyat dergisinin çıkarılmasının zorluğunu biliyor ve yaşıyoruz. Okuyucularımıza daha iyi bir dergi yaratmak istiyoruz. İnsanın kendisini, doğayı ve toplumu daha net ve özgürce kavramasına uğraşıyoruz. Sevgi-saygı-hoşgörü-eşitlik duygularını güçlendirmek ve yeni insan tipine katkıda bulunmak istiyoruz. Ama işimizin zorluğunu biliyoruz. Çünkü grupçuluk-darkapıcılık-çekememezlik dünyayı sarmış gidiyor. Kimi yerlerde dergimizi sergileme imkanı bile bulamıyoruz. İşte bu yüzden dolayı siz okuyucularımızın desteğine biraz daha ihtiyacımız vardır. Ancak sizinle birlikte biz her zorluğu yenebiliriz. Yeni okuyucu, yeni yazılar bulma mücadelesinde sizler de yardımcı olmalısınız.

Bu sayının kapağı "Anadolu Türküleri" adlı kitabın kapağıdır. Geçen sayı Azerbeycanlı ressam Eyüp Emdadiyan'a ait "Aşık" tablosuydu. Bir yanlışlıktan dolayı 3. sayıda bilgi verilmemişti. Geçen sayıda yapılması ilanla duyurulan 1. Yılmaz Güney Edebiyat Yarışması; teknik hazırlıkların yetersiz oluşu ve bir dizi başka işlerden dolayı yapılamayacaktır. Okuyuculardan özür dileriz. Ayrıca Güney'in amblemi için yeterli öneriler gelmediğinden, gelecek sayıya kadar beklemeyi uygun görüyoruz. Hepinizin önerilerini bekliyoruz.

Tüm güzelliklerin sizin olması dileğiyle.

Güney

9. ÖLÜM YILDÖNÜMÜNDE O'NU BİR KEZ DAHA ANDIK!

9 Eylül 1984, Türkiye-K.Kürdistan ve dünya proletaryası ile ezilen halklarının en acılı günlerinden biri daha. Bu günü anmadan geçmek, komünist sanatçı Yılmaz Güney'i anmadan geçmek mümkün değildir. Çünkü O, adını haklı mücadelesiyle ezilenlerin tarihine yazdırmasını bilen birisidir.

Bu vesileyle 18 Eylül'de Duisburg'ta Derneğimizin düzenlemiş olduğu anma toplantısı yapıldı. Toplantı VHS salonunda, verilen zamanda uygulandı. Toplantıyı ikinci başkanımız saygı duruşuyla başlattı. Daha sonra şu kısa konuşmayı yaptı:

"Değerli arkadaşlar, bu gün, Türkiye - K.Kürdistan halklarının yetiştirdiği ender insanlardan biri olan Yılmaz Güney'in 9. ölüm yıldönümünü anmak için bir araya geldik. Onun devrimci eserlerini yaşatmayı amaçlayan Derneğimiz adına, şimdi bir anma yazısı okunacaktır. konuşmamızı cankulağı ile dinleyip, tartışmalara katılacağınızı umuyoruz. Ayrıca buradaki tüm arkadaşların burada, Yılmaz hakkında düşündüklerini, eleştirilerini, anılarını ve derneğimiz hakkında eleştiri-öneri ve sorularını getirmelerini arzu ediyoruz. Bugün, Yılmaz'ın bir değerlendirmesini yapmayacağız, ama toplantının ona layık olmasına çalışacağız. Hepinize şimdiden teşekkür ederiz. Şimdi Yönetim Kurulumuz adına, konuşma hakkını arkadaşa devrediyorum."

Bu kısa konuşmadan sonra Yönetim Kurulunun yazısı okundu. Toplantıda Vakıf Destek Derneğimiz dışında, Yeni Dünya İçin, Devrimci Proletarya ve Bolşevik Partizan dergileri adına yayın sergileri açıldı. PRK Rızagari



taraftarları gecikerek geldiler, ama tartışmalara katıldılar. Maoist Merkez ve bazı ERNK taraftarları da gelenler arasında idiler. Böylece 60 bin Türkiyeli ve K.Kürdistanlı'nın yaşadığı, 10 siyasi "sol" derneğin olduğu bir şehirde ve herkesin de Yılmaz'ı sahiplendiği bir dönemde, onu anma toplantısına toplam 85 kişi katılıyordu. Gülünç ama gerçek budur.

Bu toplantı hakkında 9 Eylül'de Özgür Gündem"e ilan verdik. Bir çağrı bildirisi çıkarttık ve her derneğe, kuruluşa dağıttık. Duisburg ve Essen'de 4 Türkçe-Kürtçe radyo evinde ve Özgür Gündem de bu toplantının tanıtım konuşmaları ve tanıtım yazıları yer aldı. Birazcık devrimci sorumluluk taşıyanlar, herhalde haberimiz yoktu diyemezler. Hayır bu durum, Yılmaz'a sadece ikiyüzlüce ve bazı kaygılar yüzünden sahip çıkıldığını gösteriyor, o kadar.

Dernek konuşmasından sonra sorulara geçildi. İlk önce sorulara konuşmacı arkadaşlar kısa yanıtlar verdiler. Yanıtlar esnasında şu önemli soruları cevaplandırdılar.

"Yılmaz Güney hiçbir devrimci hareketi tam olarak proletarya partisi görmediği için birlikte örgütlenmedi. Ama O devrimcilere yardım ettiği için de 1972'de tutuklandı. O'nun hatalı görüşlerine karşı sağlığında yeterli mücadele verilmedi. Hastalıkla uğraştığı son dönemlerde Bolşeviklerin eleştiri getirdiklerini biliyoruz. Bunun dışında O'nu değiştirmek için ilkeli açık bir başka mücadeleden haberimiz yoktur.

Bizler Yılmaz Güney'i sanatıyla-kişiliğiyle ve devrimci düşünceleriyle bütünlük içinde savunuyoruz. ne burjuvazi gibi onun sanatçı yanını öne alıyoruz, ne de onu bir örgüt lideri gibi ele alıyoruz, ne de O Kürt olduğu için onu sadece bir Kürt devrimcisi olarak ele alıyoruz. O'nu ilk önce bir komünist, ondan sonra Kürt aydını ve sanatçısı olarak görü-

Yılmaz Güney Avrupa'da anılacak

DUİSBURG / Gündem – Yılmaz Güney'i Avrupa'ya ve buradaki Türkiyeli halklara tanıtmak ve onun izinde eserlerine sahip çıkmak amacıyla 1993'ün ilk ayında, Almanya'nın Duisburg kentinde kurulan Yılmaz Güney Vakfı, 9 Eylül 1984'te yaşamını yitiren sanatçının 9'uncu ölüm yıldönümü nedeniyle, ona yakışır bir anma için, yoğun bir çalışma içerisinde.

Anma çalışmaları için bir çağrı yapan vakıf yöneticileri, yayımladıkları bültende, "Ölümünün üzerinden 9 yıl geçmesine rağmen, o halen aynı canlılıkla aramızda yaşıyor. O'nun devrimci yaşantısı, sanatı ve mücadelesi ise, Türkiye-Kuzey Kürdistan ve tüm dünya halklarının mücadelesinde yaşamaya devam ediyor" deniyor.

Bülten'de devamla şunlar yazılıyor: "Yılmaz Güney, sinema ve edebiyat alanında yaptığı devrimci eserlerde tüm dünyada haklı bir üne kavuşmuştur. Fakat o, bu haklı ününü, diğer burjuva aydınları gibi kendisinin ve düzenin çıkarları için kullanmadı. Bütün olanaklarını, düzenin yolsuzluklarına karşı mücadeleye aktardı. O'nun vakitsiz ölümü ile Türkiye-Kuzey Kürdistan ve dünya proletaryası ile halkları sanat ve edebiyat alanında daha bir dizi değerler üretecek olan, emekçilerin davasına kendini adamış fedakar bir büyük dostlarını yitirdi." Haksızlıklara karşı onurlu bir şekilde mücadele veren bir halk sanat ve siyaset adamı olan Yılmaz Güney'in de hata işlemiş olabileceğini, meselenin yapıcı ve eleştirel yaklaşarak bunların tartışılabileceğine de değinilen bültende, esas olan onun devrimci özüne sahiplenmek olduğu vurgulandı. Yine 9'uncu ölüm yıldönümü nedeniyle "O'nun gerçek dostları" 18 Eylül Cumartesi, saat 16.00'da, Internationales Zentrum Duisburg, Niederstr. 5'te "Anma ve Tartışma toplantısına" çağrılıyor. Açıldığından bu yana çeşitli kültür etkinlikleri düzenleyen Yılmaz Güney Vakfı bu arada "Güney" adında bir dergi çıkararak "kültür, sanat ve edebiyat" çevrelerine seslenip, bu vesileyle Güney'in devrimci mirasına sahip çıkılması istenmekte. Derginin amaçlarından biri de, edebiyat ve politika alanlarında yeni şahsiyetlere yol açmak ve Güney'in "dostlarına" yazma imkanı tanımak.

Şimdiye kadar üç sayısı çıkan dergide Güney'in politik ve sanatsal yazıları okurlara sunulurken, onunla ilgili yazılara da yer veriliyor.

Bunun yanında Kürtçe derslere de Kürdistan'ın tanıtımına da önemli bir yer ayrılıyor dergide.



Yılmaz Güney, ölümünün 9'uncu yıldönümünde Avrupa'da da çeşitli etkinliklerle anılacak.



9. ölüm yıldönümünde Komünist sanatçı

YILMAZ GÜNEY'i

anıyoruz.

Devrimci mücadelesini yaşatıyoruz

Anma Toplantısı:
18.9.1993 günü saat 16.00'da
İnternational Zentrum - Duisburg / Almanya

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği
Solingerstr. 1/A 47166 Duisburg
Tel/ Fax:0203/ 54 87 23 /54 88 23

yoruz. Bunları birbirlerinden ayırmak burjuvasiye hizmet eder, onun dünya görüşlerine ters düşer. Yılmaz'ın siyasi yazılarında o bu durumu aynen savunur. Ama biz burada onun mücadelesi ve yaşantısına esasında ağırlık verdik, diğer konuları birlikte tartışmalar içinde ele almak istedik. Bu tartışmada Yılmaz'ı bir komünist önder olarak değil, bir komünist sanatçı olarak anıyoruz.!

Tartışmalarda Devrimci proletarya taraftarı, Yılmaz'ın devrimci olduğunu, ama komünist olamayacağını; çünkü onun komünistlerle aynı örgütlenmede yer almadığını savundu. Rızgari taraftarı da Yılmaz'ın "bir Kürt olduğunu, hayatının son döneminde "Paris Kürt Enstütüsü"nu kurduğunu ve ulusal mücadeleyi öne aldığını ve onu Türkleştirmememiz gerektiğini" iddia etti. Dinleyicilerin ısrarı üzerine, Yılmaz'ın eserlerinde bu durumu gösteremeyeceklerini ama, onun yayınlanmış bir roportajında bu görüşünü açıkça savunduğunu ve kendilerinde olan yeğeninin bu durumu bildiğini" iddia etti ve bunu GÜNEY dergisine vereceğini belirtti.

Tartışmanın bir diğer cephesini Yeni Dünya için ve Bolşevik Partizan temsilcileri oluşturdu. Bunlar, Yılmaz'ın komünist bir sanatçı olduğunu, fakat önemli ilkesel hatalarının da olduğunu belirttiler. Yılmaz'ın siyasi yazıları temelinde ilk kez Bolşevik'lerin Yılmaz'ı değerlendirdiklerini, diğer siyasetlerin O'nu değerlendirmekten ve tartışmaktan titizlikle kaçtıklarını, alıntılarla belirttiler. Yılmaz'ın değerlendirilmesinin ilkeli ve diğer örgütlerle aynı düzeyde yapılamayacağını, bunun haksızlık olduğunu, çünkü onun hiçbir dönem örgütlü bir ortama kavuşamadığını savundular.

Örgüt temsilcileri dışında çok sayıda kişi de bireysel olarak söz hakkı alıp tartıştılar. Devrimci Proletarya ve Rızgari taraftarı arkadaşların görüşleriyle polemik yürüttüler. Yılmaz'ın örgütlü değil diye komünist denilmemesinin ve Kürt'tür diye onu Türkiyelilerin savunamayacağı tezlerinin sorunu ideolojik-siyasi olarak ele alınmadığını, bunun en iyi halde küçük burjuva grupçuluktan ve küçük burjuva milliyetçilikten kaynaklandığını uzun uzun anlattılar. Toplantı Vakıf Destek Derneğinin teşekkürü ve kısa konuşmasıyla noktalandı.

Bana kendi dilinden
bir şarkı söyle
Kimin adına olursa olsun
Yeter ki çığlığın senin olsun
Sesine dökülsün isyanın
Sesin sel olsun bağırsın

Bana birşey söyle
Ama kendi dilinden olsun
Belki anlamam dediğini
Ama senin dilinden olsun.
Y.Güney

9. ÖLÜM YILDÖNÜMÜNDE PROLETER SANATÇI

YILMAZ GÜNEY ÖLÜMSÜZDÜR

Yılmaz Güney, 1 Nisan 1937'de Adana'ya bağlı Yenice köyünde doğdu. Asıl doğumu 1931 ve asıl adı Yılmaz Pütün idi. Annesi Muş'tan gelmiş, babası da Siverekten kan davasından kaçmış kürt ulusuna mensup yoksul pamuk işçileridir. Ailede yedi kardeştiler. Doğar doğmaz silah ve at sevgisi ile tanıştı. Bu yüzden Yılmaz küçük yaştan itibaren çalışıp ailenin bütçesine katkıda bulundu. O hem okudu, hem de pamuk toplayıcılığı, su satıcılığı, bağ bekçiliği, çıraklık vs. yaptı.

Yılmaz Güney 1950'nin başından itibaren sinemayla tanıştı. İlk önce mahalle ve köylerde film reklamı yapıp, daha sonra film oynatmaya başladi. 1951'de artık makinist oldu. 1952'de ***"BİRGÜN"*** adlı yerel gazetenin edebiyat dergisine, köylülerin ve pamuk işçilerinin durumu üzerine öyküler yazmaya başladı. 1954'de bir kolonyacı dükkanınında, birisinin kendisine Nazım Hikmet'ten .bir şiir okumasından itibaren sosyalizme büyük bağlılık ve sevgi duymaya başladı. 1956'da hukuk fakültesine öğrenci olarak girdi. Bu dönemde ***"onüç"*** adlı bir edebiyat dergisine yazdığı "Üç Bilinmeyenli Denklem" adlı makale yüzünden komünizm propagandasını yaptığı gerekçesiyle 7,5 ayıl hapis, 2,5 yıl sürgün cezasına çarptırıldı. Bu ceza 1,5 yıl hapis ve 6 ay sürgüne çevrildi.

1958'de bir film şirketinden iş sözü alınca İstanbul'a gitti. İstanbul'da köşebaşlarının tutulduğunu görünce, önce bazı tavizler verip her işte çalışarak, Yeşilçam'a yerleşmeye çalıştı. Atıf Yılmaz ile tanışması onun sinemaya girişini hızlandırdı. Senaryolarını birlikte yazdığı "Bu Vatanan Çocukları"nda yardımcı bir rolde başarılı olunca, "Alageyik" filminde başrol oynamaya



başladı. Daha sonra "Karacaoğlanın Kara Sevdası" filminin senaryosunu yazdı ve oynadı.

Yılmaz Güney'in hakkındaki dava kesinleşince, o gidip teslim olmadı. Bu yüzden 1959'dan itibaren Hukuk faakültesini de terk etmek zorunda kaldı. 1961'de ***"Tatlı Bela"*** filminin çekiminde tutuklandı, 18 aylık hapis cezasını Nevşehir Cezaevinde yattı. Burada çeşitli öykü ve senaryoların yanında, ailesinin öyküsü olan ***"Boynu Bükük Öldüler"*** adlı ünlü romanını yazdı. Konya'da sürgünde iken tanıştığı Can Ünal ile bir süre birlikte yaşadı. Elif adında bir kızları oldu.

1963'de cezası ve sürgünü bitince yeniden sinemaya döndü. "İkisi de Cesurdu" filminde oynadı. Film şirketlerine film önerir, senaryo yazar, öykü yazardı. Ancak komünistlik damgası aldığından, kimse ona iş vermek mistemiyordu. Buna karşılık filmlerinin halk tarafından büyük beğeni kazanması, taşrada gişe rekorları kırmasına yol açıyordu. 1965'e kadar Ö.Lütfü Akad ile birlikte çok sayıda film çevirdi. bu dönem Yılmaz Güney, yarattığı dürüst, mert, namuslu ve yiğitlik tipiyle sıradan emekçi insanların duyarlılığını yakalamıştı. Kavgaya mecbur edilen insanın hali, aslında onların gerçek hali idi. Bu yüzden ona karşı coşkulu bir halk sevgisi artıyordu.

1965'te herşeyi kendisine ait olan 21 film gerçekleştirdi. 1963-68 arası 60 filmde oynadı. 1965-68 arası ***"Hudutların Kanunu, Kızılırmak-Karakoyun, At-Avrat-Silah, Çirkin Kral, Kozanoğlu, İnce Cumali"*** adlı filmler Anadolu'da güçlü yankılamalar yarattı. Bu filmlerinde kötülerin düşmanı, yoksulların dostu ***"Çirkin Kral"*** tipi yerleşti. Artık minibüslerde, evlerde, kahvelerde onun posterleri ve sözleri asılıyordu. Yoksul ve kimsesiz insanlar sanki bir kurtarıcı bulmuşlardı kendilerine. Onun isyancı

ve başeğemez bakışlarında halkımız kendini bulmuştu adeta.

1968 yılında film şirketi sahibinin komünist olduğu gerekçesiyle kendisine iş vermek istememesi, Yılmaz'ı uzun zamandır planladığı kendi filmlerini yapmaya yöneltti. ilk önce ***"Seyit Han"*** filmini gerçekleştirdi. ***"Pire Nuri", "Aç Kurtlar"*** sonra geldi. Bir yandan başkalarının filmlerinde oynuyor, bir yandan senaryo yazıyordu. Kendi filmelerinde ezilen bir ulusun ve ezilen insanların yaşamlarını birlikte işlemeye çalışıyordu.

Aynı dönemde asker kaçağı olduğu gerekçesiyle askere alındı. Yine filmlere ve senaryo yazarlığına devam etti. 1969 yılında kendisine ait ***"Bir Çirkin Adam", "Piyade Osman"*** filmlerini çevirdi. Askerliği bitince 27 Haziran 1970'de İstanbul'da film çevirirken tanıştığı (Jale Fatma Süleymangil) Fatoş Güney ile evlendi ve bir oğlu oldu. Ölene kadar bu beraberlikleri sürdü.

1960'lı yılların sonu Uluslararası alanda ve ülkemizde çeşitli siyasi gelişme ve çalkantıların yaşanması kuşkusuz Yılmazı da etkiliyordu. Bu nedenle O, askerliği sırasında uzun uzun düşünüp hazırladığı filmini 1970'de gerçekleştirdi. **"Umut"** Türkiye sinemasının ve Yılmaz'ın sinemasının bir dönüm noktası oldu. Bu filmin yankıları yurtdışına ulaştı. 1970 Adana Altın Koza, Fransa Gronebla film şenliği özel ödülü, yeni sinema dergisi en iyi Türk filmi ödüllerini aldı. Umut filminde babasının yaşantısının bir kesitini işliyordu. Bu tarihten itibaren **"Yedi Belalılar, Canlı Hedef, Kaçaklar"** adlı kendi filmlerini yaptı ve daha bir dizi filmde oynadı.

1971'de **"Umut"**un bir devamı olarak **"İbret", "Yarın Son Gündür", "Acı", "Ağıt", "Vurguncular", "Baba" ve "Umutsuzlar"** adlı değerli filmleri yaptı. 3. Adana film festivalinde **"Ağıt"** birinci, "Acı" ikinci film seçildi. Türk sinema derneği ödülü ile Venedik film festivalinde **"Ağıt"** derece alarak dünyaca bir ün sahibi oldu. **"Baba"** filmi ise 1972'de 4. Adana rinin üzerine amansızca gitti. Kendini hayatın süzgecinden yeniden geçirdi. Tutukluluğu kendisini geliştirmek ve yenilemek için bir fırsat bildi.

İçeride olduğu sürece Yılmaz'ın filmleri içerde ve ülke dışında büyük ilgi toplamaya devam ediyordu. Yazdığı kitaplar üzerinde ilgi toplanıyordu. **"Boynu Bükük Öldüler"** 72 de Orhan Kemal ödülünü alıyordu. 1974 Mayısında kısmi aftan yararlanarak dışarıya çıktığında, Yılmaz Güney önemli bir birikime sahip, olgunlaşmış bir devrimci sanatçı idi artık.

Yılmaz Güney hiç bir zaman örgütlenmemiş, bir örgüt desteği ve imkanı bulamamış bir devrimci idi. O, hayatının önemli bir kesitini hapishanelerde geçirmiş olmasına rağmen bu kadar eseri başarmıştı. O, burjuvazinin komplo ve baskıları sonucu en iyi yıllarını hapishanelerde geçirdi. Ama en iyi eserlerini de orada hazırladı. Onun emekçi yığınlara yol göstermesi, onlara mal olması burjuvaziyi yeni saldırılara yön eltiyordu. Ama bu saldırılar emekçi sınıfların ve gençliğin ona sempatisini daha da arttırdı.

1974'de dışarıya çıkınca ilk önce hapishane hayatını anlatan **"Zavallılar"** filmini, daha sonra da kendisini yenilemenin ve daha bilinçli bir sanat yapmanın işareti olarak aydınların yozlaşmasını konu edinen "Arkadaş" filmini yaptı. Onun daha kararlı ve bilinçli işine sarılması, emekçi yığınlardan yana açıkça tavır alması hakim sınıfları yeni komplolar hazırlamaya itti. Bunun sonucu Yılmaz Adana'da **"Endişe"** filmini çekerken, gerici Yumurtalık hakiminin kendi tahrikleri sonucu ölmesiyle yeniden içeriye atıldı. Bu davadan kendisine 19 yıl ağır ceza verildi.

Yılmaz Güney yeniden bir yıl içinde hapishanelere dönünce, "Endişe" filmini Şerif Gören ve Erkan Yücel tamamladılar. Bu film 12. Antalya film festivalinde birincilik ödülü aldı. Ayrıca 20. İtalya Locarno film festivalinde dereceye girdi. Yılmaz içerde yeniden işine sarıldı. Dışarda sanatına artık devam edemeyeceğini anlamıştı.

1975'den itibaren senaryosunu yaz dığı ve içerden yönlendirdiği "İzin, Bir Gün Mutlaka" filmlerini yaptı. Daha sonra, daha yeni dönem filmlerini tamamladı. Bunlar; ***"Sürü, Düşman ve Yol"*** filmleri idi. Ama o bunlarla da yetinmedi. Aynı dönemde hapishanede ***"Oğluma Hikayeler ve Soba-Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz"*** ve ***"Selimiye Mektupları"*** adlı kitaplarını yazdı. 1978'den itibaren kurucusu olduğu GÜNEY dergisinde siyasi ve sanatsal yazılarda yazmaya başladı.

Yılmaz Güney içeride iken 1979'lardan itibaren önce ***"Faşizm Üzerine"*** yazdığı yazıları dolayısıyla yeniden 7,5 yıl hapis ve 2,5 yıl gözetim altında bulundurma cezası verildi. Ayrıca cezaları bir defa daha "siyasi fraksiyonlar" adlı yazısına verildi. İspanya Valladolid festivali müdürüne yazdığı bir mektup dolayısıyla 8 yıl ceza daha aldı. Ayrıca yedi ayrı duruşma ve davası daha devam ediyordu.

12 Eylül Askeri Cuntası gelince bu ceza ve baskılar giderek katmerleşti. Tüm film ve kitapları yasaklandı. Cezaları 100 yıla vardı. Bundan sonra artık "serbestçe" sanatını sürdürme ve dışarıya çıkamayacağını anlayınca hapishaneden kaçtı. O yurtdışına devrimci mücadeleye

daha yararlı olmak için çıktı ve bunu yaşadığı sürece yaptı.

Yılmaz Güney henüz içerdeyken "***Sürü***" filmi 29. Berlin film festivalinde özel ödül, 32 Lucarna film festivalinde birincilik ödülü ve Belçika kraliyet ödülünü aldı. 30. Berlin film festivalinde ise "***Düşman***" özel ödül aldı. Yılmaz Güney yurtdışında iken "***Yol***" filmi 1982 Cannes film festivalinde altın palmiye ödülünü aldı. Bu filmlerin hepsi, emeğin kurtuluş davasını görüp işleyen değerli filmlerdi. Çünkü Yılmaz'ın sanat anlayışı, objektif, somut ve bilimsel idi. Sekter, slogancılık, yapmacık ve sosyal uzlaşmalar onun eserlerinde yoktu. Onu bu derece başarıya ulaştıran nedenler bunlardı.

Yılmaz Güney hiç bir zaman örgütlenmemiş, bir örgüt desteği ve imkanı bulamamış bir devrimci idi. O, hayatının önemli bir kesitini hapishanelerde geçirmiş olmasına rağmen bu kadar eseri başarmıştı. O, burjuvazinin komplo ve baskıları sonucu en iyi yıllarını hapishanelerde geçirdi. Ama en iyi eserlerini de orada hazırladı. Onun emekçi yığınlara yol göstermesi, onlara mal olması burjuvaziyi yeni saldırılara yöneltiyordu. Ama bu saldırılar emekçi sınıfların ve gençliğin ona sempatisini daha da arttırdı.

Yılmaz Güney'in genellikle sanatçı kişiliği konuşulur. Ama onun o üstün sanatını yaratan onun devrimci dünya görüşleridir. O her zaman düzene karşı başeğmez ve kararlı bir mücadele tavrı takındı. Her dönem ezilenden, zayıftan yana çalıştı. Düşüncelerini hiç saklamadı. Yılmaz Güney elde ettiği imkanları ve ününü devrimci amaçları için kullandı. Yeşilçamın burjuva bataklığında, devrimci düşünceleri sayesinde koptu ve sinemanın "Çirkin Kralı" oldu. O emekçi yığınların sorunlarını devrimci bir gözlemle sinemaya ve edebiyata ustaca uyguladı. O üstün yetenekli, dürüst, kararlı bir proleter devrimci sanatçıydı.

Yılmaz, devrimciliği soyut, sınıf mücadelesinden kopuk vakit harcamak için yapmadı. Kişiliğini ve bilincini sürekli olarak yeniledi. Kendini ve yaptıklarını hiçbir zaman yeterli bulmadı. Başarı sarhoşluğu ve kendini beğenmişliğe saplanmadı. Kendisine gösterildiği zaman hatalarını diretmeden düzeltti. Teorisi ve pratiği her zaman birbirine uyumlu oldu.

Yılmaz Güney bir Kürt devrimci sanatçısı idi. O hiçbir zaman milliyetini saklamadı. ***"Aç Kurtlar, Seyithan, Ağıt, Sürü ve Yol"*** filmlerinde Kürt motiflerini, müziğini ve Kürt ulusunun sorunlarını dile getirmeye çalıştı. Yurtdışına çıkınca **Paris Kürt enstitüsünü** kurdu. Fakat O, her zaman enternasyonalist ve komünist olduğunu vurgulayıp, hem şövenizme hem de milliyetçiliğe karşı mücadele etti.

O, Kürt ulusunun ayrılıp ayrı bir devlet kurma hakkını savunmuş ve Kürt proletaryasının diğer bölge proletaryası ile birlikte faşizme, emperyalizme ve hertürlü gericiliğe karşı mücadelesini vurgulamıştı. Yılmaz Güney sosyalizme inanıp, Türkiye ve Kuzey Kürdistan halkının, işçi sınıfı önderliğinde sosyalizme geçecek olan demokratik devrimle kurtulacağını görmüştü. O, bu devrimin şiddetle olacağını ve faşist düzenin yıkılmasının şart olduğunu savunmuştur.

Yılmaz Güney kadın sorununu devrimin bir sorunu olarak davramıştı. O, emekçi kadınların ikili-üçlü baskı altında daha da ezildiğini ve en devrimci cins olduğunu savunmuştu. Bunun için eserlerinde sürekli olarak bu durumu yansıtmış ve çözüm yolları üzerinde durmuştu. O, yaşantısında hertürlü baskının karşısında, başkaldırının sembolü olmuştu.

Yılmaz Güney yaşamı boyunca bilimsel sosyalizmin propogandasını yapmış, ona karşı modern revizyonizmle mücadele etmiştir. Kruşçev modern-revizyonizmine, Üç dünya teorisiine, Çin revizyonizmine, AEP'in sapmalarına karşı doğru bir mücadele yürütmüştür. O, Stalin noktasında önemli ciddi hatalar yapmıştır. Proletarya Partisinin inşasını doğru kavamamıştır. Fakat onun eksiklik ve yanlışlarına karşı, ciddi, yeterli ve kalıcı bir mücadele onun sağlığında verilmemiştir. Bu yüzden onun hataları kendi özgül koşulları içinde tartışılmalıdır.

Yılmaz Güney dünya proletaryasının ve ezilen halklarının başarılı bir savaşçısıdır. Onda olumlu olan herşeyi, onun devrimci anlayışını, yiğit mücadelesini emekçi yığınlara taşıyıp tanıtmak, her devrimcinin görevidir. Bu yüzden onun eserlerini inceleyelim, onun eserlerini yaşatmayı hedefleyen derneğimizi ve dergimiz Güney'i destekleyelim.

* **Yılmaz Güney Mücadelemizde Yaşıyor!**

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği

9 Eylül 1993

Eskiden bilmezdim yalnızlığı
Bir ağaç nasıl yalnız değilse ormanında
Bir çiçek kendi dalında
Eskiden bilmezdim yalnızlığı.

Yalnızlığın içinde
Şimdi yalnız, yalnız mıydım?
Kopuk muyum dalımdan?
Uzağında mı kaldım ormanımın?

Yılmaz Güney

YILMAZ YENİDEN ÜLKESİNDE İDİ



Casta Gavras, Fatoş Güney'le birlikte. (FOTOĞRAF: Tuna YILDIRIM)

Yılmaz'ın ülkesinde yeniden, Yılmaz'ı yaşama heyecanı yaşandı. 9. Ölüm yıldönümü dolayısıyla 10 Eylül günü İstanbul'da "Yılmaz Günel Kültür Ve Sanat Vakfı" tarafından "Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi"nde bir anma toplantısı yapıldı. Toplantıyı eşi Fatoş Güney bir açış konuşması ile başlattı. Güney kısaca şunları belirtti.

"9 yıl önce bugün, bir yürek durdu. Taş duvarların, demir parmaklıkların, tel örgütelir arasında, uzun yıllar boyunca susturulmak istenen bir yürekti bu! Sıkıştırılmış, ama herşeye rağmen özgürlüğü sınırlandırılamamış, coşkusu bastırılamamıştı.... İnsan sevgisiyle, yurt sevgisiyle, devrim ve demokrasi sevgisiyle dolup taşan bu yüreğin yatağı 'sinema'ydı.

Halkının sosyal kurtuluşuna yeminli sinemacı, taş duvarlardan oluşan sinema perdelerinde, bilincinin potasında erittiği ve yeniden yoğurup biçimlendirdiği 'kahraman'lar yarattı. Ve onlara 'özgürlük'lerini bağışladı!.... Onlar bütün dünyayı gezip dolaştılar. Her ülkeden, değişik ırk ve kültürlerden insanlar, onlara kucak açtılar. 'Kahraman'ların acıları, kendi ülkelerindeki Türk ve Kürt kardeşlerinin acıları dinmeden ve onlara ulaşamadan inmezdi. Sansürü, yasakları, engelleri, baskıları çiğnemeleri gerekiyordu. Zorbalar ileri gitti... Yaratıcı yüreğin sahibinin, toplum mirası sayıları 104 tane filmini tek tek toplattırarak yok ettiler. Hedefleri O'nu Türkiye sinema tarihinden silmekti. Bu bir sanatçı için, cocuklarının katliydi. Düşüncelirini, görüşlerini açıkladığı yazılarından ötürü ise, kesinleşen cezalar yüz yılı aşmıştı. Sürgüne yelken açmaktan başka çaresi kalmamıştı... Fransa'ya sığındı. Onbir yıl boyunca zincire vurulan kamerasının başına geçti. Daha sonra adı "Duvar" olacak, "Camları Kırın, Kuşlar Kurtulsun" filminin çekimine başladı. Bu çalışma ülkesindeki çağdışı uygulamaların, uluslararası planda, geniş kitlelere duyurulması açısından önem taşıyordu.

Ancak bu sefer içten vurulacaktı. Yürek, artık daha fazla dayanamadı. Sonunda kanadı! O'nun yarattığı ve yaşattığı 'kahramanlar' ise ölümsüz'dü. Katliamdan canlarını kurtarıp ta geride kalanlar (ki onlar 10 filmin içinde saklıydılar), 10 yıl beklediler. Sonunda sansürü yendiler. Çünkü onlar, yani 'kahramanlar', 'gerçek'tiler.... Uzun bir yol katlettiler. Üstelik birçok ödülün yanında, dünyanın en önemli ödüllerinden birini, altından bir palmiye'yi, yoksul omuzlarında taşıyorlardı. Ve bugün artık aramızdalar. Onlara yüreklerimizi açalım. Bir devrimci sanatçının, insanlığa ulaştırmak istediği mesajını, yeni kuşaklara aktarmasına hep birlikte yardımcı olalım..." (Gazetelerden alıntı)

Fatoş Güney'in konuşmasından sonra İnsan Hakları Vakıfı adına Genel Başkan Yavuz Önen, Türkiye Sinema Emekçileri Sendikası (SİNE-SEN) adına bir temsilci ve Türkiye Yazarlar Sendikası Adına Genel Sekreter Haşmet Zeybek'te birer kısa konuşma yaptılar. Bunların dışında birçok yazar-sanatçı ve politikacı söz hakkı alıp konuştu.

Bu yıl tüm basında Yılmaz üzerine değerlendirmeler, haberler, anılar yayınlandı. Herkes bu günü kendine göre yorumladı. Onun adına saygı duruşları yapıldı. Ama bu toplantıda bunun yapılmamış olması büyük bir hata idi.

Yılmaz'ın ölüm yıldönümünün ardından 1 Ekim'de, Abdi İpekçi kapalı spor salonunda gerçekleşen gala töreniyle "YOL" filmi yeniden sinemada gösterime girdi. Ondan önce "Sissing" filmiyle Cannes film festivalinde Yılmaz Güney ile Altın Palmiye ödülünü paylaşan ünlü yönetmen Casta Gavras ve Fatoş Güney bir basın toplantısı yaptılar. Bu toplantıda Casto Gravas Yılmaz ile tanışmasını kısaca şöyle anlattı.

GÜNEY'le TANIŞMA

"Yılmaz Güney ve Fatoş'a, Paris'te kaçak olduğu ve gizlendiği bir gece rastladım. Ortak dostlarımız ikimizi Paris'min arka sokaklarında, bir restoranta buluşturdular. Güçlü ve sert bakışı, sinema için tipik bir kahraman fiziği vardı. Yanında Fatoş oturuyordu ve çok mutsuz görünüyordu.

Ben karşılarında onları izliyordum. zaman zaman Fatoş'a eğilip Türkçe sözcükler söylüyor, Fatoş Hanım ise ağlıyordu. O konuşma beni çok etkiledi. Fakat Yılmaz Güney, konuştukça Fatoş Hanım kendisini daha iyi hissediyordu. Ne dediğini anlayamıyordum ana konuşmalarında büyük bir şevkat ve büyük bir otorite olduğunu seziyordum.

Çok uzun konuşamadık. Çünkü o sıralar saklanıyor ve korkuyordu. İnsanların kendisine bir saldırıda bulunmasından ya da izlenmiş olmaktan korkuyordu. Bu, Paris'te yaşayan bizler için şaşırtıcı bir durumdu. Daha sonraları da görüştük. Bana bir çıok şeyden, aşklarından, Türkiye'den, yaşamından, Kürtler'den sözetti. Cannes'e benimle gelmedi, gizlice gitmişti. Ödül töreninde sahneye kulisten girdi, ben salondaydım. Tabii müthiş bir coşkuyla karşılanmıştı. Sahneye çıkmaya davet edildik. Herkes için bir Türk ve bir Yunanlı nın aynı ödüle ortak olması çok ilgi çekiciydi. Sahneye önce o çıkmıştı. Ben çıkarken güçlü kollarıyla bana sarılıp beni kaldırıp sahneye aldı. Bu büyük bir andı. Uzun uzun alkışlandık.

Sonraları, yani artık rahatladığı zamanlarda, o benim evime, ben de onun evine gidip gelmeye başladık. Bütün ümidi Türkiye'ye yeniden gelip filmelirini yeniden sunmaktı. Şu anda çoık sevinçli ama çok da hüzünlüyüm. Çünkü filmini takdim ederken O aramızda değil."

Yol filminin oynatılması dolayısıyla derneğimiz şu kısa mesajı faksladı.



GÜNEY

Förderverein der Yılmaz GüneyStiftung e.V.•Solinger Str. 1/A•4100 Duisburg 11•Tel: 0203/54 87 23•Fax: 0203/54 88 23

YILMAZ GÜNEY
KÜLTÜR VE SANAT VAKFI
YÖNETİM KURULUNA

Değerli arkadaşlar!

Yılmaz Güney'i anma toplantınızı ve YOL filmının yeniden Sinemalarda gösterime konulduğunu basında heyacanla izliyoruz. Yılmaz Güney'ın eserlerini yaşatma ve yeniden tanıtma mücadelesinde, bütün duygularımız ve gücümüz'le yanınızda olduğumuzu birkez daha bildırıyor,çalışmalarınızdan başarılar diliyoruz.

01.10.1993 Duisburg

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği
Yönetim Kurulu adına Başkan

Bu filmin gösterilmesinden sonra 8 Ekim 1993 tarihli Özgür Gündem gazetesinin "Okuyucu Mektupları" sayfasında bununla ilgili Hasan Ceylan imzalı aşağıdaki yazı yayınlandı.

Yılmaz Güney'e saygı mı yoksa saygısızlık mı?



Halkına adanmış her ömür hiç kuşku yok ki, halkının sevgisini kazanır; yüreklerde hak ettiği yeri bulur. Yılmaz Güney de böyle bir ömrün sahibi olup, halkının yüreğinde yaşamaya devam ediyor.

O'nu yaşatmak savunusu ile adına methiyeler düzüp, vakıflar kurup O'na olan vefa borçlarını ödemeye çalışmaktadırlar Bilmezler ki, Onu, o çok sevdiği halkı bir bedel vererek yaratıyor. Bu, bilmemezlikten öte işin kolayına kaçmak mıdır yoksa? Zira Yılmaz Güney'i yaşatmak O'nun düşüncelerini ve bu düşünceler uğruna verdiği savaşa katılmakla olur ve bu "zor bir zanaat" İşte tam da bu noktada Güney Kültür ve Sanat Vakfı'nı kuranlara şu denmeli sanırım, "Gölge etme başka ihsan istemeyiz." Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı nedir? Ne değildir? Tüzüğünü okumamış olmakla birlikte, paratik faaliyetleri insana ister istemez şunu düşündürtüyor: "Güney adını kullanarak halkı sömürmek" Kuruluşundan bu güne Kürdistan'da süren kirli savaşa karşı açık bir tavır koymayıp sessiz kalan, yargısız infazlara tepkisiz kalan kısaca kayda değer politik, sanatsal bir çıkış içinde görmediğim bu vakfı tamamen para kazanmayı amaçlayan bir faaliyet içinde görmek binlerce insanı üzmüştür.

Evet, "Yol" filminin galası... Görünürdeki amaç; genç kuşaklara Güney'i tanıtmak. Bu amaçla yola çıkılan bir çalışmanın sonunda filmi izlemeye gelen binlerce insan "Yazık oldu paramıza" diyorsa bunun vebali Güney'e mi ait, yoksa O'nun adını kullanarak halkı sömürenlere mi? Elbetteki ikincilere.

Bravo doğrusu... Yılmaz Güney ancak bu kadar iyi tanıtılabilirdi genç kuşağa! Şöyle bir savunma yapılabilir. Ne yapalım, filmin negatifi eskimiş ve yıpranmıştı. Geceye katılan pek çok insanda vakfın ismine duyulan sempatiyle böylesi haklı(!) bir savunmanın olabileceğini düşündü. Ancak bu savunma özrün kabahattan büyük olması anlamına geliyor; böyle bir filmi izletmeye mecbur musunuz? Yılmaz Güney adına düzenlenecek bir seminer, panel veya O'nun yaşamını anlatan belgesel bir filim Güney'i daha mı az tanıtırdı? Evet, binlerce insan gerek maddi, gerek manevi olarak sömürülmüştür. Ve bu sömürüyü Yılmaz Güney Kültür ve Sanat vakfı organize etmiştir.

Hasan CEYLAN / İstanbul

Hasan Ceylan'a cevap.

YILMAZ GÜNEY MÜCADELEMİZDE YAŞIYOR

8 Ekim tarihli Özgür Gündem gazetesinin okuyucu mektupları sayfasında, Hasan Ceylan imzalı "Yılmaz Güney'e Saygı mı, yoksa saygısızlık mı?" başlıklı bir yazı yayınlandı. Bu yazıya bugüne kadar "Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı" tarafından bir cevap verilmedi. Bu yüzden, yurtdışında çalışmalar yapan derneğimiz "Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği" kendisini de dolaylı olarak ilgilendirdiğinden dolayı bu yazıya cevap verme ihtiyacı duydu. Ciddi bir haber gazetesi olarak gördüğümüz gazetenizde bu cevabımızı yayınlayacağını umuyoruz.

Hasan Ceylan, Yılmaz Güney üzerine bizim de katıldığımız bazı genel doğruları sıralayarak yazısına başlıyor. "Yılmaz Güney'in mücadelesi sonucu halklarımızın gönlünde haklı bir yer ettiği doğrudur."Onu yaşatmanın, onun uğruna mücadele ettiği düşüncelerine ve mücadelesine katılmak ile olduğu da doğrudur. Bütün bunlar bazı genel doğrulardır.

Hasan Ceylan bunları belirtmenin yanında, "O'nu yaşatmak savunusu ile adına methiyeler düzüp, vakıflar kurup, O'na olan vefa borçlarını ödemeye çalışmaktadırlar" diyor. Bu şekilde bir sav, nedenleri berrak bir tarzda açıklanmadığı sürece ispatlanamaz bir iddiadır. İkinci olarak bir devrimci insanı ve onun eserlerini yaşatmak için vakıflar da, dernekler de kurulabilinir. Bunlara karşı çıkmak sorunlara şekilsel ve basit yaklaşmaktır. Vakıf bir araçtır, amaç değildir. Tartışılması gereken şey bu aracın Yılmaz Güney'in devrimci düşüncelerini ve eserlerini doğru olarak yaşatıp yaşatmadığıdır. Ne yazık ki biz de Vakfın bugün, görevlerini yeterince yerine getiremediğini görüyoruz. Ama bununla kalmıyor, onları dostça eleştiriyor ve olumlu çalışmalarını destekliyoruz. Onların yapamadıklarını, yurtdışında yapmaya çalışıyoruz. Ama Hasan Ceylan, Güney Vakfından aslında çok şeyler bekliyor, onu bulamayınca eleştiriyor. Biz yanlış beklenti ve iyiniyeti rededivoruz.

Hasan Ceylan soruna bize göre aşırı duygusal ve tek yanlı yaklaşıyor. zira, "Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı" henüz çok genç ve tecrübesizdir. Art niyet arama yerine, uzun vadeli ve araştırmacı olarak soruna yaklaşılması daha olumlu bir davranış olurdu. Güney Vakfının düzeltilmesi ve geliştirilmesi için, Hasan Ceylan ve diğer Yılmaz Güney dostlarının nasıl bir çabaları olduğunu, nasıl yardımları olduğunu bilmek isterdik. Bunların ortaya konulmadığı bir ortamda böylesi eleştiriler yersizdir.

Yol filminin yeniden gösterilmesi ile ilgili Hasan Ceylan'ın verdiği bilgilerden yola çıkarak, eleştirisini haklı görüyoruz. Yıpranmış bir filmin insanlarımıza mutlaka gösterilmesi gerekmezdi. Bu durum hepimizi haklı olarak üzmüştür. Bunun yerine Hasan Ceylan'ın deyimiyle "Bir seminer, panel veya onun yaşamını anlatan belgesel bir film" pekala gösterilebilinirdi. Ancak bizler bunu da yeterli görmüyoruz. Çünkü 9 Eylül'de yapılan anma panelinde de, Yılmaz Güney, onun devrimci-komünist düşüncelerine uygun bir şekilde savunulamamıştır. Yani sorun, insanların onların siyasi düşüncelerinden soyutlanarak anılmaması ve onun gerçekten savunulması sorunudur.

Hasan Ceylan, Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfını eleştirirken yurtdışında kurulmuş bulunan ve bu vakıfla henüz düzenli organik bağı bulunmayan "Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği"ni hiç sözkonusu etmiyor. Bu dernekten bilgisi olup olmadığını da bilmiyoruz. Buna rağmen burada bu konuda kısaca bilgi vermenin yararını görüyoruz.

Derneğimiz Yılmaz Güney'in devrimci düşüncelerini ve eserlerini yaşatmak için 1991'de kuruldu. Aralık 1992'de yapılan 2. kongreden sonra Duisburg'ta bir dernek lokali açtı. Bu tarihten sonra Kürtçe kursları, müzik ve folklor çalışmaları, Eğitim ve tartışma toplantıları düzenliyor. Yılmaz'ın filmlerini, kitaplarını ve görüşlerini kamuoyuna tanıtıyoruz. Bu amaçla bir Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi olan GÜNEY'i çıkartmaya başladık.

Çalışmalarımızda faşizme ve emperyalizme karşı verilen tüm haklı mücadelelerin propagandasını yapıyoruz. Özel olarak Türkiye proletaryasının devrimci mücadelesini ve Kürt ulusunun ulusal kurtuluş mücadelesini destekliyor, omuz veriyoruz. Ulaşabildiğimiz tüm çevreye devrimci kültürü taşıyor, Yılmaz Güney gibi devrimci-mücadeleci insan ahlakını aşılamaya çalışıyoruz. Dergimizde yeni edebiyat ve sanatçılara ağırlık verip, yeni bir devrimci-sanatçı kuşağının çıkmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Bu yıl yurtdışında düzenlediğimiz bir tartışma toplantısı ile Yılmaz Güney'i 9. ölüm yıldönümünde andık. Biz Yılmaz'ın devrimci-komünist düşüncelerini yaygınlaştırırken, onun hatalı-yanlış görüşleriyle de mücadele ediyoruz. O'na bir put gibi tapmıyoruz, yağcılık yapmıyoruz. O'nu kimsenin tekelinde görmüyor, mirasyedi gözüyle yaklaşmıyoruz. Onda olumlu olan herşeyi dünya halklarına ve gelecek kuşağa taşımaya çalışıyoruz.

Bu yüzden Hasan Ceylan'ı ve tüm Yılmaz Güney sevenleri Güney Vakfını, derneğimiz ve GÜNEY dergisini daha iyi tanımaya, araştırmaya , desteklemeye ve eleştirmeye çağırıyoruz. Ancak böyle, Yılmaz Güney'i tüm ezilen halklara maledebiliriz.

15 Ekim 1993 - Almanya

GÜNEY

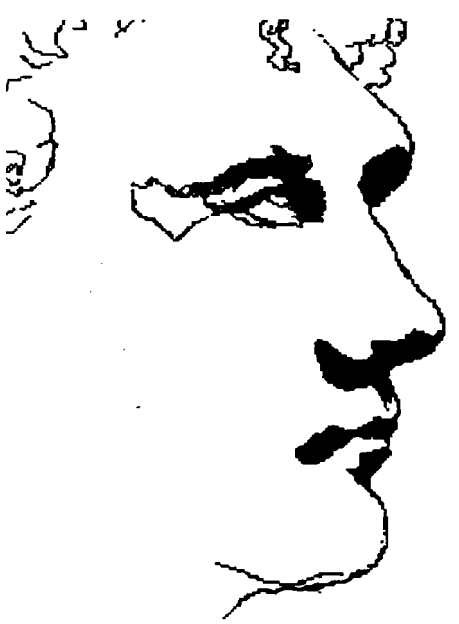
Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi
Solinger str. 1 • 47166 Duisburg

YILMAZ GÜNEY'İ ANLAMAK

Baran Fundermann

Yılmaz Güney'in adını duyduğumda, ben de birçoğumuz gibi daha çocuk sayılırdım. Henüz onu kavrayacak, ya da anlayabilecek yaştan uzaktık. Ancak yine de olayları kavrayıp anlayamasak ta, fakir semt çocukları olduğumuzdan, büyüklerimizin ondan saygıyla söz edip "bizlerden" demelerinden iyi biri olduğunu algılayabiliyorduk. Henüz büyüklerimizin tarafından sindirilip korktukları düzene "baş kaldırdığı" bir dönem olmasa da, onun canlandırdığı tiplerde kendilerini görüyor ve daha yakın hissediyorlardı. Bu dönemler onun "vurdulu-kırdılı" filmlerle çürük bir düzenin kokuşmuş tiplerini sergilediği zamanlardı. O, bu haliyle dahi herkesin gönlüne taht kurmuştu. Anlayabilene bu dönemi, geleceğin habercisiydi. Biz anlamasak ta "devrimci ağabeylerimiz" yavaş yavaş bunu müjdeliyorlardı.

Bu dönemler 70 ile 80 arasıydı. Burjuvaziyle proleter safların iyice belirginleşip ayrıştığı bir dönem. Bütün toplum yavaş yavaş ölüm kalım mücadelesi içerisine kayıyordu. "Ya ölüm, ya kurtuluş!" Burjuva saflarda parası, medyası, kirli entrikaları, askeri, polisi, fakültesi ve "sanatçısı"yla, eynen bu gün olduğu gibi, bir top yekün savaş başlatılmıştı; halkı ve onun direnişini kırma savaşı. "Bizim" tarafta ise malümünüz olan, "devrimci saflarda" birbirine yönelme, güç kaybına yol açan hedef şaşırtmalar ve 12 Eylül'ün karanlığına doğru bir yuvarlanış. Bu dönemde halk sanatçılığı dendiğinde Emekçi, İhsani, Mahsuni, Cem Karaca (!).... ilk akla gelenler arasında. Bu alanda da sanatçılar belli gurupların isimlerini temsil ediyor, şu sanatçı dendiğinde, falan gurubun adamı denilmesine rağmen Yılmaz Güney'e eleştirilere karşın bir top yekün sahiplenme vardı. bu da onun ayrıcalığını daha o dönemde dahi ortaya koyuyordu. O, bütün halkın adamıydı; halk sanatçısıydı.



Grafik: B. FUNDERMANN

Fırsat buldukça, daha doğrusu para buldukça filmlerini kaçırmadım. Bir uyanma döneminde halkın ve "devrimci ağabeylerin" saygıyla söz ettikleri bu adamı çok merak ediyor ve sinemalarda ona yapılan alkışlı tezahuratlar çok hoşuma gidiyordu. Hiç aklımdan çıkmayan filimlerinden biri ise *"Baba"*dır. Bu filim beni çok etkilemişti o dönemlerde. Çocuklarını doyurmak kaygısıyla dolu olan fukara Baba, bir zengin züppesinin işlediği cinayeti para karşılığı üstlenerek hapse giriyordu. Böylece çocuklarını kurtarıp duyarabileceğini sanıyordu. Fakat çürük düzenin namusuzlukları bundan sonra daha da acımasızlaşacak, yıllar sonra hapishaneden yaşlı ve güçsüz

olarak çıkacak olan baba büyük bir tesadüf sonucu, fahişeleştirilmiş kızını koynunda bulacaktı...! Bir toplumun çürümüşlüğü daha nasıl anlatılabilirdi. O, bunları başına getirenleri yok ederken kopan alkış tufanı, ölenlerin düzen varsayımları içindi. Çünkü düzene sahip olanlar para sahipleriydi ve burjuva hukukunda "Adalet Mülkün Temelidir".

Halkın dostları doğal olarak burjuvazinin düşmanları oluyordu. O, hiç kovuşturma-soruşturmalardan kurtulmayacaktı.

Yılmaz Güney adı yaşayan bir efsaneydi artık. Sinemayı klasik kalıplarından kurtarıp, devrimci sanatın ve Kürt ulusal uyanışının silahı haline getirmeye çalışıyordu. Ama ona fırsat vermiyorlardı. Ömrünün en verimli dönemleri hapishanede geçti. Fırsat verseydiler, dünyayı tek başına iyiye, güzele doğru dönüştürecek azimle doluydu O. Bunu düşmanları da biliyor ve fırsat vermemek için ellerinden geleni ardına koymuyorlardı.

Devrimci bir temelde ulusal benliğini tanıma göstergesidir. Kürt dili ve ülkesinden söz etmenin tabu olduğu bir dönemde çekilen filimde, başarılı bir Kürt tipi sergileyen **Melike Demirağ** hiç konuşturulmuyor. Filmin konusu Kürdistan'dan göç ve bugün Kürt ulusal baş kaldırışının neredeyse yok ettiği kan davası. On yıllardır Kürdün, sömürgeci düzen ile olan çarpık ilişkilerinin tirajik anlatımı.... Güney bu şartlarda ancak Kürt tipi ve "tali" sorunlarıyla ilgilenebiliyor; "Kürtçe konuşmak halen yasak!".

Güney'in yaşamı aynı düşünceyi paylaşanlarda olduğu gibi, sürekli bıçak sırtında. Sanatçının eserleri kendini ve dönemini anlatımıdır bir anlamda. Güçlü bir gözlem ve kavraamın yanısıra olayları iliklerine kadar yaşayan Güney de bundan kurtulamıyor. İşte ***Arkadaş, Umut, Ağıt, Seyithan, Yol...*** onları on dan ve Türkiye halklarının gerçeğinden kopartmak mümkün mü?

Emperyalist çevreler ve yerli uşakları masaya oturmuş ve insanlık tarihinin en barbar, en kanlı bir yöntemiyle Türkiye halklarının kurtuluşları için girdikleri uzun ve çetin yolun darbeyle tıkanılmasına karar vermişlerdi. Bu dönemin arifesi sayılabilecek bir zamanda Güney, içerde (hapiste) "çürüyeceğine" yurt dışına "kaçmaya" karar vermişti. Cunta her yeri kasıp kavurmuş, herkes neredeyse kendi can kaygısına girmişti. Bir süre ondan hiç söz edilmedi... ❐

TAA PARİS'TEN

On Eylül sabahı
Gazetelerde
Zamansız bir ölüm haberi
Duyuldu her tarafta
Taaa... Paris'ten

Resmine baktıkça
Kalemini
Kitabını
Sanatını

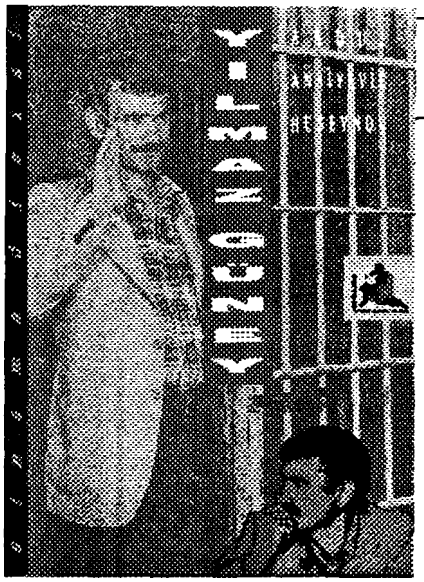
Aydınlığa akan suda
Altın tasını gördüm
Taaa... Paris'ten

Can gurbette
Sen gurbette
Ekinler hala tarlada
Suskun bir millet
Hasta bir sultan
Boğuşuyor kendi gölgesiyle

Altın bir şamdanın ateşini
Yakamıyorum ellerimle
Ayrılığın acısı
Vuruldukça yüzüme
Gidesim geliyor
Taaa.... Paris'e
On Eylül sabahı
El sallamaya benzemez
Basıyorsa ayağımız yere
Giriş kapısını açmışsak
kavganın

Merhaba özgürlük
Merhaba insanlık
Bin kavgaya
Var kurtuluşa
Taaaa.... Paris'ten

Ali Bali



Yılmaz Güney'in 9. Ölüm Yıldönümünde Okunmasını Tavsiye Ettiğimiz Bir Kitap

B. Yağmur

Elimizde son derece ilginç bir kitap var. Bu kitabın ilginçliği Yılmaz Güney'i yakından tanımaya çalışan bir Azeri yazarı olmasıdır. Türkiyeli bir dizi aydın geçinenlerin bile önem vermediği bir sanatçıyı, yabancı bir yazarın ilgi duyup araştırması örnek bir davranıştır.

Yazarın bu kitabının bir başka özelliği Yılmaz Güney'in sanatçı yanını ve siyasal olgunluğa erişini, aşama aşama incelemiş ve saptayabilmiştir. O'nun İzmit Cezaevinin görüş odasında kendisiyle görüşmesi, bu kitaba bizzat ayrı bir önem vermektedir ve şöyle anlatmaktadır.

" İzmit'e geldik. Doğruca cezaevine gittik. Masif demir kapılı gri ortaçağ yapısı, ışıklandırmasının kötü olması nedeniyle gözümüze büsbütün kasvetli göründü. İki subay tarafından görüşmenin yapılacağı odaya götürüldük. Tam iki dakika sonra alabildiğine sert tavırlı iki gardiyan arasında Yılmaz Güney göründü. Bitkin bir görünüşü vardı, yüzü solgundu, ama umut ve irade ateşiyle yanan gözleri kor gibiydi. O cezaevi görünüşünün bu ilk anını yaşamım boyunca unutmayacağım.

Adı tüm dünyada bilinen, sanatı, ilerleme, güzellik, eşitlik, ülkülerinin zaferi yolunda zulme karşı müthiş bir mücadele çağrısı niteliğinde olan bir sanatçıdır Yılmaz Güney.

O, Türkiye'nin bozbulanık bir döneminde yaşadı ve çok şey yarattı. Gericilikle, liberal burjuvazi arasında yıllardır süren iktidar savaşı iyice tırmanmıştı. Profaşistler ve dinci fanatikler iktidara doğrudan sahip olma çabasındaydılar. Baskı ve terör tam anlamıyla gemiazıya almıştı."

Hüseynov, bu durumu ve olayların gelişimini kronolojik verilerle anlatmaya çalışır. En ince detaylarına kadar gelişmeleri incelemeye önem verir. Yılmaz Güney'in nasıl cezaevine düştüğünü, olayların ince noktalarına kadar inceler ve okuyucuya bu konuda daha iyi bir şekilde bilgi vermeye çalışır.

Devamında şöyle anlatır: ***"1974 Eylül'ünün başında, 'Endişe' filminin çekim ekibi, başlarında YG, Adana'nın Yumurtalık ilçesinde bulunuyordu. 15 Eylül'de liberal burjuvazinin en önemli gazetelerinden Hürriyet'in son haberler bölümünde "Yılmaz Güney katil mi?" başlığı altında şu haberler yer aldı. "Dün saat 23'de gazinoda çıkan kavgada tabancalar konuştu. Genç savcının ağ gözünden giren kurşun kafatasını delip geçti. Cinayeti işlediğinden kuşkulanılan ünlü artist Yılmaz Güney tutuklandı, ancak daha sonra karakola gelip ifade veren Güney'in amcaoğlu savcıyı öldürenin kendisi olduğunu söyledi."***

12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra Yılmaz Güney'i aşama aşama İstanbul'dan uzaklaştırmaya başladılar. Önce İzmit'e, sonra İmralı'ya daha sonra da Isparta'ya. 1981 sonbaharında kurban bayramı dolayısıyla Yılmaz Güney'e bir hafta izin verdiler. İzininin üç gününü Antalya dolayında, deniz kıyısında, dört gününü de memleketinde geçirecekti. Bu izin, sanatçının kaçışını hızlandıran olay oldu. Güney, Türkiye sınırları içinde son kez 12 Ekim 1981 günü görüldü. O gün sabaha karşı, bir balıkçı teknesiyle denize açılıp Yunanistan'ın Meis adasına ulaştı. Oradan Lichtenschtein'a ve oradan da Kaktüs Film aracılığıyla İsviçre'ye geçip, İsviçre'den siyasal mültecilik talebinde bulundu. Bu talebi reddedilince Fransa'ya geçti. Fransız hükümeti Güney'i siyasal mülteci olarak kabul etti.

9 Eylül 1984 günü Paris'te ölen Yılmaz Güney yalnızca bir sinemacı değil, gericiliğin amansız düşmanıydı da. Sarsılmaz bir iradenin, sınırsız bir cesaretin de timsali olan bu yiğit insanın ölümünden kısa bir süre önce söylediği şu sözler, yaşadığı hayatı da sanatını da doğrular niteliktedir. ***Benim yaşamımın amacı sanat değil, halkımın özgürlüğüdür."***

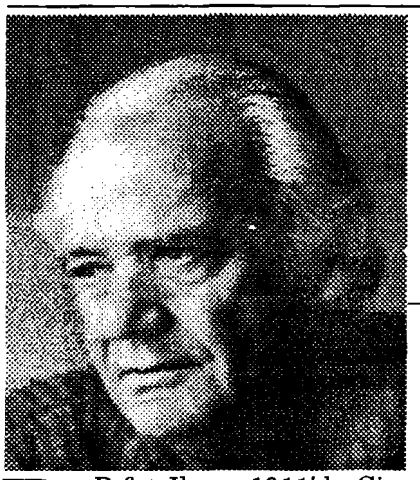
Hüseynov ayrıca bu kitabında Yılmaz Güney'in yazmış olduğu öyküleri inceler. Bu kitabında yazar Yılmaz Güney'in filmleri hakkında yorumlarla birlikte bir kronolojik veriler yapar. o, önemli filmlerinden olan "Düşman" hakkında şu yorumları yapar:

"Düşman, yaralı bir yüreğin çığlığı, yoksullara düşman bir dünya, eşitsizliğe, zulme, zorbalığa karşı öfkeli bir protestodur. Film, insanlığın düşmanını açıkça belirtmiştir. Bu düşman, yoksulluk, zulüm ve dinsel fanatizmdir. "Ne yoksul komşun, ne kentteki işçi ve ne de tarladaki köylüdür senin düşmanın, düşman, beşikten mezara kadar içinde yaşadığın dayanılmaz toplumsal koşullardır. "Film, seyirciye açık ve net bir biçimde bu mesajı ulaştırıyor."

Hüseynov, ayrıca bu kitabında genel olarak olayların içerisinde yer alan kişilerin kimliklerine de yer vermeye çalışıyor. Okuyucunun bu kitabı incelemesinde Yılmaz Güney'in yaşamı ve sanatı üzerinde biraz daha bilgi edineceği kanısındayım.

Ancak kitapta gördüğüm önemli hatalar da vardır. Örneğin Yılmaz Güney'in yurtdışında TKEP üyesi olduğu gerçekdışıdır. Yılmaz tüm yazılarında siyasi çizgisini net bir şekilde koyuyor. O, hiçbir yazısında ve konuşmasında Sol Birlik ve TKEP hakkında olumlu veya ML tavrı takınmıyor. Bu durum Hüseynov'a bilgi veren kaynakların çarpıtılıcılık yaptığını gösteriyor. Daha başka önemli eksiklikler de vardır. Okuyucunun araştırma ve tartışma niyetiyle okuması en iyi tutum olacaktır.

Umarım, zevkle okursunuz.



ENGİN BİR ÇAĞLAYAN DAHA SUSTU

RIFAT ILGAZ

H. Karadağ

Rıfat Ilgaz, 1911'de Cizre'de doğdu. İlkokulu Cide'de, Ortaokulu Kastamonu'nda tamamladı. 1930'da Kastamonu Öğretmen Okulunu bitirdi. Altı yıl öğretmenlikten sonra Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat bölümünü 1938'de tamamladı. İstanbul ve Adapazarı'nda ortaokullarda türkçe öğretmenliği yaptı. Aynı zamanda gazetecilik yaptı ve çeşitli dergilere mizah yazıları ve şiirler yazdı. Şiirlerinden dolayı birçok kez tutuklandı.

1941 yılından itibaren toplumsal gerçekci devrimci anlayışı benimseyip yazarlığa ağırlık verdi ve öğretmenliği bıraktı. Bu tarihten itibaren sırasıyla Yeni İnsanlık, Yürüyüş, Ses, Yurt ve Dünya, Pınar, Gün, Yelken, Gelecek, Türk Solu, Yansıma vb. dergilerde yazmaya başladı. "Yaşadıkça" adlı şiir kitabı ve "Devam" adlı mizah kitabı yüzünden 5,5 yıl hapis yattı.

Rıfat Ilgaz, ilk şiirlerini ölçü ve uyak anlayışı içinde yazdı. 1940'lardan sonra dünya görüşü, topluma bakış açısı belirginleştikçe şiir yazma sanatı da gelişti. Eserlerinde sade, açık, ince yergi ve gizli hüzünü ustaca işliyordu. Ezilen ve yoksul insanların yaşantısını tüm eserleriyle paylaşmasını bildi.

1955'den itibaren gülmece öyküleri ve romanlarına ağırlık verdi. Okul yaşamının düzen ile ilişkisini ve kokuşmuşluğunu "Hababam Sınıfı" ile ortaya verdi. Eserlerinde yoksul insanların yaşantısını, düzenin acımasızlığını çeşitli temalarla işledi. Cezaevi ve yoksulluk hatırası kalan tüberküloz rahatsızlığından dolayı sık sık senatoryum ve hastahanelere yattı. Şiirlerinde bu yüzden senatoryumların özel bir yeri vardır.

Rıfaz Ilgaz'ın 50 yılda yaratıp, bizlere bıraktığı eserleri nden bazıları şunlardır.

Bir çağlayan daha sustu gitti
Yatağını değiştirdiler onun
Dumanlı dağların kar suları
Artık akmayacak ovamıza doğru.

Seksen iki yıl koşturup durdu
Hücreleri, sürgünleri takmadı
Sivas katliamı son acısıydı onun
"Ben bu acıya dayanamam" dedi
Ve 7 Temmuz'da gözlerini kapadı.

Romanları: *1. Karadenizin Kıyıcığında (1969), 2. Karartma Geceleri (1974), 3. Sarı Yazma (1976), 4. Yıldız Karayel (1981)*

Gülmece Öyküleri: *1. Radarın Anahtarı (1957), 2. Don Kişot İstanbul'da (1957), 3. Hababam Sınıfı (1959), 4. Bizim Koğuş (1959), 5. Kesmeli Bunları (1962), 6. Nerede O Eski Usturalar (1962), 7. Saksağanın Kuyruğu (1962), 8. Şevket Usta'nın Kedisi (1965), 9. Geçmişe Mazi (1965), 10. Garibin Horozu (1969), 11. Altın Eskicisi (1971), 12. Palavra (1972), 13. Tuh Sana (1972), 14. Çatal Matal Kaç Çatal (1972), 15. Bunadı Bu Adam (1972), 165. Keş (1972), 17. Al Atını (1972), 18. Hababam Sınıfı Baskında (1972), 19. Hababam Sınıfı Uyanıyor (1972), 20. Pija.*

Şiirleri: *1. Yarenlik (1943), 2. Sınıf (1944), 3. Yaşadıkça (1947), 4. Devam (1953), 5. Üsküdar'da Sabah Oldu (1954), 6. Soluk Soluğa (1962), 7. Karakılçık (1960), 8. Uzak Değil (1971), 9. Güvercinim Uyur Mu? (1974), 10. Kulağımız Kirişte (1982), 11. Rıfat Ilgaz-Tüm Şiirleri 1937-1983) (1983)*

Oyunları: *1. Hababam Sınıfı (1967), 2. Abbas Yolagiden (1967), 3. ÇCatal Matal (1969), 4. Çil Horoz (1970), 5. Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı (1971).*

Anı: *Yokuş Yukarı (1982)*

Rıfaz Ilgaz, 7 Temmuz günü Sivas katliamından 5 gün sonra "Ben bu acıya dayanamam" diyerek aramızdan ayrıldı.

-Ozan-Romancı- Mizahyazarı-Öykücü-

Rıfat Ilgaz hocamızı, başeğmez bu ihtiyar delikanlıyı unutmak mümkün müdür? Ömrünün sonuna kadar gülmesini bilen, geleceğe olan inancını yitirmeyen bir devrimci aydını unutmak neden olsun. Onun düzen ile olan uzlaşmazlığı, ileri yaşına rağmen hiç eksilmeden devam etti. O, ne gürültülü gösterişlere, ne de güneşin altında iyi bir yer kapmayla uğraştı. Anlının akıyla bir asır yaşadı.

*** Rıfat Ilgaz Hocamız Mücadelemizde Yaşayacak!**

BEN OLMASAM DA

"Bensiz de tüter bu ocak
Ben olmasam da çocuklar büyür
Bensiz de şenlenir sokak
Bir kararsızlık içinde
Değiştirir insanlarını şehir
Bensiz de gider bu tren,
Nasıl olsa bu rüzgar eser
Bensiz de gemiler yürür."

ŞİİR ANLAYIŞIM

Çağının gerçekleri, sorunları içinde tarihsel görevinin bilincine varması gereken bir şairin eylemi söz konusudur bugün.

Şairin, tek başına duyduğunu düşündüğünü, gerçekleri saptayıp yansıtması, önemini yitirmiştir. Topluma yeni biçimler vermekte olan işçi sınıfının değiştirici bir bireyi olarak yaşama yeni bir anlam katması, geleceğe güvenini açığa vurması, iyimser bir duyarlık içinde çağının yeni gerçeklerini belirtmesi görevi başlamıştır şairin.

Bu görevin dışında kalmış olan şair, sanatının çekiciliğini, coşturuculuğunu, atılımlara götürücü, hız verici niteliğini yitirmiş demektir. Sanatla halk arasındaku uyumu yeniden kurma görevi sömürü düzeni hızını artırdığı sürece kaçınılmaz bir eylem olmalıdır.

Her yeni çağ aşağıdan yukarıya doğru itilerle oluşup gelişirken, toplumla içli dışlı olması gereken şair de gerçekçiliğin yeni biçimlerini yaratmaya itilmektedir. Şair toplumu değiştirme, oluşturma çabası içinde kendisini de değiştirip oluşturacaktır. Bu gerçeği Brecht'le birlikte yineleyebiliriz:

"Her yeni çağ gerçekçiliğin yeni bir biçimini ortaya koymak zorundadır."

Şairin amacı, bu gerçekleri öğrenmekle bitmiyor. Bunları yapıtına bilgi olarak koymak, şairi sanat dışı gereksiz çabalara götürür. O, bu gerçekleri içeriğine uygun bir biçim içinde yansıtmak zorundadır. Şair, coşku ve hayranlık yaratan kişidir. Bu coşku ve hayranlık, benzeri koşullar içinde yaşayanlar arasında mümkündür. Bir şiirin etkileyici ödevi, bu koşulların içindekirle yüzyüze geldi mi başlar. Bu bakımdan şair yan tutan kişi sayılır. "Sınıf zıtlıkları sürüp gittikçe ulusal olma niteliği başlar." sözü de bir bakımdan yanlıştır. Ulusun ulus olma koşullarına uyan, sanatını bu sorunların gerçekleşmesi için görevli tutan şair, ulusallık çizgisine ulaşmış sayılır.

Sanatçı yeni biçimler bulacak dedik. tutan biçimleri boyuna yineledi mi kendi gelişimini dural bir duruma getirdi demektir. Önce onu beğenen halk, birgün beğenmeyebilir. Halk da değişen bir beğeni içindedir. Kalıpçılık şairi akan zamanın gerisinde bırakır. Dil ve halkın beğenileri içinde değişen bir gerçektir. Şair kıvrak ve işlek bir şiir dilini kendi beğenisine göre düzdüğü sözlükle sağlar. Halkla kendi arasında özel bir anlaşma aracı bulur. Dil gelişip oluşurken değişmeyen yanını titizlikle saklar. Şair kalıcı yana da el attı mı halkla bağlantısını kendi eliyle kurdu demektir.

Yunus Emre'nin taze kalışı işte bu değişmez yanı bulup saanatına mal etmiş olmasından ileri gelir.

Şiir bir uyarlık işidir. Hegel'in bir tanımlaması değerini uzun yıllar yitireceğe benzemiyor. "Fikirle biçimin uyarlığı, tutarlılığı güzeli doğurur."

Salt biçimcilik diye bir sorun yoktur bizim anladığımız şiirde. Hele şiirin düzen ve düşünceleri geleneksel kalıplara dökme işi sanılması çoktan anlamını yitirmiştir. Biçimcilik, soyut bir teknikçilik, kendi kendisiyle yetinen, kendi dışında herhangi bir amacı olmaksızın kendi kendisiyle var olan bir çaba idi eskiden. tutucu sınıfın işine gelen bir anlayıştı. Oysa yeni özlerle yeni biçimler ortaya getirme çabası bizi diri bileşimlere götürmektedir. Ortaklaşa atılımlardan güç alan sanatçı, belli bir zamanda toplum için zorunlu olanı gerçekleştirir. Yaratma özgürlüğü bu durumdan zedelenmez. Tersine onunla gelişir.

Rıfat Ilgaz

(Not: Okuduğum yazılardan yararlanarak çıkardığım bu düşünceleri, Kaynak göstermediğim için özür dilerim.)

ALIŞIM

Kasnağından fırlayan kayışa
kaptırdın mı kolunu Alişim!
Daha dün öğle paydoosundan önce
Zilelinin gitti ayakları,
Yazıldı onun da raporu:
"İhmalden!"
Gidenler gitti Alişim,
boş kaldı ceketin sağ kolu...
Hadi köyüne döndün diyelim,
tek elle sabanı kavrasan bile
sarı öküz gün görmüştür,
Anlar işin içyüzünü!
Üzülme Alişim, sabana geçmezse hükmün
Ağanın davarına geçer...
Kim görecek kepenek altında eksiğini
kapılanırsın boğazı tokluğuna.
Varsın duvarda asılı kalsın bağlaman
beklesin mızrabını.
Sağ yanın yastık ister Alişim
sol yanın sevdiğini,
Velakin kızlak emektar sazın gibi
çifte kol ister saracak!

1941 "Yarenlik" adlı şiir kitabından

AYDIN MISIN

Kilim gibi dokumada mutsuzluğu
Gidip gelen kara kuşlar havada
Saflar tutulmuş top sesleri gerilerden
Tabanında depremi kara güllelerin
Duymuyor musun
Kaldır başını kan uykulardan
Böyle yürek böyle atardamar
Atmaz olsun
Ses ol ışık ol yumruk ol

Karayeller başına indirmeden çatını
Sel suları bastığın toprağı dönüm dönüm
Alıp götürmeden büyük denizlere
Çabuk ol

Tam çağı işe başlamanın doğan günle
Bul içine tükürdüğün kitapları yeniden
Her satırında buram buram alınteri
Her sayfası günlük güneşlik
Utanma suçun tümü senin değil
Yırt otuzunda aldığın diplomayı
Alfabelik çocuk ol.

Yollar kesilmiş, alanlar sarılmış
Tel örgüler çevvirmiş yöreni
Fırıl fırıl alıcı kuşlar tepende
Benden geçti mi demek istiyorsunf
Aç iki kolunu iki yanına
Korkuluk ol.

1968

PİR SULTAN ABDAL

Ahmet GÜNEŞ

Pir Sultan Abdal, halkın büyük bir sevgi ve saygıyla andığı seçkin şairlerdendir. Sanatı ve kişiliği gibi yaşamı da halkın ağzında efsaneleşmiş, birtakım destansı övgüler ile söylentilerin (rivayetlerin) oluşmasına yol açmıştır. Daha sonra bunlar kimi yazarlarca derlenmiş ya da işlenmiştir.

XVI. Yüzyılda yaşayan Pir Sultan, Sivas'ın Yıldızeli ilçesinin Cırcır Bucağına bağlı Bagnaz Köyündeendir. Köy Yıldız Dağının eteklerindedir.

Pir Sultan sanatı gibi yaşamını da halkıyla ve inancıyla birleştirmiştir. Gözünü budaktan sakınmaz, en kötü durumlarda bile umudunu yitirmez, yolundan dönmeyi düşünmez. Bu korkusuz, inançlı davranış onu Sünni'liğe bağlı baskıcı Osmanlı yönetimiyle uyuşmazlığa düşürür. O sıra İran'da Şah Tahmasp (1524-1576) hükümdardır. Safevi hükümdarları gibi o da şii'dir ve Anadolu'daki Alevilere arka çıkmaktadır. Çünkü imparatorlukta Aleviler bir azınlık durumuna sokulmuştur. Halkın yoksul, vergilerin ağır, ekonominin bozuk oluşu (daha çok kırsal kesimde) birtakım ayaklanmalara yol açmaktadır. Şah kulu, Nur Halife, Şeyh Celal. Vb. ayaklanmalar ilk başta mezhebi mahiyette görünüyorlarsa da, ayaklanmaların gerçek sebebi, Azınlık durumuna sokulan halkların istismar edilmeleridir.

İçin için kaynayan Sivas yöresi bu ayaklanmaların merkezi gibidir. Bundan tedirgin olan saray, Alevilere karşı fermanlar çıkarmaktadır. Çoğu Kürt olan Aleviler hiç de iyi gözle görülmemekte, sürekli izlenmekte, gözetim ve baskı altında tutulmaktadırlar. Yanlarında Alevilikle ilgili kitap bulunduranları, İran'a yakınlık duyanlar, Kızılbaşlıkla suçlanarak herhangi bir bahaneyle başları vurulmaktadır.

Bütün bu sert önlemlere karşın, temelde toplumsal yapının bozukluğundan kaynaklanan Alevi hareketlerinin sonu gelmez. Pir Sultan da buna ilgisiz kalmaz.

Şah İsmail (1502-1524) Türkmenlerin yardımıyla, İran'da Kürt Safevi devletini kurar. Dönemin etkisinde kalan bu devlet, zamanla milli yönünden sıyrılarak Şiiler'in hakim olduğu bir kurum halini alır. Şah İsmail ise buranın Şah'ı ve imamı olur. Yazdığı Türkçe şiirlerle Kürdistan'daki Alevileri etkiler. Bunu tehlike sayan (ve Farsça şiirler yazan) Yavuz Selim (1512-1520) kırk bin Aleviyi katleder. Bu katliamın örgütleyicilerinden biri de ünlü Kürt dönek İdris Bitlisi'dir. Bu dönemde Sunni Kürtleri yanına çekemeyen saray çevresi, Bitlisi'yi devreye sokup, onları da yanına çekerek katliama ortak eder. "Bir taşla iki kuş"; hem Kürdü Kürde, hem de Alevi'yi Kürde kırdırıyor Osmanlı. 1514 Çaldır-an seferinde Şah İsmail yenilir. Şah İsmail'in ölümüyle yerine geçen olğlu Şah Tahmasp, Kanuni Sultan Süleyman'la yaptığı savaşta (1520-1566) yenilir.



Sivas katliamının ardından Köln'de yapılan protesto gösterisi Foto: B. Fundermann

Pir Sultan bu döneme ait birçok sitem şiirleri yazar. Bu dönem şiirlerinden, onun doğum tarihinin 1510-1514 ayılları arasında doğduğunun anlaşıldığı ileri sürülmektedir. Bu şiirleri, hem Pir Sultan'ın yaşadığı dönemi, hem de İran Şah'ına duyduğu eğilimi göstermektedir. Onun yaşam öyküsünü bununla sınırlamak yanlış olur.

Söz konusu eğilimin yanında, temelinde Os-

manlı toplumunda halkın, özellikle köylünün gördüğü haksızlıklardan, yolsuzluklardan, yakınma ve çözüm arama da vardır. bu da doğal karşılanmalıdır. Çünkü şairin kendisi de sıkıntı çeken halktan biridir, namuslu bir köylüdür. Bundan ötürü rüşvetçi kadıları, yobaz müftüleri, zalim paşaları, yani halka kötülük edenleri eleştirmekten geri durmaz. Pir Sultan artık ünlü bir şairdir. halkı şiirleriyle isyana teşfik eden, onlara önderlik eden bir devrimcidir. Bu ortamda etkili bir liderin ve usta bir şairin susturulması, Osmanlı düzenince yararlı görülmüştür.

Sert acımasız bir yönetici olan Deli Hızır Paşa, Pir Sultan'ı tutuklatır. Sivas'da Paşa Kalesi'ne hapsedilir. Sorgu sırasında Pir Sultan'ın takındığı ödünsüz tavır, Deli Hızır'ı çileden çıkartır. Ondan, içinde Şah kelimesi geçmeyen bir şiir söylediği takdirde, serbest bırakılacağını söyler. Buna karşı Pir Sultan şu şiiri okur.

Hıdır Paşa bizi berdar etmeden
Açılın kapılar Şah'a gidelim
Siyaset günleri gelip yetmeden
Açılın kapılar Şah'a gidelim.

Bunun üzerine Hızır Paşa ve görevliler öfke ve şaşkınlığa kapılırlar. Tuttuğu yoldan ayrılması, aman dilemesi önerilir, yoksa canından olacaktır. Buna karşılık şu dizeleri söyler Pir Sultan.

Kadılar müftüler fetva yazarsa
İşte kement işte boynum asarsa
İşte hançer, işte boynum keserse
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan

Bu korkusuz, dirençli sözler hem görevlileri, hem de Hızır Paşa'yı iyice kızdırır. Pir Sultan'ın ayaklarına, ellerine ve boynuna zincirler vurulur. Çok güvendiği, candan sevdiği dostlarıyla yandaşları da korkup onu yalnız bırakırlar.

Sonunda, korkulan gün gelir, Pir Sultan, elinde kelepçe, boynunda zincirle Sivas sokaklarında halka teşhir edilir. Kimileri isteyerek, kimileri ise buyrukla üstüne taş, kimileri de gizlice gül atarlar. Sonunda Pir Sultan (1589 ya da 1590) yılında Sivas'ta ipe çekilir.

Faşist T.C. devleti Osmanlılardan devraldığı mirasa (zulm, inkar, katliam vs.) ne kadar bağlı olduğunu, yine Sivas'ta gözü dönmüş, şeriat'ın bataklığına batmış yobaz ve fanatik gürüh eşliğinde, Pir Sultan'ı 2 Temmuz 1993'te temsili olarak tekrar ikinci kez katlederek göstermiştir. Gözlerine kan bürümüş bu yobazlar, önce Pir Sultan'nın heykelini kırıp, kafasını yerlerde sürüklemiş, bununla da tatmin olmayıp, Madımak Oteline yönelip orada Pir Sultan Abdal şenliklerine katılmak için gelen otuz yedi değerli Kürt ve Türk aydınlarımızı, yazarlarımızı, sanatçılarımızı yakmışlardır.

Şehitlerimizin kanları yerde kalmayacaktır.

Faşist T.C. devletini birkez daha şiddet ve nefretle kınıyoruz.

(Bu yazı Asım Bezirci ve 36 şehitin anısına kaleme alınmıştır.)

SİVAS DRAMI

Düzendi yobazı besleyip yaşatan
Madımak Otelini silahlarla kuşatan
Yardım isteyenleri oyaladı durdu
Maske ardında ateş eden, taş atan

Yobazları sürdü halkın üstüne
Saldırdı Pirsultanların büstüne
Mahsur kalanlar diri diri yandı
Kin ve nefret tohumu bıraktı dostuna

Sahte gözyaşı döktü sermayedar
Aziz'i bahane edip emeğe çatar
Asıl amacı isyan eden halkımıza
Gözdağı vermekti, hepsi bu kadar.

Otuz yedi aydınlanma savaşçıları
Kanlı düzenin kurbanları taşçıları
Mezhep değil, emek kavgası verilmeli
Unutulmayacak onlar halkımızın aşçıları.

Mazlumlara oynanan oyunlar bitmez
Maraş-Çorum-Erzincan-Sivas'lar yetmez
Ancak tarihin karanlıklarına gömülünce
Kara düzenin hileleri artık tutmaz.

H.Halis/Temmuz 1993

KÜÇÜĞÜM

Sen dilsizlik nedir bilir misin?
Bilemezsin
Sen konuşabilirsin
Çünkü sen konuşmayı öğrenmişsin.

Dinle küçüğüm!!!
Sen işkence nedir bilir misin?
Bilemezsin
Tabii ki bilmemelisin
Çünkü sen bir insansın

Ve şimdi dinle beni
Gözlerini aç bak bana
Ve cevap ver bana
Düşünüyorum
Neden konuşamıyorum?
Ben de bir insanım
Neden işkence görüyorum?

Dilan Uyudum/3.1.1993

DÜNYA DUYDU BU VAHŞETİ

Sevgili Dostlar, Canlar, Yoldaşlar...

Bilindiği gibi, egemen güçler yıllardır aydınlığa karşı hep haranlık güçleri kullanmışlardır.... Dahası, özgürlük, demokrasi, emek kavgası verenler; aydınlara, kültürlere, demokrasiye, alevilere, halklara saldırmış, saldırtmışlardır!...

Yüz yıllar süren katliaamlar zincirine Sivas'ta bir yenisi daha eklenmiştir!

İnsanlığın, dostluğun, özgürlüğün, demokrasinin, kardeşliğin düşmanı egemen güçler ve kuklaları kara güçler ekin-sanat etkinliklerine saldırarak; aleviliğin ilerici safında yer alan, zalimlere, ezenlere karşı savaş veren Pir Sultan'ın isminden dahi korkmuş, heykelini sürüklediler. Dostluğa, şölene kibrit çaktılar.

Sürüklenen sadece heykel değil, aydınlık, özgürlük, çağdaşlık sürükleniyor! Mücadele vermezsek, daha da sürüklenecektir.

Bilindiği üzere, bende köhne düzenlere, ezenlere karşı, sözümle, sazımla, sanatımla savaştım hep.... yıllarca çile çektiğim, hapis yattığım, taşlandığım, sürgünlere maruz bırakıldığım yetmiyormuş gibi, 12 Eylül karanlığının zulmüne uğradım ve yurttaşlıktan çıkarıldım! Ninnilerle, nennilerle halkı uyutup, köşeler dönme yolunu seçmedim. Ozan olarak deyişlerle, düzene karşı türkülerimi birleştirdim. Pir Sultan'lar vari...

Ama, heyhat!.. 12 Eylül testeresi iyiden, güzelden, insani'den yana olan herşeyi olduğu gibi, Aleviliği de budayıp, (özgürlükten yana olan gerçek aleviliği saptırarak) sadece deyiş, ağıt, ninniler, nenniler, derekesine indirgediler!

Birçok ödünlerle (maddi-manevi) sanatçıların çoğunu pasifleştirdiler.

Ama benim ve gerçek dostlakım aynı duygu ve mücadelemiz mutlu, umutlu bir dünyaya ve geleceğe olan kavgamız devam ediyor, edecektir!... Ki, özgürlük, dostluk, kardeşlik bahçesindeki o güller kanla, ateşle değil, güller, güllerle tartılsın, tartışsın...

Kömür kalplere, ışıksız sözde aydınlara, yoz ozanlara, boz yazanlara inat dünden bugüne, bugünden yarınlara direndik, direneceğiz!

Kara beyinler gebedir, apak yarınlara.
Bir Pir Sultan ölür, binlercesi doğar!

Selam olsun karanlığa, zulme ışık saçanlara, mazlumlardan yana, Şeyh Bedrettinler gibi çığır açanlara!

Dostça sevgilerimi sunar, başarılar ve esenlikler dileriz!

Ozan Şah Turna
14 Temmuz 1993 - Berlin

DÜNYA DUYDU BU VAHŞETİ

Şölene kibrit çaktılar
Göz göre göre yaktılar
Devlet güçleri baktılar
Dünya duydu bu vahşeti!

Kerbela, Dersim kırımı
Maraş-Sivas ve Çorum'u
Unutmayız bu dramı
Dünya duydu bu vahşeti

Şah Turna gül alındayım
Acıların balındayım
Pir Sultan'ın yolundayım
Dünya duydu bu vahşeti!

Ozan ŞAH TURNA /3.07.1993 - Berlin

DÖRTYÜZ YIL ÖNCEKİ GİBİ

Şeriat'çının şeri
Dayandı Sivas'a
Tıpkı dörtyüz yıl önceki gibi
Otuzyedi özge can
Ve bir de Pir Sultan

Barikat kurdular
İnsanlık adına
Özgürlük adına
Kardeşlik adına
Etten duvar ördüler
Otel koridoruna

Ey yirminci yüzyılın son çeyreği
Ey örümcek kafalı bağnazlar
Ey Çiller'ler
Bu vahşetin
Bu katliamın suç ortakları
Beni öldüremediniz
Tıpkı dörtyüz yıl önceki gibi

Işık gibi görünür
Güneş gibi doğarım
Isıtırım özge canı
Terim aydınlığa akar
İki elim
İki balyoz yanımda
Biri kalkar, biri iner
Koparırım bağnazlığın zincirini
Tıpkı dörtyüz yıl önceki gibi

A.Bali

ONLARIN ANISINA

KANLI ZAMBAK

onu vurdular, gözümle gördüm onu
ak bir zambağa binmiş
gidiyordu

Zambak dur, sana da bulaştı kan.

bir damla gözyaşından
doğurmuştu anası onu

bir avuç sevinçle
büyüttü

bir avuç hüzünle
nice zorluklar

nice ayrılıklar
ve saçlarına beyazlar düşürerek.

onsekizindeydi
bir sevgilisi vardı

aynı mahalleden
Eyüp'ten

henüz öpememişti bile

konfeksiyonda çalışırdı.

onu vurdular
gözümle gördüm onu

bir güvercin havalandı.

Behçet Aysan

SEVMİYORUM SENİ

Şimdi benim buzdan bir döşekte
Üç büklüm olmuş zavallı sevdam
Üşüyorsa ölesiye yalnızlıktan
Bil ki senin hep böyle güvensiz
Yaşamdan korkar oluşundan.

İşte bunun için sevmiyorum seni...

Şimdi benim bir han avlusunda
Hiç bitmeyecek, umutsuz kavgam
Soluyorsa başı önde yorgunluktan
Bil ki senin hep böyle umarsız
Yarını göze alamayışından.

İşte bunun için sevmiyorum seni.

Metin Altıok

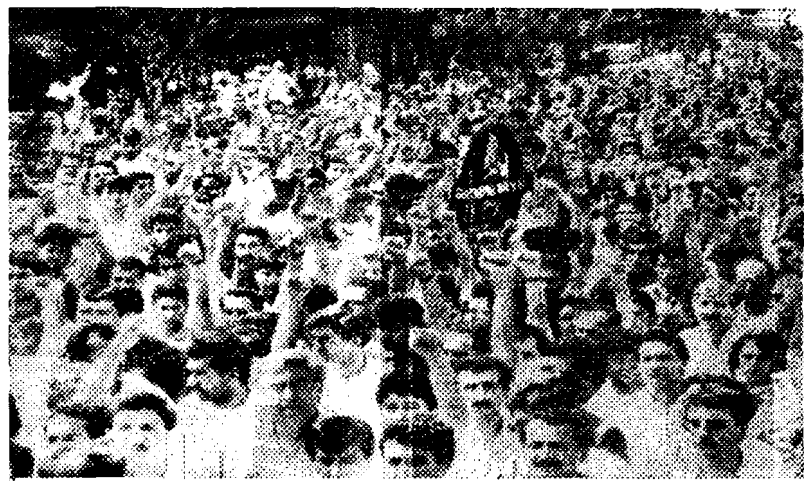
ARADA SIRADA BİZİ DE DÜŞÜN

Biz köylüyüz ağam ama insanız
Arada sırada bizi de düşün.
Perişan halleri gel ki göresin
Arada sırada bizi de düşün

Tarlamız yok seninkini biçeriz.
Yerimiz yok diyar diyar göçeriz.
Sen viskiyi, bizler zehir içeriz.
Arada sırada bizi de düşün.

Çarşı, pazar köyümüze uzaktır
Etme ağam gayri bize yazıktır
Evimizde düzenimiz bozuktur
Arada sırada bizi de düşün.

Muhlis Akarsu



İstanbul'daki protesto eylemi

TOKAT YİYEN EFENDİLER

Uyan Mehmet bak neler ettiler
Haini yurtta koyup seni sattılar,
Efendisin diye tokat attılar
Tokat yiyen efendiler efendiler.

Efendisin dediler büyüttüler
Tarlasında, çapasında çürüttüler
Aziz ulus diyip uyuttular
Uyutan efendiler, efendiler

Uyan kendine gel, etme ihanet
Yurt senindir, sana oldu emanet
Haine, hırsıza, inmeli tokat
Tokat yiyen efendiler efendiler.

Aşık Nesimi

KADIN VE KÜLTÜR SORUNU

Eda GÜNEŞ

Kültür, maddi yaşamın değişik araç ve yöntemlerle dışa vurması-yansımasıdır. Doğada varolan her canlı, hayatın diyalektik sürecinde değişir. Canlı varlıkların en bilinçli öğeleri insanlarda bu süreci yaşar ve sürekli gelişir. Bu değişim ve gelişimin bir uzantısı olarak, insanların üretim ilişkileri-sosyal yaşantılar üzerinde bir üst kurum olarak kültürleri de gelişir. İnsanın yaşama alışkanlığı kazandığı andan itibaren, alışkanlıklar-tecrübeler-arzular-hayaller kültür olarak yansımasını bulur.

Sınıfların ve sınıflı toplumların ortaya çıkmasıyla birlikte, ezenlerin kültürü ve ezilenlerin kültürü de ortaya çıktı. Çünkü her kültür bir ekonomik ve siyasi yapının dışa yansımış şeklidir. Ezen sınıflar kendi hakimiyetlerini ayakta tutmak için devlet aygıtını yarattılar. Ordularını, meclislerini, hapishanelerini, mahkemelerini, hükümetlerini vb. yarattılar. Bunlar üretimdeki sömürülerini devam ettirmenin siyasi kurumlarıydı. Tüm bunlar zora dayalı metotlarla ve bir azınlık zümrenin yararına oluşturuldu.

Ezen sınıflar için özel mülkiyete dayalı üretim ilişkilerinin üzerinde siyasi üstyapının oluşturulması bir başarı, ileri atılmış bir adımdı. Ama bu kurumu ayakta tutmak o kadar kolay değildi. İşte bunu ayakta tutmanın ürünü olarak ezen sınıfların kültürü, ezilenlerin ezilmesinin meşrulaştırıldığı kültürü kaçınılmaz olarak gündeme geldi.

Ezen sınıflar ezilenleri ömür boyu köleleştirebilmek için, ilk önce bu durumun doğal ve ebedi olduğunu ispatlaması gerekiyordu. Bu noktadan, inançlar ve dinler ezenlerin imdadına koştu. Başından itibaren din ve inanç işleriyle uğraşanlar ezenlerden yana yer alarak, onlarla zorun karşısında uzlaştılar. Bunlar yoksulluğun ve köleliğin tanrı vergisi olduğunu, güçlüklere boyun eğilmesi gerektiğini insanlara aşıladılar. İnsanların andaki durumunu ebedileştirdiler ve geçmişi incelemekten titizlikle kaçındılar.

İnsanlar arasında başlangıçta varolan içgüdüsel-hayvansal yaşam tarzı ve ilişki, beynin gelişmesi ve elin-dilin daha çok kullanılması içgüdülerden türeyen ve giderek gelişen duyguların ortaya çıkmasına neden oldu. Duyguların ortaya çıkışı insanlardaki yavaş yavaş bir kişilik, düşünce yapısı ve bireysel yaşantı tarzı yarattı. Bu durumda doğal gereksinim ve dürtülerin yerini, duygusal gereksinim ve dürtüler aldı. Toplumsal ve bireysel eğlenme, sevgi, toplu savunma, kıyafet ve müzik böylece yavaş yavaş ortaya çıkıp gelişmeye başladı.

Duygu ve düşüncelerin gelişmesi ilkel komünal toplumun üst evresinde, özel mülkiyet ile birlikte o güne kadar toplumun saygın bir öğesi olan kadını, yavaş yavaş köleleştirdi. Sınıflı toplumların ilki olan, köleci toplum yerine oturduğunda ezilen kadın giderek ikinci bir köle, kölenin kölesi olmaya başladı. Ama bu ezen sınıfların kadınlarının özgür olduğunu getirmiyordu. Onlar yanlızca köle kadınlara göre göreceli özgürdüler ve daha fazla haklara sahiptiler.

Toplumlar sınıflara bölünüp ve giderek ezen ezilen cinsler de ayrıştıkktan sonra, toplumun kültürü de buna göre şekillendi. Ezilenlerin ve ezenlerin kültürlerinde kadına değişik bir hak ve yer veriliyordu. Egemenlerin kültürlerinde ezilen kadın bir üretim ve yeniden üretim (doğurma) nesnesi, kölelerin ve köle sahiplerinin cinsel nesnesi olarak yer verirken; ezen sınıfların kadınları süs nesnesi, erkeğin gölgesi ve köle sahiplerinin cinsel nesnesi olarak değer görüyordu.

Bu durumda kadın, toplumsal yaşamın ve kültürün her alanında sadece bir köle, ezilenlerin ez ezilenleri durumuna getirildi. Binlerce yılın alışkanlıkları, töreleri, dini önyargıları, yasaları, eğlenceleri hep kadınların kadınlıkları üzerinde yükseldi. Aile içinde çok kadınlı evlilik, mülkiyetin dışarıya çıkmasını önleyen babadan oğula miras yolu, aile reisliği sınıflı toplumlarda başından itibaren esas idi. Kapitalizmin ortaya çıkmasına kadar bu durumun değiştirilmesi için önemli bir toplumsal uyanış ve hareket görülmedi.

Baskının ve haksızlığın olduğu her yerde buna karşı mücadelede varolmuştur. Kadınlar bu duruma hiç de sanıldığı gibi "rahatça" getirilmemişlerdi. Önemli bir örgütlenişleri olmasa bile, karşı koyma, isyan etme, karşıdakilerin malına ve canına zarar verme şeklinde kadınların tepkileri olmuştur. Zaman zaman acizlikten intiharlar, değişik mücadele biçimleri de kullanılmıştır.

Sınıflı toplumların gelişmesi dinleri de kurumlaştırdı. Dinler değişen toplumsal yapılara ihtiyaç veremediklerinde ya kendilerini yenilikledi, ya da yerlerini başka dinlere bıraktılar. Ortaçağda Romada ortaya çıkan Hiristiyanlığa göre, insanın erişmesi gereken en yüce yer azizlik mertebesiydi. Bunun yolu da bekarlıktan, yani evliliğe ve kadına karşı olmaktan geçiyordu. Evlilik ise kadının eve hapsedilmesi, tüm haklarının kocasına devredil-

Tüm bu olumsuzluklara rağmen kadınlar kapitalist toplumla birlikte yerlerini-konumlarını sorgulamaya başladılar. Durumlarının alın yazısı olamayacağını, üretime katılan herkesin eşit olması gerektiğini mücadele esnasında öğrendiler. Toplumsal değer yargıları ve ahlak ta bu sorgulama sonucu tabu olmaktan çıktı. Bu gelişmeler sürecinde kadınlar, kültürel kurum ve faaliyetlerinde de yerlerini yavaş yavaş aldılar.

mesiydi. Kilise kültürü de görüldüğü gibi erkek egemenliğidir. Bu kültürde tek bir kadının yükselmesi bile olanaksızdır.

İslam kültüründeki kadın ikinci sınıf insan, değersiz bir varlıktır. Erkek dört kadın ile evlenebilirken, kadına tek hak verilir ve ikincisi zina sayılır. Erkek açık gezer, sünneti törenlerle yapılırken; kadın yüzünü kapatmak ve kadınlığını gizlemek zorundadır. Evin sahibi yine erkektir, miras erkeğe geçer vs. Çünkü bütün dinler erkeklerin hakkını gözetir. Tüm tanrı ve peygamberler nedense hep erkeklerden olmuşlar.

Kapitalizmin ortaya çıkışıyla birlikte, kadınların uyanışında da önemli gelişmeler oldu. Kadınlarda okuma-yazma oranının artması, toplu üretim sürecinde biraraya gelip diyalog geliştirmeleri, ezenlere karşı ezilenlerin sınıf mücadelelerinin artması, kapitalist kültür kurumlarının etkilerini kırsal alanlara kadar vardırması vs. kadınların değişmesine ve gelişmelerine neden oldu. Ulusal çitlerin yıkılması, dinlerin önemlerini yitirmesi, kadınların üzerinde tabuların ve geleneklerin yıkılmasını hızlandırdı.

Kadınların kültür seviyelirinin giderek yükselmesi, onları üretimden sonra, siyasal-yönetme alanında da ortaya çıkmalarını sağladı. Ama burjuva-feodal yasalar kadınlara ilk baştan seçme ve seçilme hakkını vermiyordu. Devlet kurumlarında kadınları dıştalıyordu. Kültür kurumlarında ise kadın adeta zararsız bir süs çiçeğiydi. Bu durum kadınları aşağılıyor, onları bu töre ve gelenekleri ve zincirleri parçalamaya yöneltiyordu.

Böylece burjuva kadın hareketinin ortaya çıkışı ve ilk bilinçsiz feminist akımların doğuşu, 1800'lü yılların ortalarında gelişti. İşçi sınıfının mücadelesinin de yükseldiği bu dönemlerde kendiliğindenci kadın hareketine bilincin taşındığı ilk denemeler yaşandı. Kadınlar bu mücadele içinde bir kişilik kazanma süreci yaşadılar. Tarih boyunca kendine ait bir kişiliği bulamamış kadınlar, ezen cinse ve ezen devlete karşı giderek örgütlü ve bilinçli mücadele geliştirdiler. Bunun sonucu olarak sosyal demokrat kadın hareketi gelişti. 1910'da Kopenhang'da Clara Zetkin'in önerisiyle kabul edilen "Dünya Kadınlar Günü" sembolik bir gün olmaktan çıkıp, emekçi kadınların enternasyonal birlik ve mücadele aracına dönüştü.

Kapitalist toplum bir yandan kadınların örgütlenişi ve kişiliklerini kazanmalarının ortamını yaratırken, öte yandan kadını hiçbir toplumun başaramadığı derecede aşağılattı ve ezdi. Kapitalizm ilk önce kadının emeğini sonuna kadar en kötü koşullarda sömürdü. Kadının biyolojik yapısından faydalanarak onu bir üretim aracı gibi, piyasanın işgücü ihtiyacına göre çocuk doğurma aracı yaptı. Daha da ileriye giderek kadının vücudunu kar amacıyla fuhuş, porno, reklam ve diğer burjuva kültür araçlarında pazarladı. Bunjuvazi onları dışarıda kar amacıyla köleleştirirken, evden de aptallaştırıcı-bunaltıcı çamaşırbulaşık-çocuk işlerinde kadın köleleşti.

Tüm bu olumsuzluklara rağmen kadınlar kapitalist toplumla birlikte yerlerini-konumlarını sorgulamaya başladılar. Durumlarının alınyazısı olamayacağını, üretime katılan herkesin eşit olması gerektiğini mücadele esnasında öğrendiler. Toplumsal değer yargıları ve ahlak ta bu sorgulama sonucu tabu olmaktan çıktı. Bu gelişmeler sürecinde kadınlar, kültürel kurum ve faaliyetlerinde de yerlerini yavaş yavaş aldılar. Kadınlarda da sanatçı-etebiyatçı-yazar-politi kacı vs. daha çok çıkmaya ve alışılmışın dışına taşımaya başladı.

Kadının toplumsal ve bireysel varlığının bilincine varması kapitalizmi belirli yasal ve ekonomik değişiklikler yapmaya zorladı. Mücadele sonucu kadınlar önemli haklar elde ettiler. Ama ne ekonomide ne siyasi alanda ve ne de kültürde kadının yeri özsel olarak değişmedi. Kapitalist toplumun erginleşme döneminden itibaren dostluk, samimiyet, güven, dürüstlük gibi insani erdemler yavaş yavaş söylenir oldu. Bilincin gelişmesi, mücadelenin artması, ekonomik ilişki ve yasaların değişmesi bu tür humanist ve doğal istemleri çıkardı.

Kültür ve ahlak normlarının ve şeklinin giderek gelişmesi, toplumsal değer yargılarını alt üst etti. Eşitlik-kardeşlik ve özgürlük uğruna yüce idealler gelişti. 1871 Paris Komüni ile sosyalizmin bir ütopya olmaktan çıkışı bu yüce idealleri bir gerçeğe dönüştürme yolunda önemli bir köşetası oldu. Bu tarihten itibaren emekçi kadınlar kadınların kurtuluşu sorununun proletaryanın kurtuluşu ile kopmaz bağlarla birbirine bağlı olacağını gördü. Kadın hareketi ile sosyalizmin birleşmesi her iki hareketi de bilimsel ve diyalektik bir yörüngeye soktu.

*** Proletaryanın Devrimci Kültürünü Yaratmak İçin Emekçi Kadınlar İleri!**

EDEBİYAT VE MÜZİK ÜZERİNE

H. Halis

TARİHTE MÜZİK:

İlk çağlarda insanlar, korkusu altında bulundukları ve nedenlerini çözemedikleri tabiat olaylarına karşı ilk önce bilinçsiz ve ilkel ses çıkaran araçlarla ve giderek kendi sesleri ile korunmaya çalıştılar. Bunlar korku-panik-sevinç-acınıda çığlıklarıydı. İlk önce gökgürültüsü, yağmur, deprem, sel, yangın, güneş tutulması gibi tabiat olayları onları bazı tapınak ve tanrılar yaratmaya, o inançların korumasına itmeye neden oldu.

İlk insanlar daha sonra bedensel hareketlerini de birleştirerek, müzikle birlikte ritim hareketleriyle korkusunu yenmeye, tapınak ve tanrılardan yardım dilenmeye başladılar. Ölümlerde acılarını ve birbirlerine karşı sevgilerini veya yabani hayvanlar ile diğer klanlara karşı dövüştlerini de yine çeşitli hareketlerini müzikli ses ve araçlarla birleştirerek dile getirmeye başladılar.

Bedensel hareketlerin, müziksel seslerle birleşmesi uzun bir dönem sonra, bugün halk dansları dediğimiz kitlesel müzikli hareketleri meydana getirdi.

Böylece müzik doğa olaylarını, yani doğal felaketleri, doğal güzellikleri, sosyal olayları, insanların birbirleriyle ve doğayla ilişkilerini anlatmayla işe başladı. Süreç içinde insanların yaşantısını, duygu ve düşüncelerini tarihlerini ve gelecek için özlemlerini bilinmeyen tüm ince yönleriyle, en derin ve sade bir tarzda çeşitli müzik araçlarından yararlanılarak ortaya serilmesi izledi. İşte tam da bu noktada, bu duyguların sözcüklere dökülmüş hali olan şiir sanatı ortaya çıktı. Müziğin gelişmesi şiir sanatının ortaya çıkmasıyla birlikte olmuştur ve ondan ayrı düşünülemez.

Müzik sanatı ve kültürü üretim araçlarının gelişmesi ve toplumsal siyasi-ekonomik altüst oluşlarda kendini durmadan yeniledi ve değişikliklere uğradı. İlkel komünal toplumda tüm topluluğun malı olan ve hiçbir çıkar aracı olmayan müzik, köleci toplumda değişti. Köleci toplumda köleler, köle sahipleri için şiirler okudular, dans yaptılar, müzik yaptılar. Böylece müzik doğal yapısını ve özgürce gelişmesini yitirdi. Feodal toplumda saray müziği ve yoksullar -serf için oluşan- oluşturulan kilise ('dini) müziği oluştu. Sömürücü sınıfa zevk-eğlence-kahramanlık-övgü müziği, dansözler, yapay şiirler kalırken, köylü ve köleler için ağıt-isyan-dua türünden müzik kalmıştı.

Feodalizmin üst evresinde müzikte çok sesliliğe ve çok enstrümentli müziğe geçildi. Müzik aletleri gelişti, müzik eğitimi önem kazandı. Kapitalizmin şafağında müzik başlı başına bir sanat dalı haline geldi. Opera-Bale poretaryanın ortaya çıkışı, folklorun giderek ayrışması ve şiir sanatının da bir edebiyat dalı olarak gelişmesi bu süreci tamamladı.

KAPİTALİZM VE MÜZİK:

18. yüzyıldan itibaren hayal ve fantazinin, kişisel duyguların hakim olduğu romantik müzik gelişti. Buna tepki ve karşılık olarak sınıfsal ve ulusal mücadeleleri konu edinen cenk-ağıt-isyan müzikleri de gelişti. Kapitalizmin giderek gelişmesi, toplumsal değer yargılarını ve kültürü de alt-üst etti. Özel mülkiyetin bir küçük zümreden toplanması, milyonlarca insanın açlığa-sefalete ve savaşlara sürüklenmesi, insanların bilincini geliştirdi.

Bu dönemde bilim bir üretici güç olurken, sanat ise bir meta haline geldi. Sanatçı ise sanatını piyasa için üreten üretici durumuna getirildi. Böylece sanat ve kültür burjuvazi için bir kar kaynağına dönüştü. Ahlaki değerlerden, toplumsal yapısından, doğal yapısından koparılan kültür-sanat giderek yozlaştı. Sanatçıların önemli bir bölümü bir seçenekle karşı karşıya kaldığında karnını doyurmak için burjuvaziye, modern köleliği tercih ettiler.

Toplumsal iş bölümünün giderek artması ve yetkinleşmesi, sanatın yetenek ve olanakları çok az bireylerde toplanmasına neden oldu. Kapitalizmin istediği de zaten bu idi. Proletarya onlar için gece gündüz çalışıp meta üretecek, sanatçıda soylular, sermayedar için kültürel metalar üretecekti. Bu du-

rum halk yığınlarındaki toplanmış sanatsal yeteneğin baskı altında tutmasına neden olmuştur.

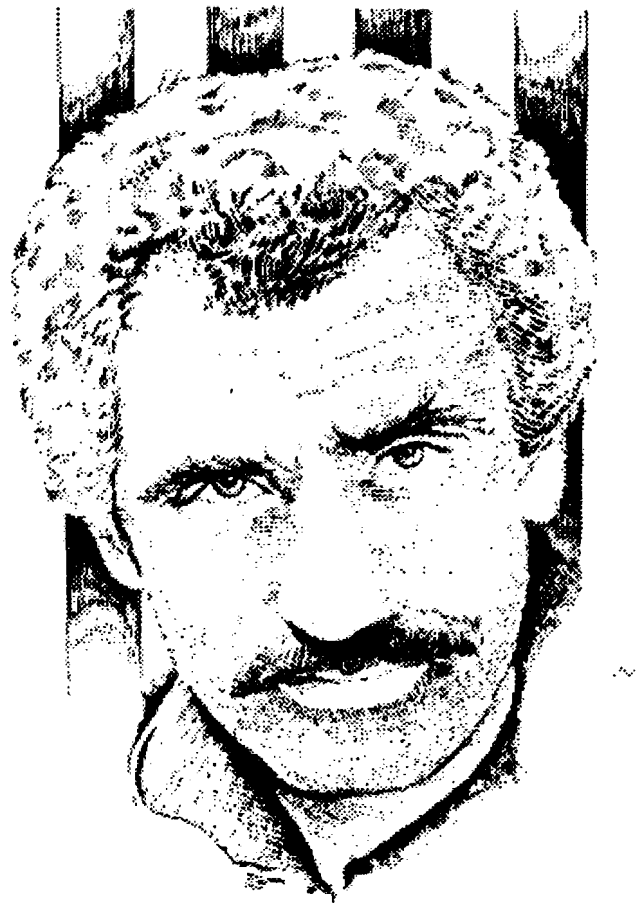
Halk kültürü ve halk sanatı böylece sömürücü sınıfların baskı ve zülümlerine bir tepki olarak ortaya çıktı. Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte halk olarak tanınan ezilen-sömürülen sınıfların, kendi aralarındaki sınıfsal ayrışmaları da gerçekleşti. Toplumsal üretim ilişkilerinde günden güne gelişen siyasal ve entellektüel öğeleriyle artan işçi sınıfı yani proletarya, giderek ezilenlerin en ezileni oldu. Bu yüzden ezilenlerin kültür ve sanatı da böylece proletarya kültürü ve sanatı olarak hızla gelişmeye başladı. Paris komünü ile başlayan bu yükseliş, Ekim devrimi ile doruğuna ulaştı.

Halk müziği, ezilen yığınların şiir ve müzik olarak dışa yansımasıdır. Doğumdan ölüme kadar, halkın tüm toplumsal-sosyal yaşantısını ve evrenin doğal olaylarını konu alan müzik, halkın müziğidir. Çağlar boyunca bu müzik sürekli baskı altında kalmış ve imkansızlıklarla günümüze kadar gelmiştir. Emekçi yığınların yaşamın dayatması sonucu, bilinçli veya bilinçsiz olarak özlemlerini, acılarını, sevinçlerini alıp getirdiği bu müzik sürekli gelişmiş kendini yenilemiştir.

İlk başlarda Yunan toplumunda ortaya çıkan, duyguları, düşleri, arzuları melodi, harmoni ve poligoni biçiminde düzenleme işi; üretim araçları ve üretim ilişkilerindeki gelişmeyle eş düzeyde değişmiş ve bir sanat dalı olmuştur. Müzik giderek evrenselleşmiş, dünyadaki insanları çin bir diyalog ve iletişim aracı olmuştur. Uluslar arası yaygınlaşma olanağı, emekçi yığınlar arasında ortak yanların belirlenmesine, birlikte aynı duyguların paylaşılmasına ve ortak davranışlara girilmesine yardımcı olmuştur.

ÜLKEMİZDE HALK MÜZİĞİ

Türkü diye de kısaca tanımlanan, şiirlerin melodi olarak bir çalgı eşliğinde yorumlanması, bizde halk müziği olarak adlandırılır. Günümüzde çeşitli çalgılar, çok sesli ve düzenli-düzensiz manzumelerden oluşan halk müziği, şiir edebiyatı ile sıkı sıkıya bağlı olarak gelişmiştir. İnsanlarımız duygularını söz ile müziğin birleşmesi biçiminde, ekini harmanlamış ve yaşamın her alanına yansıtmışlardır.



Halk müziği ulusal, yöresel, bölgesel ve tarihsel özelliklerden etkilenmiştir. Horanlar, zeybekler, Hüseyni, cevheri, dağlı, maya hoyrat biçimindeki halk müziği dalları yöresel halkın yaşantısından ve mücadelesinden kaynaklanarak doğmuştur. Müzik söylemek nesilden nesile geçmiş, insanların kültürlerini ayakta tutmuştur. Kaderci, aşırı duygusal, bireyci, miskin akımların gelişmesiyle, emekçiler her dönemde duyarlılıklarından ve geçmişlerinden koparılmak istendi. Fakat halk müziği de çaresizliğe düşmeden gelişen teknoloik-bilimsel araçları da kullanarak direnip gelişti. Tarihi bir evrimleme geçiren halk müziğimiz ve edebiyatımız, taşlama-yerme, kahramanlık doğasal, duygusal, ağıt ve benzeri türünde ilerleme kaydetmiştir.

Tarihte genel olarak Pir Sultan-Karacaoğlan-Köroğlu-Yunus Emre-Nesimi-Serdari ve benzeri tarafından temsil edilen halk edebiyatı ve müziğimiz inişli çıkışlı çok önemli bir yol kat etmiştir. Saz şairleri olarak adlandırılan bu kuşak, Osmanlı döneminde Cumhuriyet dönemine kadar tartışmasız hakimiyetlerini sürdürdüler. Bu döneme kadar, gerek şiir edebiyatında, gerekse müziksel estetik güzellikte şairlerin büyük katkıları olmuştur.

Halk şairleri ve halk sanatçıları halkın içindeki sorunları, olayları, duyguları alıp, onu özene bezene işleyen kültür emekçileridir. Tarihi kahramanlar yaratmadı, kahramanları tarih yarattı. Halk müziği ve edebiyatını da halkın kendisi yarattı. Halk sanatçıları var olan bir kültür ve sanatı, bilinçli bir tarzda alıp işleyip geliştirdi. Sonuçta yine halka mal olmuş oldu.

Halk müziğimiz ve edebiyatımızda, çok çeşitli konu ve düzenlemelerine göre usul ve çeşitler vardır. Ölçü ve ritimleri belli olan kırık havalar, ölçü ve ritmi serbest olduğu halde dizisi bilinen ve dizi içinde seyri belirli kalıplara bağlı bulunan uzun hava parçaları mevcuttur. Ölçü ve ritimlerinde düzen ve serbestliği bir arada barındıran ve genellikle kahramanlık ve isyan duygularını dile getiren ağıt-marş-koşmalar canlı bir ritim ve hareketli değişimlerle gerçekleşir.

Müzik yaratmakta kullanılan aksesuarlara müzik aletleri veya çalgıları denir. Tarihi dönemlere göre değişen ve gelişen halk müziğimizn aletlerini kısaca şu üç kategoride toplamak mümkündür:

a) Telli Çalgılar: Bağlama sazı, divan sazı, Cura sazı, tambura sazı, meydan sazı, üçtelli, bozuk kemençe, keman, kabak, kemane, bulgari, çöğüs vs. dir.

b) Üflemeli Çalgılar: Zurna, kaval, klarnet, mey, ney, sipsi, tulum, flüt vs.dir.

c) Vurmalı Çalgılar: Tef, darbuka, davul, zil, kaşık, trompet, tımpanı vs.dir.

Ayrıca bugün hemen hemen tüm enstrümanlar halk müziğimizde kullanılır hale gelmiştir.

HALK EDEBİYATI VE MÜZİĞİNİN BUGÜNKÜ SORUNLARI:

Günümüzün modern halk müziği, insanın inasana kulluğunu yaratan tüm otorite ve düzenlere karşı mücadeleyi teşfik eden müziktir. Böylesi bir müzik hareketli, istikrarlı, tekrardan kaçınan, içeriksel çağrışım ve uyandırıcı öğelerden oluşmak zorundadır. Anlam ve ritim zenginliği, dinleyiciyi düşünmeye yönelten algılama yöntemi ve kalıplaşmaya düşmeyen bir müzik güçlüdür. Bunun için, alışılmış aşırı duygusal, umutsuzluğu ve içi kapalılığı yayan müzik ile uğraşılmamalı.

Günümüzde arabeks denilen ve Fransızca "besk" beste ile oryantal Arap müziği birleşiminden ortaya çıkan müzik, işte bu işlevi yerine getiriyor. Bu müzik, Türkiye, K.Kürdistan'da kırdan kente gelip, genüz daha yerleşmemiş-Değişememiş gecekondu halkının müziği durumuna geldi. Çünkü bu müzik insanları iç sorunlarına çekip, karamsarlığa ve yılgınlığa götürüyor. Gecekondu semtlerindeki küçük burjuva üretim ve kültür yapısı, işsizlik-yoksulluk, kente uyum sağlayamama vb. gibi sorunlar böyle bir müziğin ve kültürün doğmasına neden olan koşullardır. Böylece minibüs-kahve ve sokaklarda tur atan gençlerin araba teyiplerinde arabesk hastalığı giderek gelişiyor.

Baskılara, yasaklara ve kurulu düzenlere karşı, bir tepki olarak gelişen Rock müziği de bir başka açıdan halk müziğini zorluyor. Rock müziği pop müziğine tepki olarak gelişmiş, düzenin düzensizliğini yerme içinde ilerlemiştir. O, sonsuz sevgi, sınırsız özgürlüğü, ideal pembe bir dünyanın tatlı düşleri arasında doğdu. Özellikle de anti-emperyalist gençlik haraketlerinin gelişmesi içinde, Rock müziğinin isyancı karekterinin önemli bir yeri olmuştur. Halk müziğini zorladığı yanı ise, onun düzenlilik ve sınırlılık ilkesini, çoğu zaman çok aşırı uçlara vardırmasında yatıyor.

Modern halk müziğinin tüm burjuva-küçük burjuva sapma ve bakışlara karşı koruma, subjektif zorlamalarla olamaz. İlk önce onun geliştirilip çağdaş bir düzeye yükseltilmesi gerekiyor. Burada sanatçıların belirleyici işlevleri ve görevleri başlar. Sanatsal yaratıcılıkta, sanatçının engin hayal gücü, düşüünebilme kabiliiyeti, araştırma ve sanatın içeriğini güçlü imgelerle anlatması çoğu zaman belirleyici olur.Sanatın imgesel olarak dışa yansıtılması, somut bir maddi varlığa dönüştürülmesi ise, bu sürecin ikinci adımını oluşturur. Bundan sonra onun kalıcılığı gündeme gelir.

Devrimci sanatın başarısı ve kalıcılığı, çalışma yapılan sanatın yığınlara malolmasıyla sağlanabilir. Yığınların kendi sorunlarını dile getiren, onların içinde çalışan eserler, zaten başından itibaren toplumsaldır. Sorun bundan sonra yığınların bilinci ile aynı seviyede kalmayıp, ondan ileri olan ve onların da kültürel seviyelerini sürekli yükselten eserlerin yaratılmasıdır. sanatı burjuvazinin malı olmaktan çıkarıp, tüm emekçi yığınlara dinletebilmeli-okutabilmeli-seyrettirilebilmeli. Ayrıca böyle bir çalışmayı günlük yaşantının ve üretimin kopmaz bir parçası yapmalı.

Günümüzde sanat burjuvazi için daha çok bir hizmet, sanatçı da onları eğlendiren hizmetçi olmuştur. Bu yüzden düzenin çarklarına takılmış çok sayıda sanatçı, sanatın ticaretini yaparak kendini para babalarına daha pahalıya satmaya çalışıyor. Böyle bir ilişkiyi reddedip her türlü burjuva olanaklardan vazgeçebilen çok az dürüst ve namuslu sanatçı ve aydın vardır. İşte bu ender insanlardan birisi de Yılmaz Güney'dir. Düzene karşı, halkının ezilenin yanında yer almak, çok büyük bir özveri ve erdemdir. Çünkü bunun sonucu, hertürlü komplo-baskı-işkence ve ihanettir.

Başkaldırı ve sorgulama kültürünü yaratalım!

Korkuyu-karamsarlığı tarihe gömelim.!

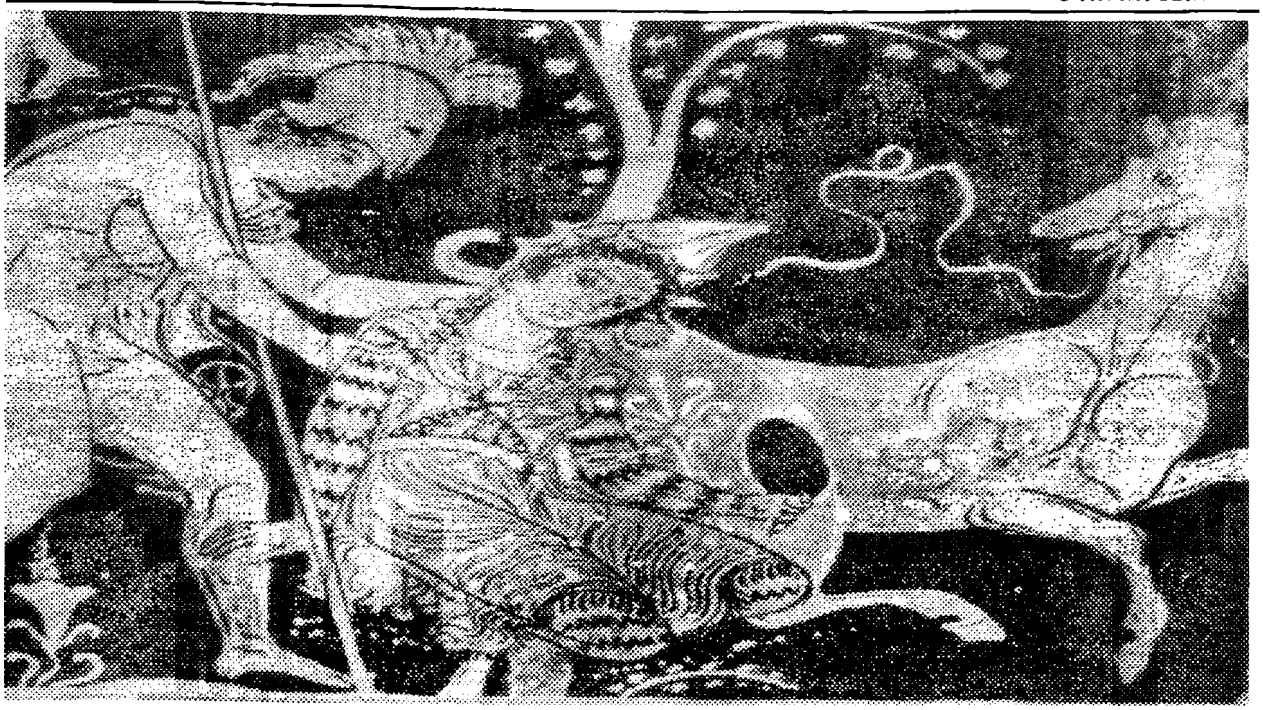
KUŞBAŞI ÖZGÜRLÜK

Onbin metrenin üstünde özgürlüğün göcesindeyim
Yine nde aşağı bakıyorum
Aramızda kenetlenmiş bulutlar
Ne özgürlük beni, ne de ben onu görebiliyorum
İstikbali göklerde aradık durdak
Yıllarca sömürüldük, usandırıldık
Ve şimdi uyandık
Onbin yıllık geçmişimizin hesabını verin artık
İstikbal göklerde değil, yerdedir
O dağlardadır.

Dilan Uyudum.

ŞAİRLER ŞAİRİ HOMEROS

Oturan Adam



Hektor, sen benim için baba,
saygı değer ana
ve kardeşsin,
hem de genç ve güçlü kocamsın.

(Andromakhe-Hektor'un karısı)

Baba ile Oğul

Zeus ve öteki tanrılar, dilerim sizden,
bu benim oğlum,
benim gibi Troiaçlılar arasında parlasın.
Öylece yaman güçlü olsun,
İlios'a kuvvetle buyursun
Hatta şöyle diyen bulunsun:
"Ben babasından pek daha yavuz."

AŞİL

(Akhilleus) Hektor'u teke tek savaşa davet ediyor.

"Hektor, düşmanım, antlaşmadan söz açma bana,
Böyle şey olmaz insanla arslan arasında,
Nasıl Uyuşamazsa, kurtla kuzunun gönlü,
Durmadan kin beslerler biribirine
Bizim de dostluk yapmamız akla sığmaz
Birimiz düşüp kanıyla doyurmadan Ares'i
O Her zora dayanan savaşçıyı doyurmadan
İkimizin arasında anlaşma olmaz.
Bütün yiğitliğini topla şimdi yüreğine
Her zamandan çok sana şimdi gerek
Gözüpek bir kargıcı
savaşçı olmak."

Yaşadığımız bugünkü tarihten, yaklaşık 3200 yıl önce Troya (Türkçe de kullanımıyla TRUVA) önlerinde bu savaş çığlıkları Troya ovasında çın çın çınlıyordu. Savaş arabasının üzerinde, gözlerinden şimşekler çakan, tanrıların silahlarıyla kuşanmış bir dev, tıpkı savaş tanrısı Ares gibi gök gürültüsünü andıran sesiyle, Hektor'u teke tek savaşa davet ediyordu. Homeros, Aşil için; "Yunanlıların tartışılmaz en büyük kahramanıdır" der. Teke tek dövüşte hiç yenilmemiş olan Aşil, rakiplerini bağışlamamak, kan döktücülüğü ve acımasızlığıyla pekiştirmişti ününü. Mitologya'ya göre, yarı tanrıdır Asil. Annesi oğlunu ölümsüz kılmak, savaşlarda yara almasını önlemek için, Aşil'i bebekken topuğundan tutup kutsal styks ırmağına daldırdı. Onun için savaşlarda ne ok ne mızrak ne de balta işlemiyordu vücuduna. Yalnız annesi onu suya daldırdığında elinin tuttuğu topuk kısmına su değmemişti. İşte ünlü Aşil (Akhilleus)in ölümcül tek yeri bu topuğuydu. Aşil Topuğu.

"Hektor, yavrum, dostlarından uzak durma öyle
Erişirsin kaderine, bekleme bu adamı,
Senden çok üstündür Peleusoğlu (Aşil Kastediliyor)
O katı yürekli adam alteder seni
Haydi yavrum gir suların içine
Ahh... Koca Yürek

Zaferin garanti altında olduğu zaman çoğalır kahraman lar. Ön, arka, hep kahraman dolar. Elini sallasan bulursun ellisini. İyi korunduğu zaman, güçlü bağıran çeyrek generallerdir bunlar. Tarih, hakketmedikleri ünvanı vermez zaten bunlara. Rüzgarın etkisiyle, elinde olmadan rekor kırarlar bunlar.

Tarih; yenilgiyi hezimeti bile, bile, göre, tanıya, hiç yenilmiyecekmiş gibi döğüşen, cesaretinden bir adım geriye atmıyan, yılmayan insanların sırtındadır. Tıpkı Spartaküs gibi.

Ve Hektor bile bile öleceğini, yurdu ve halkı adına, bir onur meselesi sayar Sur'lara girmeyi. Reddeder.

Dövüşür son nefesine kadar yarı-tanrı Aşil'e karşı.

On Akha'lıya bir Troya'lının düştüğünü de hesaba katarsak eğer, ortadadır boyun eğmezliğin mertliğin ve cesaretin hudutsuzluğu. Ezilir insan bu yüce ruhun karşısında ister istemez iç geçirir. Ve der ki; Ahh... koca yürek... Helena'mı der bunun sebebi?

Hayır, olayın kaldıraç taşı bu. Ama gerçekten bir bütünü ifade ediyormu bu mazeret? Zordur inanmak. Yetersiz hatta...

* * *

Büyük İskender'de İran'a geldiğinde, sığır bağırsağından oluşmuş düğümü çözmek için kılıcını kullanmış, kesmişti "gardiyom"u ortasından ve tüm Pers ülkesi hem bunu kutlamış, hem de boyun bükmüşlerdi İskender'e. Burda boyun büktüren pers ülkesine akıl mı, yoksa İskender'in arkasındaki milyonu aşan askeri gücümüy dü teslimiyeti kabul ettiren diye şaşaada kalıyor insan. Ya Napolyon hani şu topçu subayı, Mısır'a girdiğinde "ben Müslümanım" diyordu. Askeri gücünü ve politik, diplomatik oyununu görmessek yutarız o şekere bulanmış zehiri.

İşin Doğrusu;

Ne Paris'in Helena'yı kaçırmasından çıkmıştır o büyük Troya savaşı, ne de Aşil'in (Akhilleus) öfkesinden. Anadolunun ve Ortadoğu'nun kapılarını ardına kadar açmıştır bu savaş Helenistik dünyaya. Yoksa ne işi var "Terme Çayı" kıyısındaki "Amozonların" bu savaşta. Ve Habeşlerin, MEMNON'un;

Hatırlatalım:

600 yıllık Helenistik dünya en görkemli dönemini İ.Ö. 776 (İsa'dan Önce) yıllarında yaşıyordu. Taa ki İ.Ö. 122 yılında Roma'nın esiri ve eyaleti durumuna gelene kadar. Troya'nın çöküşü aynı zamanda Grek (Yunan) Uygarlığının ve gelişmesinin ilk basamağı olmuştur. Tarih 1185'dir. Yoktur artık ne Hektor ne Troya!

Ve bütün dünyaya öğreteceği ilk şey "Demokrasi" ve filizofi oldu Hellen'lerin.

"Yapmak İstediğini Söyleme, Başaramazsan Gülerler!" Diyordu Lesbos'lu pittakos.

Dünün yoksulu, gününün tüccarı schliemann, ilk kazmasını 1876 yılında Hisarlık (Truva) tepesine vurduğunda, yedi göbeği kendine güldürmüştü. Ne yapıyordu bu adam?

Binlerce yıl önce ölmüş olanları bularak, ölümsüzleşmekti dileği. Gerçekten de iş bilir bir tüccar imiş. Yoksa be adam arkeologluk senin neyine. Ve tam dokuz defa yıkılmış ve kendini yeniden doğurmuş dokuz Troya çıkardı ortaya.

Dokuz doğurmanın, dokuzcası herhalde bu. Buldu da aradığını. Binlerce yıllık mezarlar el değmemiş bir şekilde duruyordu karşısında. Çok görülmez. Serde tüccarlık var ya, katları karıştırdı Kral hazinelerini bulunca. Homeros'un Troya'sını altıncı katla karıştırdı. Halbuki o çoktan elinin altındaydı. VII. kattı orası. Arkeolog "Dörpfeld" schliemann'ı izleyip çıkardı gerçeği ortaya. Ellerinde bir tek belge vardı, bir şiir kitabı İLYADA

Homeros var mıydı, yok muydu
Körmüy du, sağır mıydı? İzmir'li miydi? Samos'lu muydu?
Neydi Homeros?

Biz sözü cehennem yolculuğuna çıkmış olan büyük şair DANTE'nin "İLAHİ KOMEDYA"sındaki mısralara bırakıyoruz.

Dört görüntünün önünde bir bey gibi yürüyen eli kılıçlı görüntüye bak. Bu şairler şairi HOMEROS'tur..." diye tanımlıyor.

Ve bir elinde kılıç ile... vergillus tanıtıyor Dante'ye Şairi-Herodot elbetteki tarihin babasıdır, bütün abartmalara rağmen. Ama şiirin ve şairlerin ANA'sı o doğurgan ve yaratıcı güç tıpkı Yang ve Ying gibi şairler şairi'dir HEMEROS...

Uygarlıklar tüm insanlığın ortak malıdır ve yoktur saf ve bir tek ulusa ait uygarlık. Mümkün mü? Elmas bile saf çıkmıyor topraktan hamarat ellere muhtaç. Mısır vardır onun berisinde tüm görkemiyle. Ve de yüz kapılı şehir BABİL!

İLYADA ile ODYSSEA'yı okudunuz mu?

EDEBİYAT KAHVESİ

Yazar Fakir Baykurt ve bazı yazar-şair-edebiyatçılar ayda birkez Duisburg Internationales Zentrum'da biraraya geliyorlar. Bu toplantıları Fakir Baykurt "Edebiyat Kahvesi" olarak tanımlıyor.

Bu toplantıya şiir-gazetecilik-sanat ve edebiyat ile ilgilenen herkes katılabiliyor. Toplantıların belirlenmiş bir gündemi yoktur. Toplantılara katılan herkes, kendisinin yapmış olduğu veya çevresinde gelişen sanatsal-edebi ve siyasi çalışmalar hakkında bilgi veriyor. Yeni gelen insanlar ile tanışma ve sohbetler yapılıyor.

Bunların yanısıra tartışılması istenen veya önemli görülen her konuda, toplantıya katılanlar, diğer katılanlara önerilerde bulunuyor. İnsanlar kendilerini bir anlamda, dertleşmek ve içini dökmek için aydınların buluşma ihtiyacını karşılıyor. Gurbetin içinde, sıcak bir memleket kahvesini yaşıyoruz. Hizmetten ve saygıdan da eksiklik yoktur. kısaca alışılmışın dışında, ilginç bir çalışma.

Toplantıda karşılıklı olarak dergiler, gazete ve dergilerden çoğaltılan yazılar vs. tartışıldı. Sivas katliamı üzerine uzun uzun duruldu. Burada katledilen aydınlar ve sanatçılar üzerine fikir teatilerinde bulunuldu. Fakir Baykurt özellikle bu aydınların katledilmesinin "bir kültür katliamı-kültür düşmanlığı" olduğunu vurguladı. Daha sonra bu toplantıya gelen iki yeni edebiyatçı kendilerini kısaca tanıttılar.

Genç şair Kemal Yalçın kendisini ve ilk kitabı olan ***"Sürgün Gülleri"***'ni tanıttı. Uzun bir zamandır Almanya'da kalan şairin, bir Türkçe öğretmeni olduğunu öğreniyoruz. Şiir kitabının 1991 Petrol-İş şiir yarışmasında ödül aldığını, bu kitabını yayınlamak isterken karşılaştığı binbir zorluğu yaşadığını da öğrendik. Buraya kadar hepsi iyi idi. Ama ne yazık ki şu anda kitabının Türkiyede toplatılma ile karşı karşıya kaldığını da şair arkadaş üzülerek belirtti. Kemal Yalçın iki parça şiirini de okuduktan sonra, sırasını bitirdi.

Gazeteci-yazar-sosyolog Metin Gür kendisini tanıtan ikinci edebiyatçı oldu. Kendisinin daha önce üç kitabının yayınlandığını, şu anda gençliğin uyuşturucu maddeler ile olan ilişkisini araştırdığını belirtti. Metin Gür bu çalışmasını sabırlı ve özverili bir tarzda, dünyamızın gerçeğini oluşturan toplumun en dinamik kesimlerini aydınlatmak için yapıyor. Onun sosyolog yanının bu çalışmada ağır bastığını, yaptığı açıklamalarından gördük. Ayrıca yazarın yurtdışındaki dinci-şeriatçı örgütlerin örgütlenmeleri üzerine de bir araştırma yaptığını yine burada öğrenmiş olduk.

Sonuç olarak "Edebiyat Kahvesi" çalışması sanat-kültür ve edebiyat alanında iyi bir araç olduğunu gösterdi. Edebiyatçılar arasında diyalog ve dostluk ilişkilerinin gelişmesine ve bunun diğer edebiyat severlere de taşıyacağından kuşkumuz yoktur.

❐

SINAV

Görebiliyor musun
bir damla sudaki
dalgalı denizleri?

Göğüsleyebiliyor musun
dünya kurulalı yerinde duran
kayaların içinde kopan fırtınaları?

Bulabiliyor musun
yıldızsız gecelerde bile
aydınlık yolları?

Duyabiliyor musun
sel gibi akarken bir resmi geçitti
alkışlayan ellerin yüreklerindeki
gerçek sesi?

Kavrayabiliyor musun
yıkılmaz diktatörlüklerin
en zayıf temellerini?

Anlayabiliyor musun
Dünyayı yerinden oynatacak kaldıracın
senin üretken ellerin olduğunu?

Koy elini yüreğine bir düşün
Evetse cevabın, canım kardeşim,
mutlu olmakta da haklısın,
umutlu olmakta da...

Kemal Yalçın

Uluslararası Kürdistan Festivali'nde Ferhat Tunç ile kısa bir sohbet:

"HALKIN SANATÇISI, HALKIN YANINDA OLMALI"

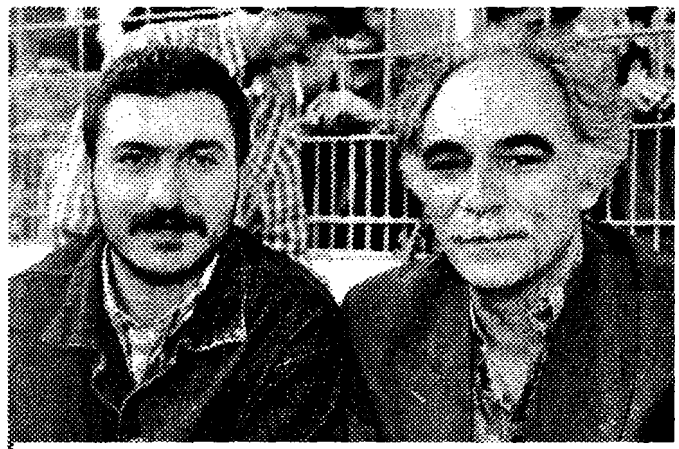
Baran FUNDERMANN

Frankfurt'ta bu yıl ikincisi yapılan Uluslararası Kürdistan Festivali'ne katıldım, geçen yıla nazaran daha kalabalıktı. Avrupa'nın her yanından Kürdistan'lılar en güzel giysi ve duygularıyla sınırları aşarak (engellemelere rağmen) akın akın dev gibi stadyuma aktı. Sarı, kırmızı, yeşil renkleri bayrak gibi sallayarak halay çekip, gelecek daha güzel ve özgür festivallerin muştusunu veriyorlardı güzel insanlar.

Festivale Alman başbakanı Helmut Kohl ile birlikte İspanya kralı ve birçok ülkenin en üst düzeyde yöneticileriyle devrimci-sosyalist, demokrat çevrelerden mesajlar yağdı. Bu da artık onların da KUKM'nı giderek meşru gördüklerinin örneklerindendi. Festival bu yönüyle büyük bir ödevi yerine getirdiğini-getireceğini ispat etti.

İngiltere Parlemento İnsan Hakları Grubu Başkanı Lord Averbury'in konuşması sırasında, DEP Mardin Milletvekili Mehmet Sincar ve DEP Batman II. Yönetim Kurulu üyesi Metin Özdemir'in öldürülmesiyle, Batman Milletvekili Nizamettin Toguç'un yaralanmasının duyurulması üzerine Everbury olayı anında kınarken, hırsla ayağa kalkan kitle ise "Vur gerilla vur, Kürdistan'ı kur", "Biji gerilla" .... şeklinde sloganlar attı.

Festival, Türkiye'nin diplomatik girişimleri neticesinde Alman makamları tarafından bir takım boş gerekçelerle engellenmeye çalışıldıysa da, açılan mahkeme Kürtler lehine karar vermek zorunda kalarak, Festivale izin verdi. Neticede bu çevrelerin beklentilerinin aksine, festival büyük bir disiplinle olaysız gerçekleşti.



Ferhat Tunç ve Ozan Zamani *Foto. B. Fundermann*

Festivale birçok ülkeden sanatçı ve guruplarının yanı sıra, halk sanatçısı Ferhat Tunç'ta katılanlar arasındaydı. Henüz yol yorgunluğunu dahi üzerinden atamadan acele festivale yetişen sanatçıya, yurt dışına çıkarken karşılaşmış olduğu zorluklarla ilgili alınan duyumlardan sözettiğimizde, gayet rahat bir şekilde alışık olduğunu söyleyerek, ***"her şeye rağmen böylesine coşkulu bir halkla birlikte olmaktan mutluyum"*** diye duygularını dile getirdi.



Festival'den bir görüntü *Foto. B. Fundermann*

Ayrıca aylar süren bir hazırlıktan sonra yasaklanan Diyarbakır Barış Festivali'nden söz ederken, konuyla ilgili üzüntüsünü dile getirerek, birtakım çevrelein duyarsızlığı ile "Salon devrimciliği"nden yakındı.

Birlikte oldukları ozan Zamani ile Kürdistan'da geliştirilen Kirli Savaş ve devletin vahşetine de değinerek, "konuya duyarsızlık insanlıkla bağdaştırılamaz. "İnsanım" diyen herkesin ayağa kalkması gereken bir dönem. Topyekün savaşa karşı topyekün baş kaldırı geliştirilmelidir..." dediler.

Halk sanatçılarının halkla birlikte olmaları gerektiğini belirten sanatçı Ferhat Tunç, sözlerine şöyle devam etti: "Oysa bunun tam aksi yapılıyor. Basının vb. gibi kurumların kontralaştırıldığı, devletin Kürt halkına karşı top-yekün savaş dayattığı ve tam da halkın sanatçısına ihtiyaç duyduğu bir dönemde, bu düşündürücüdür".

Bir takım nedenlerden dolayı gurubunu yanında getiremeyen Tunç, festivalin ertesi günü, ülkeye dönmesi gerektiğini belirtti. daha sonra halkın coşkulu ve yoğun alkışları arasında sahneye çıkan sanatçı, "dilleri yasaklanmış, kültürleri yağmalanmış, özgürlükleri çalınmış, kendi topraklarından sürülmüş, sözleri özgür ve demokratik bir Kürdistan için başlatmış olduğunuz bu görkemli yürüyüşünüzü coşkuyla selamlıyorum" şeklinde bir konuşma yaptıktan sonra, Kürtçe ve Türkçe türkülerle programını tamamladı.

BİR DİRENİŞ TÜRKÜSÜ: ENVER GÖKÇE



Enver Gökçe 1920'de Erzincan/Kemaliye ilçesinin Çit köyünde doğdu. 9 yaşından itibaren Ankara'ya yerleşip, ilk okulu Hüseyin Avni okulunda okudu. 1935'de Cebeci ortaokuluna giderek, 1939'da Gazi Lisesini bitirdi. 1948'de Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesininin Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi.

1940'larda üniversite yıllarında iken devrimci düşüncelere kavuştu ve şiirler yazmaya başladı. Ülkü ve Ant dergilerinde şiirler yazdı. 1948'de "**Türkiye Gençler Derneği**"nin kuruluşuna katıldığından dolayı tutuklandı. Üç ay yattı. 1950'de İstanbul Yurtlar Müdürlüğünde memur olarak çalışmaya başladı. 1951'de büyük TKP tevkifatında yeniden tutuklanarak devrimci çalışmalarından dolayı 7 yıl hapis yattı. Tutuklanmayı o şöyle anlatır:

"Ben savunmamı kendim yaptım. Hatırladığıma göre o zaman çok iyi bir savunma hazırlamıştım. Yapılan isnatları reddettim. Bazı arkadaşlarımla olan temaslarımın kanuni olduğunu, gizli bir örgüt tarafından yönetilmediğimi iddia ettim. Fakat kaale alınmadı.

Ben savunmamın özünde Marksizmi-Leninizmi istediğimi beyan etmiştim. Mahkeme bildiğini okudu. Sonuçta yedi seneye mahkum edildim. Ayrıca bu cezanın üçte bir bölümlük kısmı kadar da sürgün cezam vardı. Böylece mahkeme sonuçlandı ve herkesi ceza evlerine dağıttılar."

1959'da cezasını Adana'da tamamlayıp geriye döndü Gökçe. 1960'ta DP'ye karşı protestolar gelişince, sıkıyönetim komutanlığınca sürgüne zorlandı. Enver Gökçe yıllar sonra kendi memleketi olan Erzincan'a böylelikle kendi isteğiyle gitti. 1962'de Ankara'da küçük tirajlı bir reklam gazetesinde çalıştı. Gazete kapanınca Pablo Neruda'nın şiirlerini türkçeye çevirmeye başladı.

1963 yılından itibaren yeniden İstanbul'a yerleşti. Burada çeşitli dergilerde çalıştı, yayınevlerinde çevirmenlik yaptı. *Panova, Ömer Hayyam, A.Sinoviç ve eski Çin-Hint-Mısır efsane ve masallarını* türkçeye çevirdi. Ama bir çok kez komünistlik damgasını yemişti. Bu yüzden işyeri yüzüne kapandı, ekonomik sıkıntılar yüzünden köyüne yerleşmek zorunda kaldı.

Devrimci şiirimizin temel taşlarından biri, özgürlük ve barış türkülerinin o yiğit-usta, bilinçli ve mütevazi emekçisi Enver Gökçe'yi 19 Kasım 1981'de yitirdik. Hücrelerde tutulduğu hastalıktan kurtulamayarak, daha fazla ürün veremeden aramızdan ayrıldı. O hayatının son günlerini Ankara Seyranbağları huzurevinde yanlız ve yoksullık içinde geçirdi. Sanatçılarına sahip çıkamamış bir halk olarak, bu güne kadar nice değerlerimizi yitirdik.

Enver Gökçe inandığı devrimci düşünceleri sonuna kadar sürdüren, kavgacı ve sanatı büyük amaca varmakta bir araç olarak gören ender ve yüce bir ozandır. O, bize iki küçük kitapta toplanmış birkaç düzüne kısa ama çok değerli şiir demeti bıraktı. Sağlığında edebiyat ve sanat alanında etkin olan, tüm ünlü isimlerle birlikte oldu, ortak mücadeleleri oldu. Fakat hayatının son yıllarını yanlızlık içinde geçirmesi onu haklı olarak çok üzdü. Bu durum hepimizi yeniden düşündürmelidir.

BEN SANATTAN NE ANLIYORUM:

E.GÖKÇE

Ben sınıf edebiyatı yapıyorum.

Türk halkının hayatın her dönemde aktif olan, güzel olan bu halkın sanatını yapmaya çalışıyorum.

Bence sanat her şeyden önce bu sınıfın yaşam kavgasındaki gücünü, kudretini ortaya koymasındadır.

1940 yılına gelinen zamanlarda Türkiye'de çeşitli sanat görüşleri varolmuştur. Bilhassa endüalist sanat biçimine karşı ve toplumcu yanı olan cereyanlar bu devrede etkili olmuştur. Gayet tabi olarak bu toplumcu yanı kuvvetli olan akımın içindeydim. Ve içinde olacağım. Hani eski bir söz vardır: İnsan nasıl yaşarsa öyle düşünür. Bu çok doğrudur. yani düşüncesini, yani bilincini onun sosyal hayatı, sosyal pratiği belirler. İnsana kendi çevresinde olan ilişkilere gene diyalektik bir bakışla açıklanabilir. Sanat ise daha karmaşık bir olaylar zinciridir. İyi, başarılı bir eseri meydana getirebil mek için önce sosyal bir içerik, sonra da estetik bir kılıf zorunludur.

Sosyal içeriği ve estetik yönü kuvvetli eserler

ancak başarılı olur. Ben büyük sanatçılarda bu içeriği ve estetik yanın kuvvetli olduğunu görmüşümdür. Örneğin, Nazım'da ve Neruda'da bu sosyal ve estetik yönler bir bütün halinde ortaya konmuştur. Güzel ve kuvvetli olmak buradan gelmektedir.

Bir sanatçının doğru, devrimci bir yönde bir şeyler verebilmesi için, pratik ve teori arasındaki işbirliği daima gözönünde tutulması gerekir. Dünyayı ve olayları ancak diyalektik metodun ışığında kavrayıp yorumlayabiliriz.

Sanatla bilinçle duyarlılık arasında tam bir uyu olmalıdır. Ne salt bilinç ne salt duyarlılık tek başına yeterli değildir. Bir sanat eserinden, devrimci sanattan söz ettiğimizde, devrimci bir görüş açısından hareket ediyoruz. Yani dünyamızı insanca yaşanacak bir hale getirmek için şiiri ve sanatı sosyo-politik bir mücadelenin tamamlayıcı araçları olarak görüyoruz.

Baştan bakıldığında asıl mesele, insanın görüşlerinde kararlı olmasını meydana getirmiştir. Sadece namuslu olmak da yetmez. Sonuna kadar hem namuslu, hem de sapına kadar bilinçli olmak şarttır. Gerçek sanatçı, pazarlıkların, küçük hesapların insanı değildir ve olamaz da.

Şimdi benim yapmak istediğim bir iş var. 951 Tevkifatını yazmak. Eğer sağlığım el verirse, ömrüm vefa ederse, 951 tevkifatın destanını yazacağım. Bunun için kafamda bazı tasarılarım vardır. Eğer bu işi başarabilirsem çok mutlu olurum.

GENÇ SANATÇI ARKADAŞLAR:

İyi bir sanatçı olmak için önce, kendini halkın sevmesi daha doğrusu bu halkın içinden bu halkın en devrimci sınıfına bağlılık göstermesi içtenlikle bunu yapmak şarttır.

Hayatı tüm yönleriyle seveceksiniz.

İyilik kötülükleriyle, pisliğiyle, fakat seveceksiniz.

Suyunu, dağını, toprağını, çevreyi de kendisi kadar her şeyini seveceksiniz. Bunu sevdiğiniz bir sürede, bunları yapıtlarınıza geçirebildiğiniz ölçüde büyük ve yol gösterici olacaksınız.

Ben Türk halkının içinden çıkmış, halkımızın özelliklerini yapıtlarımda yansıtmaya çalışan genç sanatçı arkadaşlarımı şimdiden kutlarım.

Enver Gökçe
(Ankara-1977-1980)



KÜYLÜLERİME

Anamız birdir, aynı memeden emmişiz dostlar.
Kan kardeşiz, sizlere kanım kaynıyor.
Sizlerle beraber hak ettik toprağı,
Beraber yattık hapiste, beraber teskere aldık.
Ve maniler yaktık hasret için;
Gülmediysek de boş verdik....
beraber.....
Halay mı çekmedik kolkola,
Horon mu tepmedik diz dize,
Çepken mi vermedik rüzgara?
Koyun koyuna yattık toprak duvarlarda
Sıtmayla, sığırla, davarlarla...
Daha da yatarız dostlarım daha da...
Gün gelirse eğer
Halay çeker, türkü söyler gibi yanyana
Mavzer mavzere verip de
Düşmana kurşun da atarız.
Sizlere kanım kaynıyor,
yabancı değilsiniz bana....

BAŞLANGIÇ

Zaman akar, zaman geçer,
Zaman zindan içinde;
Biz mapusta gürül gürül yatardık
Yılan çıyan içinde.
Getirdiler ite kaka bir yiğit,
Ayak çıplak
Ak bir mintan içinde.
Zaman zaman içinde
Işık duman içinde.

Ve râviyan-ı ahbâr
Ve muhaddisân-ı rûzgâr
Şöyle rivayet
Ve hikâyet ederler kim:
Beni âdem zor bezirgân içinde
Vardı bir Balaban.

.....

ÇEVRE SORUNU VE EKOLOJİ KÜLTÜRÜ ÜZERİNE

(Yazı Kurulu Notu: Bu araştırma 1990 yılında yapıldığından dolayı son bilimsel ve pratik verileri içine almamıştır.)

Kapitalist sistem bir yandan aşırı karları uğruna çevreyi kirletip, dünyayı yaşanmaz hale getirirken; öte yandan bu yıpranmayı ve kirlenmeyi önlemek için ama esasında yeni karlar için yeni teknolojiler geliştirmektedir. Giden doğadan ve insan sağlığından, gelen yine kapitaliste daha fazla kar olayıdır.

Emperyalizm aşırı kar hırsından dolayı doğayı içinde yaşanmaz hale getirme yönünde hızla tahrip ediyor, öldürüyor. Bu; yer kürenin talan edilmesi, insanlığın yaşam temellerinin dinamitlenmesidir.

1987'de B.Almanya'da Biblis atom reaktöründe Çernobil reaktöründekine benzer bir çekirdek erimesinin son anda önlendiği ve diğer bir dizi batılı emperyalist ülkede de buna benzer reaktör kazalarının yaşanıp gizlendiği sonradan meydana çıkmıştır.

1988 yılında kuzey denizine endüstri ülkelerinin döktüğü kimyasal atıklar sonucu tüm fok balıklarının neslinin tükenmesi tehlikesi ile karşı karşıya gelindi.

Atom bombası yüklü, atom çekirdeği ile çalışan bir Sovyet denizaltısı 1989'da İsveç karasularına yakın bir yerde battı. Bu durum onlarca yıl sonra geminin çürüyüp atom çekirdeğinin radyoaktif sızmalarına ve kuzey denizinin tamamen ölümüne yol açacaktır.

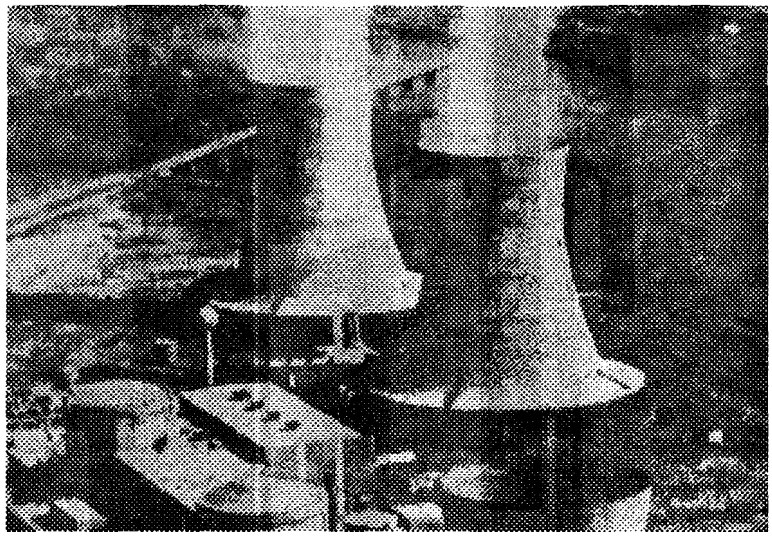
Son yıllarda petrol yüklü tankerlerin batması veya yangınları, denizlerin petrolle kapanmasını ve hava ile temas edemeyip ölen milyonlarca deniz hayvanlarına mezar oluyor. Kuzey denizine 1985 yılında 3860 bin ton sanayi atığı, 1.700.000 ton diğer sulu atıklar, 260.000 ton uçak ve maden pislikleri ile kirletilmiş. Buna ek olarak 116.000 ton petrol, 20.000 ton gemi çöpleri ve 5.000.000 ton arıtma tesislerinden çıkan pislikler atılmış. Buna İngiltere %50, B.Almanya %34, Belçika %16 ile en büyük katkıda bulunmuşlar. (Kaynak Globus 6871-1987)

Ormanların düzensizce kesilmesi, kimyasal sızıntılar sonucu kuruyup ölmeleri veya da dikkatsizlikler sonucu yangınlarla ve egsoz gazları ile ölmesi, bunların yerlerine yenilerinin yetiştirilmemesi, gezegenimizde her geçen gün iklimi bozuyor, oksijeni biraz daha azaltıyor. Yılda yıpranan ve ölen ormanlara B.Almanya'da 3 milyon ton dioksit sebep oluyor. Bu zehirli gazın %62 si reaktör ve yüksek ısı merkezlerinden çıkıyor, %25,2'si endüstriden, %9,3'ü ev bacalarından, %3,4'ü de arabalardan çıkıyor. Yine bu zarara sebebiyet veren bir diğer zehirli gaz stickoxid miktarı da 3,1 milyon ton imiş. %27,7 reaktör ve yüksek ısı merkezlerinden, %14 endüstriden, %54,6 trafikten ve %3,7 ev bacalarından çıkmıştır. (Kaynak: Globus 5590 - 1987) Son yıllardaki katalizatör kullanımının mecburi kılınması sonucu trafiğin çevre kirliliğine katkı oranı azalmıştır. Örneğin Stickoxid %26, monoxsid ise %52 oranında azalmıştır. (Kaynak: Globus 5272 -1987)

Nehirlere fabrika pisliklerinin atılması, (1985 İsviçre'deki sandoz ilaç fabrikası örneği) kanalizasyon pisliklerinin süzülmeden akıtılması, yanlış kullanılan evdeki ilaç ve zirai ilaçların ırmağa ulaşması, canlı varkıların yokolmasına yol açıyor.

FCKW gazlarının atmosferde kuzey kutbu üzerindeki ozon tabakasında meydana getirdiği delik hızla büyüyor. Bu durum fosil yakıtlarının aşırı bir derecede kullanılması, endüstri gazlarının yıpratması sonucu, atmosferde karbondioksit ve metangazı oranı artmakta ve dünya, kalın bir karbondioksit ve metangazı tabakası ile sarılmaktadır. Bunun sonucu, dünyaya çarpan güneş ışınlarının, dünyadan geriye yansırken engelle karşılaşıp tekrar dünyaya dönmesi ve dünyanın giderek ısınmasıdır. ***"Sera efekti-"*** denen bu olay iklim sistemini altüst edecektir. Sıcak kışlar, yoğun kasırgalar, bazı bölgelerin kuruması, bazı kara alanlarının da kutupların erimesi sonucu su altında kalmasını getirecektir.

Bunun örnekleri şimdiden yaşanıyor. 1990 başlarında Avrupa'da bugüne kadar görülmemiş şiddette orkanlar (kasırgalar) yaşandı. Milyonlarca dönüm orman bu kasırgalar tarafından yerle bir oldu. Su baskınları, köprü ve ev yıkımları çoğaldı. Öte yandan dünyanın ısınması önemli ölçüde arttı, bazı yerlerde (örneğin İstanbul'da) kuraklık baş gösterdi. Evrenin en önemli öğesi güneş, deri kanseri ve diğer nefes hastalıklarına neden oldu, insanlığa korku saldı. Atom çöpleri bazen yeraltına depolanıyor, bazen varillerle karadeniz örneği denizlere atılıyor. emperyalizm kar hırsından hiçbir önlem almıyor, çaba göstermiyor. O insan yaşamının doğal temellerini sarsıyor.



Endüstri pislikleri, filtresiz fabrika bacaları, eksoz gazları havayı, toprağı, içtiğimiz suları, denizleri, gölleri hergün biraz daha zehirliyor. Smog alarmları bugün en geri gelişmemiş sanayi ülkelerinde bile artık gündemdedir. Yaşlı, çocuk ve hastalar için artık birer korkulu rüya haline gelmiştir. İnsanlığın geleceği böylelikle bugünün tatlı karları uğruna tehlikeye atılıyor. Gelinen yerde bu durumu yaratan emperyalizmi yıkmadan bu gidişi durdurmanın imkanı yoktur. Ezilen, sömürülen yığınlar, ya proletarya önderliğinde insanlığın geleceğini kurtarmak için emperyalizmi, proleter dünya devrimi ile yoketme mücadelesine girecek; emperyalizm dünya proletaryasının önderliğinde tarihe gömülecek, doğayı kendine köle etmeye çalışan değil, doğa yasalarının bilincine vararak, doğayı koruyarak ve onunla uyumlu bir ekonomi yaratarak, doğal dengeyi koruyup onunla uyum içinde yaşayan sosyalizm, insanlığın gerçek kurtuluşu komünizm yolunu açacak; ya da bütün zenginlikleri içinde yaşanılmaz bir barbar dünya. Doğanın insana köle edilmesi adına, sermayeye köle haline getirilmeye çalışılması, doğanın sermayenin ihtiyaçlarına göre yeniden şekillendirilmeye kalkılması ve doğal dengelerin bozulması, insan yaşamının temellerinin oyulması, bu alternatiflerden başka bir yol yoktur.

Çarpık toplumsal gelişme ve çarpık sanayileşme kapitalizmde bazı bölgeleri ağır sanayi bölgesi yaparken, bazılarını da tarım bölgesi ve geri bölge olarak bırakır. Yanlış konut sistemi ve plansız alt yapı ile plansız kentleşme, ulaşımdaki kaos, fabrikaların bazen tam oturma semtlerine götürülmesi çevre sorununu daha da ciddi hale getiriyor. Bunların düzeltilmesi, kaldırılması için insanlar mücadele etmedikleri sürece değişen birşey olmayacaktır.

İstanrbul buna en açık örnektir. Kanalizasyon sorunu, filtresiz fabrika bacaları, çöp sorunu, fabrika artıkları sorunu, araba egsoz gazları Marmara'nın sularını zehirledi. Denize girmek, balık avlamak, temiz bir nefes bile almak artık hayal oldu. Son yıllarda yapılan çalışma ve değişiklikler de bu durumu düzeltmedi, düzeltemez de.

Kapitalist sistem bir yandan aşırı karları uğruna çevreyi kirletip, dünyayı yaşanmaz hale getirirken; öte yandan bu yıpranmayı ve kirlenmeyi önlemek için ama esasında yeni karlar için yeni teknolojiler geliştirmektedir. Giden doğadan ve insan sağlığından, gelen yine kapitaliste daha fazla kar olayıdır.

Emekçi yığınlar en başta gelmek üzere tüm insanlık, toprak, su, deniz, orman, hava ve besin kaynaklarının zehirlenmesi sonucu her geçen gün sağlıksız ve düzensiz bir hayatın içine çekiliyor. Bunlara bir de diğer sosyal sorunlar olan sağlık koşulları, konut sorunu, nüfus artışı, kentlerdeki aşırı gürültü, çalışma koşullarındaki zorluklar vs. eklenirse kitlelerin fizyolojik ve pisikolojik yapıları daha da iyi kavranabilir.

Çevre sorunu, sanayinin gelişmesinin kaçınılmaz doğal sonucu değil, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet ve bu özel mülkiyet sahibi olan kapitalist sınıfın aşırı kar hırsı sonucudur. Ancak emperyalist-kapitalist burjuvazi bu sorunu tüm insanlığın yaratmış gibi gösterip, kendisinin gerçek sorumluluğunu gizliyor. Bu sorunu aynı zamanda insanlığa karşı koz gibi kullanıp, dikkatlerini oraya toplayarak gerçek sınıf mücadelesinden koparmak istiyor. Bununla da yetinmeyip, çevreyi kirleten tekeller onu önlemek için gerekli önlemler almıyorlar. Çünkü çevre kirliliğini azaltmak için kullanılacak teknoloji kapitalistin karını azaltır veya üretilen malına yansıtıldığında mal ların fiatı bir diğer tekele göre yükselecek ve rekabet edemiyecektir. İşte bunun için, özel depolama (endüstri pislikleri için), filitre ve işçilerin korunması için özel iş aletleri ve elbiseleri asgari düzeyde kullanılıyor.

Emperyalist ülkelerdeki halk yığınlarının tepki ve mücadelesi sonucu, çevre konusunda bağlayıcı yasaların bulunmadığı bağımlı ülkelere tehlikeli önlemsiz fabrikalar aktarılmaktadır. Türkiye bu konuda çok iyi bir örnektir. İstanbul'dan Yalova'ya kadar tüm sahil şeridi önlemsiz ve düzensiz sanayi ile doludur.

Çevre sorununda en önemli bir olay da kimyasal silahlanmalardır. Günümüzde depolanan termo nükleer silahlar ile gezegenimiz 10 defa yokolabilir. emperyalistler aşırı karları uğruna milyarlarca doları silahlanmaya yatırarak, dünyanın yeniden paylaşılması ve başka halkların kurtuluş hareketlerini bastırmak için çabalıyorlar. Dünyamızın bir silah deposu olması olgusu yetmezmiş gibi, bir de uzaydaki uydu istasyonlarını da silahlandırıyorlar. Kısaca, onlar tüm uzayı kirletiyorlar.

ABD emperyalistlerinin Hiroşima ve Nagazaki'ye attığı atom bombasından yüzbinlerce insan can verdi. Buralarda bu güne kadar halen çocuklar

sakat doğmakta, büyükler çeşitli hastalıklar sonucu erken ölmektedirler. Bitkiler ve diğer canlı varlıklar 45 yıl sonra halen sağlıklı yetişememektedir. Fransız emperyalistlerrinin ve yine ABD'nin Hinduçin'inden kullandıkları Napalm bombaları, daha yeni Irak'ın İran ve Kürdistan'a attığı gaz bombaları da dozajı değişik te olsa insanoğluna kan-ölüm ve sakatlıktan başka hiçbirşey vermemiştir.

Enerji üretimi adına yapılan ve kapitalistlerin kar ve silahlanma için kullandıkları Atom Reaktörleri de insanlık için yukarıdaki aynı sonuçları yaratıyor. Çernobil örneği en küçük bir atom kazası bile, onbinlerce insanı evinden, işinden ve sağlığından ediyor. Binlerce insan sakat kalıyor, bölgede iklimler bozuluyor. Ormanlar, doğanın diğer yeşillikleri ve hayvanlar büyük zararlar görüyorlar. Bu kazalar ihmaller sonucu değil (bu belirleyici de değildir) atom çekirdeği ve enerjisinin diğer enerjilere tercih edilmesinin doğal sonucudur. Bugün bilimsel olarak atom enerjisinin zararları ortaya konulup, su-rüzgar-güneş-kömür enerjilerinin kullanılması insanlığa daha yararlı iken kapitalizm bunları tercih etmiyor. Çünkü atom enerjisi onlar için daha kolay ve daha ucuza mal oluyor. Yani daha aşırı kar elde edebiliyorlar.

Çevre sorununda çöp sorunu da önemli bir yer tutar. 1987'de Batı Almanya'da yapılan bir araştırmada, yıllık çöp miktarı 520 milyon tondur. Bunlarda 260 mt. tarım, 119 mt. sanayi, 68 mt. maden sektöründe çıkan atıklar, 36 mt. arıtma tesisleri atıkları, 29 mt. ev ve işyeri çöpleri, 8 mt de evlerin lavoba pisliklerinin artıkları oluşturuyor. Bu tablodan da görüleceği gibi çevre kirliliğine neden olan çöpler aşırı kara göre ayarlanmış sanayiinin sonucudur. bu durumu ortadan kaldırmak için çöpleri yeniden kullanma ve zararsız rale getirmek için önemli bir çalışmaları da yoktur. (Kaynak: Kleiner Wirtschaftsspiegel Heft 1)

Yukarıdaki çöplerin dışında bir de özel çöpler vardır. Bunlar miktar bakımından az fakat daha da zehirli olan sanayi artıklarıdır. Bunların B. Almanya'daki yıllık oranı 4,8 milyon ton'dur. Bu çöpte %44 kükürtlü çöp, %10 yağlı çöp, %5 kimyasal boya çöpü, %5 tiner ve %5 de yanmış çöp artıklarıdırlar. Bunların %38'i yeraltına depo ediliyor, %28'i denizlere atılıyor, %8'i yakılıyor, %8'i düzeltilip yeniden kullanılıyor vs. Bu istatistikler de bize, emperyalistlerin en zararlı çöpleri bile denizlere atmaktan çekinmediğini gösteriyor. Kaldı ki yeraltına gömülen zehirli çöpler de birgün yerüstünü etkileyecektir. (Kaynak: Globus 42 jg. 19 Okt. 87)

Araba sanayiinin sürekli seri imalatları ve parça sanayinin pahalılığı sonucu araba çöpleri de hergeçen gün biraz daha artıyor. Örneğin yine B. Almanya'da 1982'de çöpe atılan motorlu taşıt sayısı 1.97 milyon tondur. 1983'de atılan tekerlek miktarı 340.000 ton'dur. 1985'te atılan plastik miktarı ise 7,6 milyon ton civarındadır. Bu çöpler; onları yaratanların yani fabrikaların alması ve yeniden kullanılması sağlanmamaktadır. Böylece, bunlar da çevre sağlığına zararlı yığınaklar haline geliyor. (Kaynak: D.Sparkassenverlag Stuttgart 1988 S.21)

NEDEN ÇEVRE SORUNU?

Bu sorun neden bizi uğraştırıyor, herşey bitti de sadece bu sorun mu kaldı? Evet birdizi sorun vardır, çevre sorunu da uğraşılması gereken sorunlardan birtanesi, hatta önemli bir sorundur. Çünkü her yerde ve her zaman ML düşüncelerin yaşaması ve örgütlenmesi için sağlıklı bir doğanın ve sağlıklı bir neslin varolması gerekir. Çevre sorunu ve çevre sağlığı sorunu bütün insanlığı ilgilendiren güncel ve hayati bir sorundur. Temiz bir yeryüzü, tozsuz-dumansız bir hava, kirletilmemiş nehirler ve denizler, yaşayan dipdiri bir doğa insan yaşantısının daha üstün bir seviyede sürdürülmesini sağlayacak öğelerin en başında gelir.

Çevre sorunu bugüne kadar devrimci ve sosyalistlerce en az önem verilen toplumsal sorunlardan biridir. Bu soruna adeta yeşillerin bir sorunu imiş gibi davranıldı. Çoğu zaman bu sorunlarla uğraşanları küçümsendi ve basit bir eleştiri yöntemi ile pasifist-reformist ve düzen yanlısı ilan edildi. Sonuç doğru olmasına rağmen kolaycı, soruna alternatif çözümler üretemeyen sekter bir yöntemdi bu.

Çevre sorunu ve çevre sağlığı sorunu, bazı reformist çevrelerin sorunu değil, tüm insanlığın bir doğal sorunudur. Devrimci proletarya tüm insanlığı kurtarmayı mücadele bayrağına yazdığında, çevre sorunu onun en önemli bir sorunudur. Kapita list toplum süreci içerisinde bu sorun çözülemez bir sorun haline gelmiştir. Tekelci ekonomi, karekteri gereği, bu sorunu önemsemeyip aşırı karları uğruna ekonomik gelişmeleri doğaya karşı bir savaş halinde doruğuna çıkartmıştır. İşte bu nedenden dolayı diğer konularda olduğu gbi çevre sorunu da insanlık için en yararlı bir tarzda değişitirebilecek olan proletaryadır. Bu yüzden sosyalistler ilk başta programatik olmak üzere, teoride kendilerini, berrak bir şekilde burjuvaziden ve ondan etkilenen hertürlü revizyonizmden-reformizmden ayırmalıdırlar.

Teorik olarak çevre sorunu ve çözüm önerilerini ortaya konulduktan sonra, bu sorun somutlaştırılarak pratikte çıkan soruna ve mücadelelere nasıl yaklaşılması tartışılmalıdır. Çevre sorunu ve çevre sağlığını çalışmalarının ana ekseni yapan çevreler genillekle pasifist ve reformist olmalarına rağmen, bunların değiştirmek istedikleri, düzeltmek istedikleri ve öne sürdükleri reform talepleri demokratik bir öze sahiptir. Bu yüzden olumlu demokratik talepler onların elinden alınıp, içeriği sosyalist teori ile doldurulup proletaryanın eline bir silah yapılmalı. Sosyalistler reformları savunmamazlık edemez, onları devrimden kopuk, dev-

rimden önce savunmazlar.

Bu bağlamda atom reaktörlerine karşı verilen müadeleler, denizlerin ve nehirlerin kirletilmesine karşı ve su hayvanlarının yokolmalarına karşı verilen mücadeleler, ormanların zehirlenme ve kesilmeler sonucu yokedilmelerine karşı verilen mücadeleler, doğayı kemiren ve yaban hayvanlarının soyunu tüketen keyfi avcılığa karşı verilen mücadeleler, savaşa ve silahlanmaya karşı verilen mücadeleler vs. haklı reform talepleridir. (Savaşlar genel olarak reformlarla önlenemezler, konumuz bu değildir.) Bu talepler uğruna yürütelen mücadeleler burjuvaziye zaman zaman geri adımlar attırmıştır.

Son yıllarda Türkiyeden de bu talepler doğrultusunda mücadeleler gelişti. Antalya'da atom reaktörünün kurulmasına karşı, İzmir'de deniz hayvanlarının tükenmesine karşı ve İstanbul ile İzmit'te de sahil şeridinin kirlenmesine karşı vs. çeşitli mücadeleler yürütüldü. Türk hakim sınıfları da bu konuda geri adımlar attılar. Örneğin Antalya'da reaktör kurmaktan bir süre için de olsa vaz geçtiler. Akrupa'da yürütülen mücadeleler sonucu Çevre Bakanlıkları oluşturuldu, vasıtalara katalizatör takılması zorunlu hale getirildi, benzindeki kurşun oranı azaltıldı, bazı fabrikalara filitre takma zorunluluğu getirildi, avlanmaya ve sanayileşmeye kapalı bazı doğal bölgeler yaratıldı vs.

GÜNLÜK YAŞAMDA UYULMASI GEREKEN BAZI MİNİMAL ÇEVRE KURALLARI:

Çevreyi en başta endüstri artıkları, arabalar, kanalizasyonlar vs. kirletiyor. Yani dolaylı lolarak karları uğruna burjuvazi kirletiyor. Proletarya ve diğer ezilenler de bilinçsiz bir tarzda çevreyi kirletir, adeta kendi dünyamız ve sağlığımızla oynarız. Çevrenin kirlenmemesi için bizler de birey olarak elimizden geleni yapmalıyız. Kendimizi ve çocuklarımızı bugünden yarına eğitmeliyiz. Bunun için şunlara dikkat etmeliyiz:

Canlı varlıkların yaşayabilmesi için en önemli bir ihtiyaç ta **su** dur. B.Almanya'da yapılan bir araştırmaya göre bir insan her gün 150 litre dolayında su kullanıyor. Bu ihtiyacın ırmak ve göllerden karşılandığı hesaplandığında ve bunların da hergeçen gün biraz daha kirlendikleri gözönüne alınırsa su kullanımının ne kadar aşırı olduğu görülür. Banyo, traş, bulaşık gibi şeylerde mümkün olduğu kadar az su harcanmalıdır, bu yüzden kükürtlü sıvılar ve yemek artıkları ile asitler lavobaya atılmamalı, arabalar yıkama yerlerinde temizlenmeli, araba yağları ve parçaları gerekli yerlere bırakılmalıdırlar. Tuvaletlere renkli kağıt, ilaç, boya gibi kimyasal maddeler atılmamalıdır.

D.Almanya'nın Thüringen kentinde zehirli çöp deposu yakınındaki Birkungen köyünde 1985'de doğan her 91 çocuktan 14'ü sakat doğmuş. Thrünger Algemeiner gazetesi bu oranın tüm D. Almanya oranının 10 katı olduğunu yazıyor. bu durum çöp konusunda da duyarlı davranmamazı



gerektiriyor. Çöpler plastik artıklar, şişe ve camlar, gazete-kağıt-karton parçaları, eski mobilyalar, eski eşya ve elbiseler, kullanılmamış veya boşalmış ilaçlar, vb. gibi şeylerle doldurulmamalıdır. İçilen sular geri iadesi olan şişelerle vs. alınmalıdır. Kaldığımız evler-bahçeler, gezdiğimiz parklar-sokakları, yararlandığımız heryeri kısaca temiz tutmalıyız.

Çamaşır ve bulaşık için kullanılan temizlik ilaçları ve kimyasal temizlik malzemeleri çevre sağlığına en çok zarar verenlerdir. Bu yüzden bunları mümkün olduğu kadar asgariye indirmeliyiz. bu konuda fosfatlı ilaçlar kullanmamalı ve ÖKO tipi ilaç ve malzemeler tercih edilmelidir. Çevrede var olan ilaç, boya, asit gibi maddeler üreten veya pazarlayan işyerlerine ve özellikle de bunların çöplerinden uzak durmalıyız. Bu konuda öncelikle daha çok merakçı ve girişken olan çocuklarımızı uyarmalı, onları buralardan gelebilecek zararlara karşı eğitmeliyiz.

Elektriğin kullanılmasına dikkat edilip, enerji tasarrufu sağlanmalıdır. Enerji tüketilmeki çin sular, kömür vs. günden güne yetersiz hale gelmektedir. Güneş ve Rüzgar enerjisi de pahalıya mal olduğunda kapitalistler hemen gözlerini atom reaktörlerine dikmektedirler. Bu yüzden enerji tüketimine dikkat etmeliyiz. Eskiyen piller atılmamalı, yeniden doldurulmalıdır. Elektrikli malzemelerden çok mekanik aletlere öncelik verilmelidir. Eskiyen aletlere bakım yapılmalı, eletkrikli ev aletleri açık bırakılmamalıdır.

Sigara içilmesi de doğayı bir başka alanda kirletiyor. sigara ilk önce içen insanı, daha sonra birlikte yaşadığı insanları ve en son olarak ta tüm mdoğayı mzehirliyor. Doğanın ekolojik yıpranmasını önlemeyen, bu kötü alışkanlığın önüne de geçilmelidir. Sigara içilmesinden dolayı, doğanın ihtiyacı olan oksijenin önemli bir bölümü yok olmaktadır. Dünyanın yangınlarında çıkan zehire yakın bir zehir de insanların gönüllü dumanlamasından meydana geliyor. Bu yüzden doğaya karşı sorumluluk taşıyan insanlar sigaraya karşı da mücadele etmelidirler.

ZARARLI ALIŞKANLIKLAR ÜZERİNE I

A. Kuloğlu

Hiçbir alışkanlık insanlar üzerinde kalıcı değildir. Burjuva özentileri, insanları kalıcı olmayan, ama çok pis alışkanlıklara iter. Bu durum egemen sınıfların işine daha çok yarar. Çünkü bazı alışkanlıkların toplum üzerinde çok büyük tahribat yaptığı bilinmektedir. Egemen sınıflar bu işi çok güzel kavramaktadır ve uygulamaktadır.

Onlar bu iş için özel üretim alanları ve fabrikalar kurarak halkı kötü alışkanlıklara ve lumpenleşmeye iterler. Misal verecek olursak, devlet eliyle işletilen işletmelerde ve üretim alanlarında tüm sigara çeşitleri, alkol çeşitleri, uyuşturucu haplar, keyif verici çeşitli sentetik yapıştırıcılar, haşhaş vb. bunlar bizzat devlet işletmelerinde yetiştirilip piyasaya sürülmektedir.

Diğer taraftan ise devlet destekli özel mafya tarafından üretilip piyasaya sürülen esrar, eroin, kokoin, daha akla gelmedik bir dizi uyuşturucu.

Büyük emperyalist güçlere uşaklık eden burjuva parlamentolu devletler, ortak üretim yaptığı mafiya ile birlikte uyum içerisinde kuzu kuzu çalışmaktadır. Bazen Mafiya ile hırgür etse de sonuçta mafya galip gelmiştir. Dışarda elini kolunu sallayarak gezmektedir, çünkü bizzat devletin kendisi Mafiyadır. Deli deliyi görünce, deyneğini saklar misali.

İşte mafya dediğimiz insanların yan kuruluşu olan bir de şebeke vardır. Bunlar mafiyanın kiralanmış uşaklarıdırlar. Bunlar durmadan piyasaya uyuşturucu sürmektedir. İlk önce çok ucuza, hatta kıyak olsun diye bedavaya verir. Genellikle genç kuşağı ağına düşürmektedir. Bu gençler bu işin müptelası olduktan sonra, şebekenin de işi bayağı hafiflemiş olur. Çünkü kullanıcı artık kendisi şebekeyi arayıp yüklü bir para verdikten sonra uyuşturucu maddeyi alacaktır ya parası yoksa! o zaman iş daha da değişiktir. Şebekenin de yardımıyla, bu işin pazarlamasını bizzat kendisi de yapacaktır, kendi ihtiyacı olan uyuşturucuyu temin edebilmek için.

Egemen sınıflar toplumun dikkatini başka yöne çekmesi için ve kendisinden soyutlaması için, bir toplumun yok olmasına göz yummaktadır. Bu haydıtların kendisi Mafiyasıyla şebekesiyle bu işi iyi kıvırmaktadır. "Çamur at izi kalsın" misali, bunu devrimcilerin üzerine yıkmaya çalışılmaktadır. Bu asla kabul ve tasvip edilemez; bu işin sorumlusu egemen sınıflar ve onun uşaklarıdır.

Toplum içerisinde söylenen bir söz vardır "her şeyin fazlası zarardır". Aslında yaygın olan bu söz her zaman doğru değildir, çünkü çok şeylerin azı da zararlıdır. Misal verecek olursak, sigara-eroin-esrar-kokoin ve diğer uyuşturucu maddeler bunların azı da alınsa bile çok zararlıdır. Bunların azına da çoğuna da karşı koymalıyız. Egemen güçlerin halkı zehirlemesine asla göz yumulmaması ve amansız mücadele edilmesi gereklidir.

Bu konuda toplumun devrimci-desmokrat ilerici kesiminin durumu nedir. Devrimcilerin arasında da önemli burjuva alışkanlıkları vardır. Genellikle bu alışkanlıklardan vaz geçilemiyor, yıkmak istenilen düzene, biryerde ayakta kalması için yardım ediliyor.

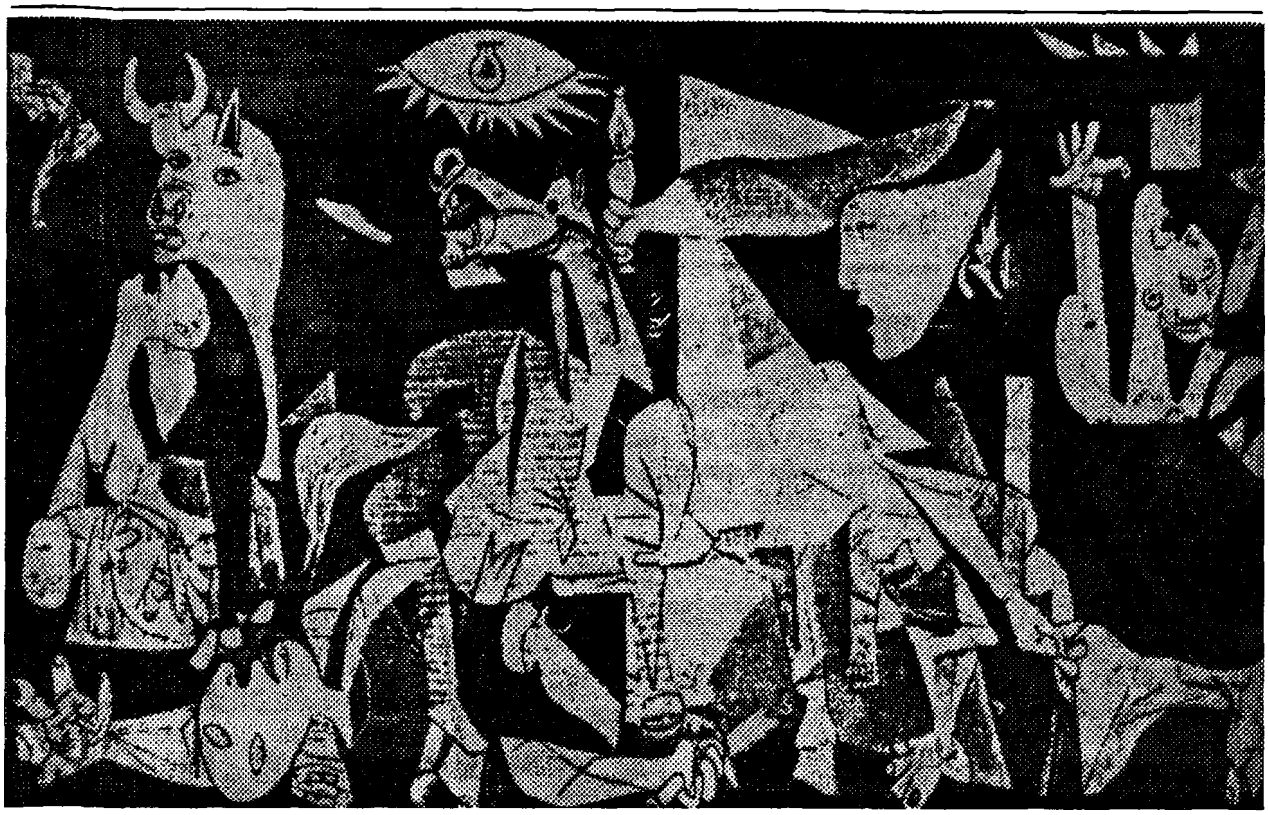
Avrupa'da araştırmalara göre, kesin rakam olmasa bile 70.000 in üzerinde ilerici demokrat arkadaşlar vardır. Bunlar içersinde tahminen 50.000 kişi sigara kullanıyor. Bunların günlük sigara masrafları bir paketten hesaplanırsa 250.000.- DM, aylık 7.500.000 DM, yıllık 90.000.000.- DM eder. Yıllık ortalama 10 kasa bira ya ödenen para, kasa başına 20.- DM'den 50000 kişide 10 milyon DM yapar. Yıllık alkol tüketimi ise yılda kişi başına 4 şişeden (ortalama fiyatı 25.- DM dır) toplam 5 milyon DM eder. Bir de markalı giyeceklere yıllık ortalama harcanan fazla para ise kişi başına 100.- DM'dan 5 milyon DM yapar. Kadınların aşırı makyaj ve parfüm giderleri yıllık ortalama 100.- DM'dan sayarsak 5 milyon DM yapar. Yıllık sigarayı yakmak için kullanılan çakmak giderleri kişi başına ayda ortalama 4 adet 50 bin kişiden yıllık 2 milyon 400 bin DM yapar. Gözle görünmeyen fuzili giderler için ise kişi başına yıllık 50.- DM hesaplarsak 2 milyon 500 bin DM yapar. Bu duruma göre 50.000 kişinin fuzuli masrafı olarak şöyle bir tablo ortalama olarak ortaya çıkar.

Gider Çeşitleri	Milyon DM
Sigara Giderleri	90
Çakmak Gideri	2.4
Bira Gideri	10
Alkol Gideri	5
Markalı Giyim Gideri	5
Makyaj ve Parfüm Gideri	5
Diğer Giderler	2.5
Toplam	119.9

Sigaraya, içkiye ve lüks tüketim maddelerine harcanan aşırı-gereksiz para ile, kapitalist düzene karşı pek ala faydalı mücadeleler verilebilinir. Devrimci bir insan sadeliğini korur, aşırı makyaj ve markalı giymekten, fazla elbise almaktan kurtulursa, önemli maddi varlığa kavuşur. Kendine hakim olur da sigarayı-içkiyi bırakırsa; hem topluma örnek olur, hem emegini burjuvazi için çar-çur etmez, hem de kendisinin ve başka insanların sağlığını korumuş olur.

Yukarıdaki nedenlerden dolayı insan vucudunu hiçbir doğal ihtiyacı olmayan maddelere alıştırmamalıdır. Ama her alışkanlık aşılabilinir. Özellikle de bir toplumun öncüsü bile bile kendisini zehirleyemez. Bu bir intihar ve toplumsal sorumluluklardan kaçınmadır. kendi yaşantısını sadece kendisi için düşünmemelidir. Kendi zevki için çevresindeki insanların huzurunu kaçırmak ve sağlığını sorumsuzca bozmamalıdır. Bu yüzden bu alışkanlıklara karşı mücadele edilmelidir. Aşırı harcamadan vazgeçilip dünyada ve ülkemizde açlık sınırında yaşayan emekçilere kaarşı fedakarlık yapılmalıdır.

1 EYLÜL EMPERYALİST SAVAŞA KARŞI MÜCADELE GÜNÜ



Madrid'de Prado Müzesi'nde bulunan Guernica tablosu : Picasso'nun savaşa karşı duyduğu güçlü nefreti yansıtır.

1949 yılından bu yana her yıl 1 Eylül ***"Dünya Barış Günü"*** olarak kutlanıyor. Tabii akla hemen gelecek olan soru şu oluyor. **"Hangi Barış!"**

1 Eylül Dünya Barış Günü'nün anlamı kısaca şöyledir:

İnsanlık en büyük kitlesel yıkımı 2. Dünya savaşında yaşar. Barıştan yana savaşa karşı olan kesimler 1948 yılında Polonya'da Dünya Aydınlar Kongresi'ni düzenlerler. Bu Kongrede alınan kararlar doğrultusunda 1949 yılında Dünya Barış Kongresi toplanır. Kongreye 20 milyon üyeyi temsilen 2 bin delege katılır. Bu tarihten günümüze her yıl, 1 Eylül'de yeryüzünde olmayan "Barış" istenir.

İnsanlık savaşla tanıştığından bu yana savaşlar hep olageldi. Savaşların var olduğu günden bu yana da "barış" istendi. "Barış" istendi ama kendini yok eden "Savaş"a karşı örgütlü bir şekilde savaşılmadı. Savaşa karşı yapılan eylemliliklerde ise marjinal kalındı. Bu kısa öykü ise kısaca şöyle. "Barış" adını Latince "pax" kelimesinden alır. Barış hareketinin öncülüğünü pasifistler üstlendiler. Bu hareket bir *"direnmeme"* akımı olarak 19. yüzyılda güçlü bir şekilde hissedilir. Pasifistler yeryüzünde gerçek barışın kuruluşunu, savaşa katılmama olarak algıladılar. Savaş vergisi vermeyi reddettiler. Bir kısmı, dini olarak savaşın günah olduğunu savundu, ama savaşın ekonomik, toplumsal ve siyasal yapılarla olan bağlantısı bu kesimlerce hep atlandı. Gene 19. yüzyılda ortaya çıkan Marksist teori ise, savaşların kaynağının mülkiyete dayalı sömürü olduğu, yeryüzünde mülkiyet yok edilmedikçe savaşların daima var olacağı, savaşı yaratan nedenlerin bir sistem sorunu olduğu, yeryüzünde gerçek barışın ancak mülkiyet sisteminin tümden yok edilmesiyle olacağı savundu.

1933 yılında Almanya'da Hitler'in iktidara gelmesinden sonra pasifist güçlerle birlikte hareket eden Einstein, Nazi anlayışına karşı *"Ben barış için savaşmaktan yanayım"* görüşünü gündeme getirir. Pasifistlerle

yaptığı tartışmada *"Örgütlü bir güce örgütlü başka bir güçle karşı çıkılabileceği"* görüşü ağır basmaya başlar. Bu temelde oluşturulan örgütlülüklerin ideolojik temelden yoksun oluşları savaşa karşı olmaya bir anlam kazandıramadı. Günümüzde atom bombasına şiddetle karşı çıkan pasifistler, NATO üstlerine, nükleer reaktörlere karşı gösteri, yürüyüş ve çeşitli direnişlerde bulunuyorlar. Savaşın ancak savaşla yok edilebileceğini savunan devrimci güçler ise son derece dağınık ve dünyada yaşanan büyük ayrışmadan sonra henüz kendilerini toparlayabilmiş değiller. Belli ölçüde birleşme, güç oluşturma çabalarına karşın, henüz örgütlülüğün gücüne erişememişler.

Bugün yeryüzünde giderek yaygınlaşan ulusal boğazlaşmalar, ulusal pazarlardan pay kapma savaşını veren zengin ülkelerce destekleniyor ve körükleniyor. ulusal pazarlardan pay kapma pazarlıkları zengin ülkelerce Birleşmiş Milletler çatısı altında yapılıyor. Birleşmiş Milletler çatısı altında oluşturulan Barış Gücü *"Barış"* adı altında işgal ordularını Somali örneğinde olduğu gibi *"Yeni Dünya Düzeni"*ne ters düşen ülkelere gönderiyor. İnsanlık tarihi savaşla tanıştığından beri, savaşlar örgütlü sömürücü güçlerce çıkartılmıştır. Savaşı yok etmek ise, proletaryanın örgütlü güçler oluşturarak sömürücü sınıfların herbirini yok etmekle olacaktır.

Emperyalist ve gerici savaşlara karşı tavır, devrim ile karşı devrim arasında bir tercih sorunudur. Savaşlara genel olarak tümden karşı olmak, gerici savaşlara karşı devrimci savaşı reddetmektir. Bunu reddetmek ise, sömürü, zülüm ve talanın sürmesini onaylamaktır. Savaşlara karşı çıkılıp, onu yaratan emperyalist ve gerici güçlere karşı sessiz kalmak utangaçça gerici savaşları desteklemektir.

Bugün ülkemizde aydın ve sanatçılar *"Dünya Barış Günü"*nü kutlarken, anti-emperyalistliğin minumum ölçütleri olan bunlara uyuyor mu? Herkese malolan sanat yapma adına üstü kapalı, hertarafa çekilen anlamsız eserlerin üretimi piyasayı doldurmuş bulunuyor. Bosna'daki, Azerbaycan'daki savaşı sözde durdurmaya çalışıp, Kuzey Kürdistan ve Somaliye savaş ilan edenleri kaç tane aydın ve sanatçı eserleriyle teşhir ettiler dersiniz? Çok az bir kesimi ne yazık ki. Bu yüzden barışı istemek yetmiyor, savaşı yaratan emperyalist-kapitalist sistemi yıkmak için savaşmak gerekiyor. Kültür-Sanat-Edebiyat alanında da buna uygun ilkeli, kararlı ve devrimci bir yol izlemek gerekiyor.

Bu konuda, ikinci dünya savaşı döneminde yaşamış ve dünya çapında haklı bir üne sahip Berthold Brecht, Anna Serkes, Charlie Chaplin ve Picasso gibi değerli sanatçıların tavırları mutlaka incelenmelidir. Bunlar ve bunlara benzer yüzlerce sanatçı, aydın o dönemler emperyalistlerin birdizi engellemelerine rağmen, faşist-emperyalist savaş cephesine karşı haklı bir savaş yürüten Sovyetler Birliği ve diğer ezilen halklardan yana tavır takındılar.

Onlar, eserlerinde faşizmin ve emperyalizmin savaş kışkırtıcılıklarını, barışa olan sahte dostluklarını yansıttılar. Bundan dolayı onlar kovuşturmalara ve baskılara maruz kaldılar. İşte Türkiye-Kuzey Kürdistanlı aydın ve sanatçıların yapması gereken işi bugün bu olmak zorundadır. Kirli ve haksız savaşa karşı KürtUlusunun Kendi Kaderini Tayin Hakkı'nın savunulmalıdır.

Haydi görev başına!

KÜLTÜR•SANAT•EDEBİYAT PLATFORMUNA ÇAĞRI

Avrupa'da yaşayan edebiyatçı, kültür, sanat emekçisi arkadaş!

Durumundan çok mu memnunsun?

Kendinden başkalarını tanımak ve diyalog geliştirmek istemiyor musun?

Gücünü, senin gibi düşünen ve davranan aydınlanma savaşçıları ile birleştiremez misin?

Avrupa'nın herbir ücra köşesinde "aydın"larımızın kendi kendine yaşayıp erimelerini mi bekliyorsun?

Avrupa'da tek sanat-edebiyat dergisi olan GÜNEY'i tanımak istemiyor musun?

Öyleyse, öyle düşünüyorsan eğer sen kal olduğun yerde. Birlikten, dostluktan, özgürlükten, paylaşmaktan yana olan tüm kültür emekçileri Kültür-Sanat ve Edebiyat platformunda birleşmek için çalışacaklardır.

Eleştiri, öneri ve düşüncelerinizi bekliyoruz.

GÜNEY Yazı Kurulu

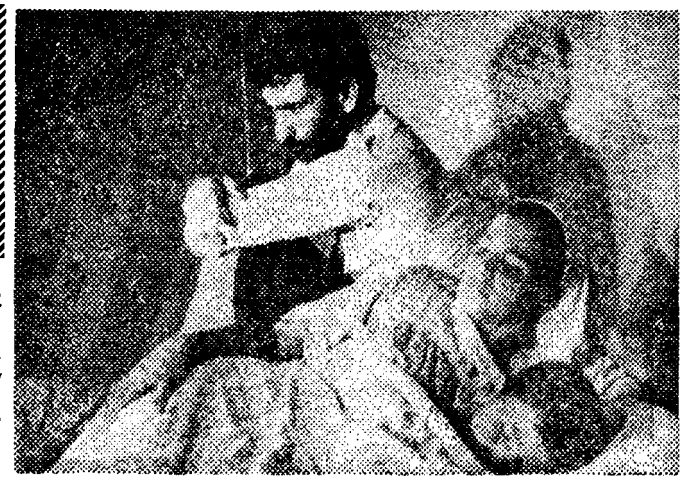
GÜNEY DERGİSİ AMBLEMİNİ OLUŞTURMAYA ÇAĞRI

Dergimizin önkapağının, sağ üst köşesine "Vakfı Destek Derneği" kare içine kültür ve sanatı simgeleyen GÜNEY'in içeriğine uygun bir amblem kullanmak istiyoruz.

Tüm okurlardan ve sanatçılardan öneri ve grafik bekliyoruz.

GÜNEY Yazı Kurulu

UMUT



KİMLİĞİ: Y. ve S.: Yılmaz Güney/G.y.: Kaya Ererez/M.: Arif Ekin/O.: Yılmaz Güney, Gülsen Alnıaçık, Tuncel Kurtiz, Osman Alyanak, Sema Ergin, Sevgi Tatlı, Enver Dönmez/ 1970 yılında çekilmiş bir Güney Film (Yılmaz Güney) Yapımı/Sb.

ÖYKÜSÜ: Adanalı faytoncu Cabbar (Yılmaz Güney), yorgun ve ihtiyar bir atın gün boyu çektiği arabasıyla yaşlı anasını, karısını ve beş çocuğunu geçindirme çabası içindedir. Zor yaşamında tüm umudunu borçlanarak aldığı atına, bir de almaktan vazgeçemediği milli piyango biletine bağlamıştır. Başka seçeneği yoktur Cabbar'ın.... Harabeye dönmüş gecekondusundan kurtulmak, ihtiyar anasını, karısını ve çocuklarını insanca yaşatabilmek için bu tür bir umudun peşinde koşmaktan başka bir çaresi yoktur.

Bir gün, özel bir otomobilin acımasızca çiğnediği atını yitirince, kolu kanadı kırılır, büsbütün çaresiz, güçsüz ve yapayalnız kalır. Hakkını savunmak için gittiği karakolda, zengin beyzadenin önünde yenik düşer. Horlanır...

Cabbar, bu olaydan sonra yeni bir ata sahip olmak umuduyla güvendiği dostlarına başvurur. Kapı kapı dolaşır. Ne var ki, o dost bildiği kişiler sanki bir duvardır. Ağız birliği etmişçesine Cabbar'a sırt dönerler. Faytoncu Cabbar, yalnız kalmaya mahkumdur.

Artık Cabbar için tek bir çare kalmıştır. Arkadaşı Hasan (Tuncer Kurtiz) ve köyün kocası ile (Osman Alyanak) define arayacaklardır. Bu kez umut definededir... Dualar okunur, umutlar tekrar yeşerir ve üç çaresiz insan, bir adanın bilinmeyen yörelerine define aramaya giderler. Günlerce yorulmadan, büyük bir sabırla, hocanın fallarda gördüğü kuru bir ağacı ararlar. Ve sonunda bulurlar. Var güçleriyle ağacın altını kazarlar. Bıkmadan, usanmadan kazarlar..... Sonunda umut, umutsuzluğa; tatlı düşler büyük bir karamsarlığa dönüşür. Cabbar, artık dayanamaz. Sabrı tükenmiştir... Ve bilinmeyen bir tanrıya karşı gelircesine kollarını havaya kaldırır. Adanın çorak ve acımasız toprakları üzerinde döner de döner... Cabbar çıldırmıştır....

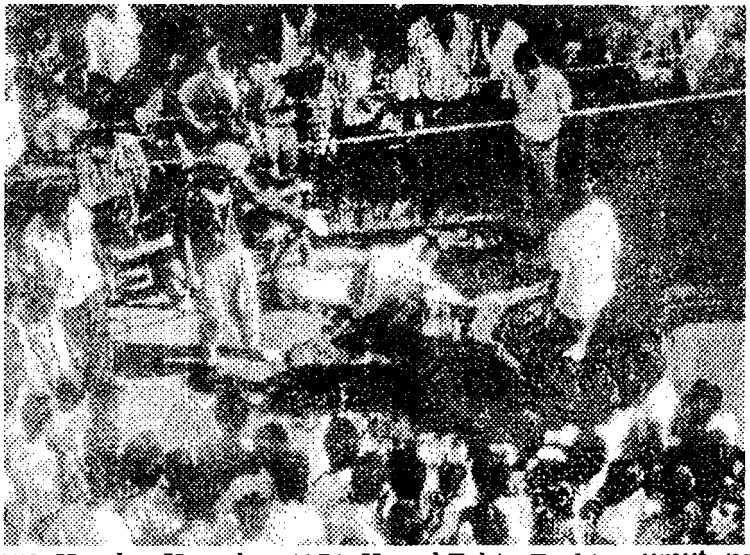


KAZANDIĞI ÖDÜLLER:

2. Adana Film Şenliğinde (1970) "En Başarılı Film" seçildi. Yılmaz Güney, "En Başarılı Senaryo" ve "En Başarılı Erkek Oyuncu" ödüllerini aldı; Grenoble Film Şenliğinde (Fransa) "Jüri Özel Ödülü" aldı. Yedinci Sanat dergisinin düzenlediği "Konusuyla, anlatımıyla Ulusal Nitelikler Taşıyan Bütün Zamanların (1914-1972) En İyi On Türk Filmi" soruşturmasında 1. oldu; Yeni Sinema dergisinin 1970-1980 yıllarında kapsayan "En İyi On Türk Filmi" soruşturmasında gene birinci sırayı aldı.

BASIN DOSYASI:

Film 71, s. 7, Ocak 1w971; Mehmet Ergün, Bir Sinemacı ve Anlatıcı Olarak Yılmaz Güney, sh. 108, Doğrultu Yayınları 1978; Salih Gökmen, Bugünkü Türk Sineması, sh. 121, Fetih Yayınevi 1973; Halit Refiğ, Ulusal Sinema Kavgası, sh.



152, Hareket Yayınları 1971; Kemal Tahir, Türkiye Defteri, s. 6 Nisan 1974; Agah Özgüç, 100 Türk Fllmi, sh.5, Aytaş Yayınları; Ernan Şener, "Gördüğümüz Filmler", Ses, s. 43, 24 Ekim 1970; Erden Kıral, "Umut Filminin Ana Çizgileri" Yedinci Sanat, s.10, Aralık 1973; Nezih Coş, Engin Ayça, Abdullah Anlar: "Umut Filmi Üzerine Tartışma", Yedinci Sanat, s.15, Mayıs 1974; Turhan Gürkan, Dünya Basınında Yılmaz Güney, 1976; Nejat Özön, Sinema Uygulayımı -Sanatı-Tarihi, sh.385-86, Hil Yayınları 1985; Altan Yalçın, "Umut", Yeni Dergi, s.74, Kasım 1970; Nejat Özön, "Umut", Devrim, s.69, 16 Şubat 1971; Atilla Dorsay, "Sinemamızda Bir Dönüm Noktası:"Umut", Yılmaz Güney Kitabı, sh.18-20, Varlık Yayınları, 1988.

FRANSIZLAR "UMUT"U ALKIŞLADI CANNES FİLM ŞENLİĞİ

"Umut" filminin 1971 yılı "Cannes Film Şenliği" özel gösterisinde sağladığı başarılı 26.5.1971 günlü Milliyet Gazetesinde "Fransızlar Umut'u alkışladı" başlığı altında şu haberle verildi:

25. Cannes Film Festivali'nde Rejisörler Şenliğine katılan Türk filmi "Umut", 16 Mayıs günü Le Française sinemasında halka gösterildi ve seyircilerin alkışıyla karşılandı.

16 Mayıs saat 18.^{00}'de ve 17 Mayıs saat 10.30'da olmak üzere Cannes'de iki kez gösterilen Yılmaz Güney'in ünlü filmi her iki seansta da kalabalık bir seyirci kitlesi tarafından izlendi.

Ödül dağıtılmayan, sadece bir film pazarı olan "Rejisörler Şenliğinde "Umut"u satın almak isteyen pek çok işletmeci vardı. Şu günlerde "Umut"u Fransa'ya getirenler, Kanadalı bir iş adamı ve Paris'te sinema sahibi olan bir Türk ile pazarlık halindedir. Umut'un Paris'te oynama ihtimali çok fazla.

YILMAZ GUNEY'İN UMUT'U

Fransa'da yayınlanan "Positif" adlı derginin 1971 ve 130 no.lu sayısında H.T. imzalı ve "Umut" (L'Espoir)de Yılmaz Güney başlıklı yazısında, Cannes Film Şenliği'nde "Umut'un gösterişine değinilerek şöyle deniliyor:

Umut, bugüne dek Cannes'da yarışma dışı gösterilen ilk Türk filmidir. Bu olay önemlidir, çünkü bu yapıt, bugünkü tecimsel Türk Sineması'nın aksine, teknik üstünlüklere sahiptir. Ayrıca film, bir insanın yaşamını günü gününe yansıtan gerçekçi bir biçim içinde, güçlü, toplumsal ve siyasal bir konuyu dile getirdiği için de, bu olay önemlidir. umut, nasipsiz bir sınıfı, çoğunluğu okuma yazma bilmeyen yoksul, kalabalık çoluk çocuğuyla kenar mahallelere sıkışıp kalmış fayton sürücülerinin sınıfının görüntüsünü çizer. Bunlar yok olmağa, ya da lumpen proletaryanın sayısını çoğaltmaya dayanabilirlerse ırgat olarak çalışmağa, yoksulluk içinde yaşamaktan bezmişlerse yol kesici haline gelmeğe, ya da akıllarını yitirmeğe hükümlü insanlardır.

Alaycı, çılgıncasına umut. İlk görüntüsünden (yorgunluktan bitmiş, edilgen, uyuklayarak müşteri bekleyen, hareketsiz arabacı) sonuncusunda (taş yığınları ortasında, çılgınlıkla kendi kendine dönen aynı oyuncu) dek, filmin kişileri, bir çember içinde döner dururlar. Film, bu kısır döngü içinde gelişir. Eğer acımasız olamıyorsan, eğer başkalarını ezemiyorsan, sefaletten yakanı kurtaramazsın.

Toplumsal sıradüzenin en tepesinden, en aşağısına dek, herkes yaşamını birazcık daha düzeltmek için, en yakınındakini sömürme yollarını aramaktadır. İnsan işi kısmete bırakır. Yarı dini hurafe, kılık değiştirmiş bir dolandırıcılıktır. Kokuşmuş bir şeyler vardır ve eğer tarihsel, toplumsal değişimler bilinmezse, bitiktir işi insanın: bir otomobil, bir hiç uğruna ezip geçiverir bir atı. Arabacının bağırıp çağırması boşunadır. Ama Güney, sorumlulukları da unutmaz, unutturmaz; çoğu okumasız , bilgisiz bu insancıkların yaşamına yeni bir biçim vermek için ne yapılacaktır?

Bu yürekli film (Cannes'a gizlice ayrı ayrı parçalar halinde gelip, gösterilmeden hemen önce yeniden kurgusu yapılmıştı) ilgi çekici, etkileyici de aynı zamanda. Ama filmdeki görüntülerin plastik güzelliğini ve seslendirmedeki üstünlüğü ayrıca anlatmağa bu sütunun boyutu elvermiyor.

Yazdıklarımızı yeniden gözden geçirdiğimiz şu sırada, Yılmaz Güney'in tutuklandığını öğrenmiş bulunuyoruz.

KAYNAK: (BÜTÜN FİLMLERİYLE YILMAZ GÜNEY, DÜNYA BASININDA YILMAZ GÜNEY)

Oğluma Hikayeler

İKİ YUMURTA



Dokuma işçisi İbrahim işten döndü. Karısı Ayşe sevinçli bir tavırla dedi ki:

"Gözün aydın... Sana bir müjdem var. Oğlumuz kavga etmiş.... Bir gözünü şişirmişler."

İbrahim'in hoşuna gitti bu haber.

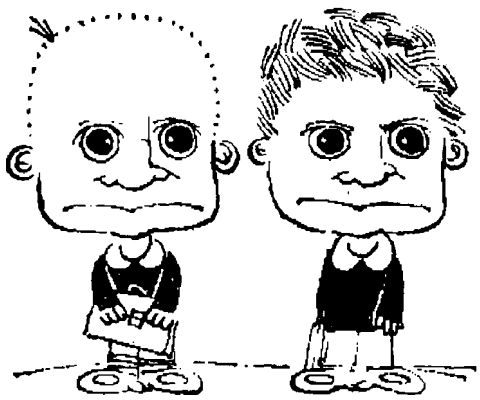
"Kimle etmiş?" dedi sevincini gizlemeden.

"Bilmiyorum... bir türlü söyletemedin... ağzı çok sıkı, belki sana söyler."

Tek çocuklarıydı Haydar; yedi yaşlarındaydı. Bu yıl başlamıştı okula. İbrahim, hem sevinci, hem de üzüntüyü... yeni, buruk, mutluluk yayan bir bileşimle aynı anda yaşadı.

"Keşke baban sağ olsaydı, ne çok sevinirdi" dedi Ayşe.

Oğlu ilk kez kavga ediyordu. Üstelik ağzı da sıkıydı demek.



Haydar'ın doğduğu günü anımsıyordu İbrahim...

"İslanıyorum, su geliyor" demişti karısı; sabaha karşıydı, ebe çağırmaya koşmuştu.

Zaman ne çabuk geçiyor.... Yedi yıl değil sanki, sanki dün... *"Gözünaydın İbrahim, bir oğlun oldu"* demişlerdi. Buruşuk bir yüz, yumuk gözler... Babası ne çok mutluydu o gün.... sevinçten ağlıyordu. *"Sen de doğduğunda böyleydin İbrahimim"* demişti yaşlı titrek sesiyle. Acı acı gülümsemişti sonra. *"Evladı olmayan evlat sevgisi nedir, anlayamaz"* demişti. İbrahim, babasının sağ olmasını ne çok istiyordu şimdi.

Haydar'ın bir gözü morarmıştı... yüzünü kaçırıyordu babasından.

"Gözüne ne oldu oğlum?" dedi.

"Bir şey olmadı" dedi çocuk.

"Adamın gözü durup dururken şişer mi babam?"

Haydar yanıtsız bakıyordu.

"Kimle kavga ettin?"

Yine yanıt yok.

"Gözün morarmış" dedi. *"Bak üstelik yüzün de sıyrıklar içinde. Hani birbirimize hiç yalan söylemeyecektik?"*

Baba oğlunu kucakladı, havaya kaldırdı. Sevgisi, sevecenliği kabarmıştı iyice. Sarıldı oğluna.

"Kır babanın kemiklerini bakalım. Kır iyice!"

Oğlunun sıkı sıkıya sarılmasını istediği zamanlar hep böyle derdi.

Haydar dişlerini sıkarak bütün gücüyle sarıldı babasına.

İbrahim de daha sıcak, daha içten bastırdı oğlunu bağrına.

"Anlaşılan, gözüne vuran çocuk senden çok büyük... kim olduğunu söylemeyecek misin babana?"

"Ben de onun kafasını kıracağım" dedi çocuk; gözleri dolarak.

"Kimin kafasını kıracaksın?"

"Ali Rıza'nın...."

"O mu vurdu gözüne?"

"O vurdu."

Aynı fabrikada çalıştıkları İsmail'in ortanca oğluydu Ali Rıza.

O da bu yıl başlamıştı okula. Kayıtlarını birlikte yaptırmışlardı.

İbrahim, yıllar öncesini.... babasının tütün kokulu yanağını... çocukluk günlerini hüzünle anımsıyordu. Oğlunun ince yüzünü, acılı gözlerini dolduran duyguları duyarlıkla kavrıyordu.

"Onu döv baba" dedi çocuk *"O benim gözümü şişirdi, sen de onun kafasını kır!"*

Baba oğlunu sevecen, sıcak.... sardı yeniden.... yanağını yanağına bastırdı. kerevete oturdu oğlunu kucağından indirmeden.

"Şimdi beni iyi dinle güzel oğlum" dedi. "Bir zamanlar ben de çocuktum. Beş-altı yaşlarında ya vardım ya yoktum. Köyde oturuyorduk o zamanlar. Bir gün, ben yaşlarda bir çocukla köküç* oynarken, nedenini şimdi hatırlayamıyorum, kavga ettik. Çocuğun elinde o an, bak bunu iyi hatırlıyorum, erik dalından bir köküç vardı, bir vuruşta kafamı kır-

dı. Kırdı ve kaçtı. Ben ağlaya ağlaya eve gittim. Amacım neydi biliyor musun? O çocuğu babama şikayet etmekti; çocuğu iyice dövsin diye. Neyse, babam kafamın kanlar içinde olduğunu görünce, telaşla koştu önce, anam da koştu, kafama baktılar. *"Kim kırdıysa iyi kırmamış. Bir şey yok"* dedi anam, bir bezle kanları silip kafamı sararken, ben olanı biteni biraz da abartarak anlattım. Hem ağlıyorum, hem de anlatıyorum. Babam kaşlarını çattı, *"Ben şimdi gösteririm o delleğe"* dedi. *"Benim oğlumu nasıl dövverlermiş"* diye söylendi. Anama da, *"avrat, sen ocağı yak, tavayı hazırla, ben hemen şimdi gelirim"* dedi ve gitti. Anam beni bıraktı telaşla ocağı hazırlamaya koyuldu. O zaman gaz ocağı, tüp gaz falan yoktu bizim köyde. Evlerin önünde çamurdan yapma ocaklar vardı. Şimdi, babam o kızgınlıkla çocuğu aramaya gittiğine göre, çocuğu yakalayacaktı. Yakalayınca ne yapacaktı, bir güzel dövecekti. Belki diyordum kafasını da kıracaktı; böyle diyordum o günkü kafamla. Anam da ocağı yaktığına, tavayı hazırladığına göre, tamam diyordum, babam çocuğu dövecek, kafasını da kıracak... sonra eve getirecekti. Anam da çocuğun ellerini, kafamı kıran ellerini tavaya sokup bir güzel yakacaktı. Böyle değilse niye yaktı ki ocağı diyordum. Bu ara, kafamı kıran çocuğun feryadını duydum. Tamam diyordum, tamam, babam dövüyor oğlanı. Sevinçle avlumuzun önüne çıktım, gördüm ki, babam, o koca adam, düşmüş çocuğun peşine "kaçma lan, kaçma bir şey yapmayacağım" diyor, çocuk kaçıyor, babam kovalıyor. Derken babam yakaladı çocuğu. Ben ha vurdu ha vuracak diye beklerken, baktım ki babam çocuğu şapur şupur öpüyor, havalara atıp kapıyor... Şaşırmıştım. Anama baktım. O ne! O da gülmüyor mu.... Üstelik sevinçli. Türkü söyleyerek ocağın üzerine tava koyuyordu, yağ koyuyordu. Acaba çocuğu tavaya mı atacaktı, anam derken, türkü söylemesine anlam veremiyordum. Belki de çocuğu ürkütmemek için böyle davranıyorlardı. Evet diyordum şeytanca, çocuğu ürkütmemek için babam onu öpüyor, seviyor... anam da türkü söylüyor. Babam çocuğu eve getirirken, anam koştu bu sefer, tava ocakta, çocuğu kaptı babamın kucağından, başladı şapur, şupur öpmeye... Bir de sözler.... *"Vay senin kafa kıran elelerine kurban olayım..."* vay falan filan. Sözün kısası oğlum, bem çocuğu dövecekler, tavaya atacaklar filan derken, tavaya iki yumurta kırdı anam, yufka ekmek getirdi, kuru incir getirdi; bir yanında anam, bir yanında babam çocuğu oturttular yumurtanın başına. Çocuk da ben de iyice şaşırmıştık. Başladım ben ağlamaya, dedim ki, "hem benim kafamı kırsın, hem de ona yumurta yedirin ha!.... ben de yumurta isterim, kuru incir isterim." Babam beni kucağına aldı, dedi ki: "Bak oğlum, bu çocuk senin düşmanın değil ki, arkadaşın. O da bizim gibi bir baldırı çıplağın oğlu. Oyun içinde böyle şeyler olur. Sonra bizim bir adağımız vardı. Ananla dedik ki sen doğduğunda, oğlumuz yaşarsa, büyürse kavga ederse, böyle bir gün görürsek, her kim ki onun kafasını kırar, ona iki yumurta yedirelim, dedik. Çok şükür yaradana ki bize bu günü gösterdi. Sen büyüdün oğlum. Kavga edecek çağa değdin..." Babam bana böyle dediydi işte. Şimdi babamın söylediklerini daha iyi anlıyorum Haydarım. Şimdi anlıyorum ki, sen de büyüdün oğlum. Bak, kavga edecek çağa geldin. Bir ana baba için ne güzel bir şeydir bu, bilsen... Sen de bir gün çocuk sahibi olacaksın, baba olacaksın, sen de benim gibi o zaman belki daha iyi anlayacaksın.

Ali Rıza senin arkadaşın oğlum. O da senin gibi bir işçinin çocuğu; İsmail'in oğlu. İsmail benim arkadaşım, Ali Rıza da senin arkadaşın. Şimdi gidip İsmail'e sorsak, desek ki, yahu İsmail, söyle bize: Bizim Haydar'ı mı çok seven yoksa oğlun Ali Rıza'yı mı? Eminim ki, en az oğlu Ali Rıza kadar sever seni İsmail. Ben de Ali Rıza'yı en az senin kadar severim aslan oğlum. Sizler, böyle ufak tefek şeylerle birbirinize kin tutmamalısınız, sizler dost olmalısınız."

"Ama o benim gözüme vurdu baba."

"Vursun babam... nolur... geçer..."

Ayşe seslendi:

"İbralim" dedi *"gördün mu, İsmailler geliyor."*

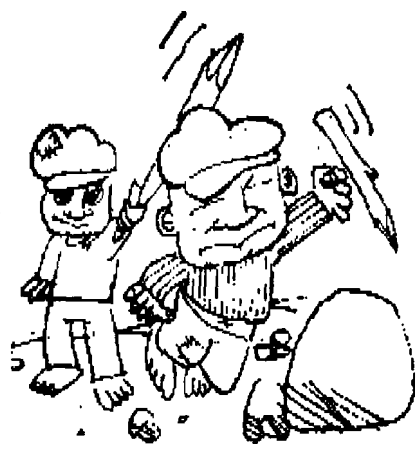
İbrahim doğruldu. Pencereden, kucağında küçük çocuğuyla İsmail'in karısının ve Ali Rıza'nın geldiklerini gördü. Ali Rıza'nın çekingenliğini uzaktan seçebiliyordu İbrahim. İsmail gülüyordu.

İbrahim, acılı bir duyarlılıkla babasını anımsıyordu. Sağ olsaydı babası, torununun kavga ettiğini görseydi.

Karısına seslendi:

"Ayşe!" dedi. *"Ocağı yak! iki yumurta kır tavaya."*

* Köküç; Ucu sivriltilmiş, 30-35 cm. uzunluğunda, avucun kavrayacağı kalınlıkta, sopa biçiminde ince dallardan kesilmiş bir oyun aracı. Bu oyun, daha çok köylerde, kışın çocukların ve gençlerin oynadığı bir oyun idi. Köküç, toprağa fırlatılarak saplanır. Diğer oyuncular, köküçlerini, daha önce saplanan köküçleri devirmek amacıyla, toprağa saplarlar.



AVRUPA'DA YAŞAYAN TÜRKLER VE KÜRTLER

Hacı OSMAN

Almanya'daki Türk ve Kürt'lerin kurdukları işletmelerin kuruluş sermayelerinin toplamı 1992 yılında 7 milyar 200 milyon Alman markıdır. Yıllık ciroları ise 28 milyon mark civarındadır. Almanya'daki Türk ve Kürt işyerleri yapılan 1992 yılı verilerine göre 130 bin kişi çalışıyor.

Hepimizin bildiği gibi 1960 yıllarının başında Avrupa'ya ilk göç başladı. Halen de bu göç devam ediyor. Burada, yani Avrupa'da yaşayan Türkler ve Kürtler deyim yerinde ise Avrupa Türkleri veya Avrupa Kürtleri diyebiliriz.

Bugün Avrupa'da 2 milyon 450 bin Türk ve Kürt yaşıyor. Bu da şu anlama gelmektedir; Türkiye nüfusunun yüzde 4'ü Avrupa Topluluğu sınırları içinde yaşamaktadır.

Bu nüfusun ülkelere göre dağılımı şöyledir: Almanya'da 1 milyon 900 bin, Fransa'da 240 bin, Hollandaa'da 200 bin, geri kalanı ise diğer Avrupa ülkelerinde yaşamaktalar.

Avrupa'daki Türk ve Kürt nüfusu, Danimarka nüfusunun yarısı kadar, Lüksemburg nüfusundan altı misli fazla, İrlanda nüfusunun üçte ikisi aşağı yukarı Portekiz nüfusunun dörtte biri kadardır.

Avrupa'da yaşayan Türkler ve Kürtler, Avrupa Topluluğu dışında gelen yabancılar arasında da birinci sırayı alıyorlar. Türkler ve Kürtlerden sonra Cezayirliler ve Portekizliler gelmektedirler.

Avrupa'da yaşayan Türkler ve Kürtler bundan 32 yıl önce Avrupa'ya geldiler. Bu süre içinde giderek sayısı artan Türkler ve Kürtler buraya yerleşmeye başladılar. Ağırlıklı olarak Türkiye'nin kırsal kesimlerinden gelen bu insanlar süreç içinde belli değişimlere uğradılar. İlk başlangıçta Avrupa'nın sanayileşmiş ülkelerinin fabrikalarına işgücü olarak gelen ve kendilerine tabir yerinde ise "misafir işçiler" olarak adlandırılan bu insanlar, geçen zaman içinde yaklaşık 50 değişik dalda iş tuttular. İlk başlarda kendi iç pazarını yaratan bu insanlar, daha sonra bulundukları ülkeler içindeki insanlara da hizmet veren değişik işyerleri açtılar.

Türkiye Araştırmalar Merkezi'nin verilerine göre bugün AT'de "35 bin Federal Almanya'da, 2 bin 500'ü Hollanda'da, 3 bini Fransa'da 500'ü Belçika'da" olmak üzere toplam 44 bin 500 civarında Türk ve Kürt işyeri bulunmaktadır.

Almanya'daki Türk ve Kürt'lerin kurdukları işletmelerin kuruluş sermayelerinin toplamı 1992 yılında 7 milyar 200 milyon Alman markıdır. Yıllık ciroları ise 28 milyon mark civarındadır. Almanya'daki Türk ve Kürt işyerleri yapılan 1992 yılı verilerine göre 130 bin kişi çalışıyor.

Avrupa'da yaşayan Türk ve Kürtlerin yaklaşık 620 binlik bir genç kuşağı AT içinde orta-öğretim kurumlarında ve üniversitelerde okuyor. Bu da Avrupa'da yaşayan Türk ve Kürt gençlerinin %26'sı okul ve üniversite çağındaki gençlerden oluşuyor. Halen Almanya üniversitelerinde 1993 yılı verilerine göre 13 bin Türk ve Kürt öğrenci bulunuyor. Bunlardan belli bir kesim üniversiteyi bitirmiş durumdadırlar. Burada yaşayan gençlerin belli bir kısmı ikinci kuşak lise yani (abitur) mezunu. Burada devlet kurumlarında eşit koşullarda çalışmak için mücadele ediyorlar. Seçme ve seçilme hakkı için yasal değişiklik azınlık statülerinin tanınması için de mücadele ediyorlar.

Halen Avrupa'da yaşayan Türkler ve Kürtler için serbest dolaşım hakkı yoktur. Maastrich anlaşması dahi burada yaşayan insanları görmemezlikten geldi. AT ülkeleri arasında göçmenlere karşı takınılacak tutum konusunda değişik görüş ve uygulama farklılıkları var. Kimi AT ülkelerinde, AT dışında gelen göçmenlerin yerel seçimlere katılma hakkı var. Örneğin Danimarka ve Hollanda. Tabii ki tüm bu gelişmelere rağmen Avrupa'da yaşayan Türk ve Kürtlerin yığınsal problemleri de bulunmaktadır.

Burada yaşayan insanların yalnız Federal Almanya'da 104 bin işsiz bulunmaktadır. Bu sayı her geçen gün artıyor. Burada yaşayan ve doğan gençler meslek yeri bulamamaktadırlar. Burada mı veya geldiği ülkelerde mi yaşayacaklar bu konuda kesin kararları yok. Kültürel sorunlar var. Burada doğan çocukların büyük bir kısmı anne ve babalarının ülkelerini tanımıyorlar. Her iki kültür arasında bocalayıp gitmektedir. Gençlerin meslek eğitim sorunları, alkol sorunları, uyuşturucu sorunları ve aile sorunları her geçen gün artmaktadır. Bu konuda her geldikleri ülke hükümetleri tarafından döviz makinesi olarak görülmektedirler. Fakat burada doğup büyüyen 3. kuşak dediğimiz kesim burada kalmayı tercih ediyor. Hatta yapılan son araştırmalara göre burada yaşayan Tükler ve Kürtler arasında Avrupa'da kalma eğilimi giderek gelişiyor.

ÖZELEŞTİRİ

Berthold Brecht

Bu yazı, 1936-1939 döneminde yayımlanan aylık Das Wort dergisinde çıkmıştır. Das Wort'un yazı kurulu, B. Brecht, Willi Bredel ve Lion Feuchtwanger'den meydana geliyordu. Özellikle, yurt dışında yaşamak zorunda kalan ve eserleri Almanya'da yasaklanan yazarların yazıları yer alıyordu bu dergide. Yazı kurulunun 1936'daki uyarısında şöyle deniliyordu: "Can düşmanımız faşizmle mücadele edenler için yazmakla yetinmeyelim. Faşizmin, ekmek vereceğiz diye umutlandırıp taş verdiği, hürriyetinize kavuşacaksınız diyerek köleleştirdiği insanları da yürereklendirelim. İstila edilen yabancı toprakları, boyunduruk altına alınan halkları gördükçe faşizmin büyüsüne kapılan kardeşlerimiz için de yazalım."

Nasyonal-sosyalizmin dördüncü yılında propaganda bakanı, Almanya'da her türlü sanat eleştirisini yasakladı. Birçoklarına göre, eleştireye karşı duyulan öfkenin aşırı bir tepkisiydi bu. Oysa yasaklama kararı çok mantıklı bir davranıştı. Çünkü, sanatın olmadığı yerde eleştiriye ihtiyaç duyulmaz artık: eleştirinin yasaklanması, sanatı yasaklamanın gerekçesidir. Bundan dolayı, sanatçılar için bir kurtuluş yoludur eleştirinin yasaklanması. Sanat yapmalarına izin verilmiyorsa, eleştirilmelerine göz yummak imkansızdır. Öte yandan, genellikle eleştiri, bir davranış (tutum) olarak, nasyonal-sosyalizme en iğrenç gelen şeydir. Tek bir şeyden hoşlanır nasyonal-sosyalizm: o da, estetik davranıştır. Hitler, her şeyden çok, kendisine "Devlet Sanatçısı" denilmekten hoşlanmıyor mu? Bu da, "sanat" kavramının özel, apayrı bir anlam kazandığını gösterir. Sanatçı bilinçsiz bir şekilde davranmaktadır, bir uyurgezerdir. Çoğu zaman, bunun sebeplerini kendisi de bilmiyor. Bütün budalalığına rağmen bir sanatçının büyük bir sanatçı olabileceği yolundaki o ünlü sanat tanımına tıpatıp uygun düşen bir durum var ortada. Bu "Devlet Sanatı"nın zoruyla, eleştirin yerini resmi bildiriler alıyor. Sanatsal bir güzelliğe bürünmesi gerekiyor bu resmi bildirilerin.

Sanat eserlerinin eleştirisi, Üçüncü Reich'in boyunduruğuna girdiğine göre, yurt dışında yaşamak zorunda kalan sanatçılarımızın durumu nedir? "Das Wort" dergisinde seslerini duyurmaktadırlar. Ama onları nasıl eleştirmeli? Hatta, bu sanatçıların yazdıkları eleştirilebilir mi?

"Das Wort", her şeyden önce, öz eleştiriye yeterince yer vermiyor diye kınanabilir. Hemen belirtmeliyim ki, yayınladığımız yazıların tümünü ne ben, ne de dergiyi çıkaran arkadaşlarımızın hiçbiri tasvip etmedi. Hiç değilse, kimilerimiz, çıkan yazıların birçoğuna katılmıyorduk. Buna rağmen bu yazıları yayımladık. Niçin?



Yurt dışındaki edebiyatımız, tıpkı bir parçası olduğu Alman halkı gibi, çetin, sarp yollardan geçmektedir. Yurt dışındaki edebiyatımız da tıpkı alman halkı gibi, bir birlik, bir bütün halinde değildir. Onları birleştiren tek şey: faşizme karşı duydukları düşmanlıktır. siyasi konulardaki bilgileri birbirinden farklıdır. Buna rağmen, bu sanatçıların büyük bir kısmı, daha önce siyasi bir görüşe sahip olmadıkları halde, siyasetle uğraşıyorlar diye sınırdışı edildiler. Onlar ne öğrendilerse olayların zoruyla öğrendiler. Üstelik, yabancı ülkelerde bilgi kaynakları son derece sınırlıdır. Sanat eserlerindeki sapmaların hemen hepsinin yeniden ele alınıp düzeltilmesi gerekmektedir. Oysa, dış ülkelerdeki şartlar içinde bunları düzeltmeye kalkmak hemen hemen imkansızdır.

Bununla beraber, edebiyatın karşıllaştığı başlıca güçlükler, yurt dışında yaşamaktan değil, dünyanın durumundan ileri gelmektedir. derin bir buhran geçirmekte olan, sadece Alman edebiyatı değil. Bu buhran, Alman edebiyatında daha açık-seçik görülmektedir çünkü, alman halkıyla birlikte dünya buhranının ortasına itilmiştir. Kapitalist üretim tarzı ile, kapitalizmin üretici güçleri arasındaki durmadan büyüyen çelişki, edebiyatı gitgide uyarmaktadır. Edebiyat, bu çelişkiyi olumlu bir şekilde dile getiriyor. Ortaklaşa yaşanan hayat ne kadar dayanılmaz olursa, insanların ortaklaşa yaşantılarını dile getirmek o kadar güçleşir.

❐

DERSA ZIMANÊ KURDÎ

Dersa çaremîn

Hêlîn û hevalê Miraz, Thomas

Miraz birayê Hêlinê'ye. Îro yekê Gulanê ye. Xûşk û birayê Hêlînê neçûne dibistanê. Bav û dîya Hêlinê çûne meşa yekê Gulanê. Ango gotuna bavê Hêlînê; yekê Gulanê şûn da gereveke mezinê dest pê bike. Birayê Hêlînê Miraz, hevalê xwe Thomas anîye malê. Thomas lawikekî pir şermokeye. Hêlin mînanî vizika dora Thomas dizivire jê dipirse:

- Tu kiyî?
- Tu çend salîyî?
- Navê bavê te çîye?
- Navê dîya te jî Eyşane?

Thomas'ê belengaz Kurdî nizane, tiştekî ji Hêlînê femnake, ji şerma soro-moro bûye û nizane yê çi bêje.

- Birayê te tunin?
- Cemîle xûşka te ye?
- Navê bavê te Sêro ye?
- Di dersxana we da çend kes hene?
- Bisikileta te (tekira te) sor'e?

Miraz dibê, "Thomas werê em derkevin der". Hêlîn dibê,"Miraz, cev neyarîyê neke. Me xwe ra xaş xaş xeber dida".

Şrovek li ser pêş pirtik û cih navên kesa, bi dews nîşandara va (ji-bi-di-li)

Hêlîn mînanî vizika dora Thomas dizivire jê dipirse.

Hêlîn ji Thomas dipirse Hêlîn ji wî dipirse Hêlîn ji wê dipirse	]	(kurti) jê dipirse
bi wî bawerbe bi wê bawerbe	]	pê bawerbe

li wî binhêre
li wê binhêre] lê binhêre

di wî da
di wê da] tê da

Şirovek li ser "Fêl"a

Di zimanê Kurdî da, du (2) cure fêl hene:
a) Fêlên bi ser xwe
b) Du fêlên bi hevra
Mesele "a" di tekstê da ji hatiye xebatê: "Hêlîn mînanî vizika dora Thomas dizivire". Zivirandin fêlekî bi serê xwe ye. fêlên bi ser xwe, dema naha da, aha tên kişandin:

	zivirandin / mayin / pêcan / girtin / qîrîn / kirin / xebat
ez	dizivirim.....
tu	dizivirî.....
ew	dizivire.....
em	dizivirin.....
hun	dizivirin.....
ew	dizivirin.....

"b" di zimanê Kurdi da du fêl, du nav, an ji nav û fêlek bên cem hev, mena fêlekî nuh peyda dibe. Mesele "femkirin": "fem" nave, "kirin" fêle. Herd bi hevra meneka nuh peyda dikin. Kişandina du fêlên bi hevra-di dema naha da aha tên kişandin.

	femkirin / vekirin / rabûn / hildan / vêxistin / vexarin
ez	femdikim.....
tu	femdikî.....
ew	femdike.....
em	femdikin.....
hûn	femdikin.....
ew	femdikin.....

Ça tê dîtinê, pêş pirtika dema naha "di" dikeve navbera herd fêlan. Kerema xwe wan cîhên valan tijîkin.

YILMAZ GÜNEY VAKFI'NA

Sayın ilgililer benim yeğenime yapılan insanlık dışı metotlarla celatlar tarafından öldürülmüştür.

Yeğenim Sivas'ın İmralı kazasının Karacaören nahiyesindendir. 26 yaşında ünüversiteyi Ankara'da bitirdi, fakir bir aile genciydi. Bundan bir süre önce Aydın'da yakalanıyor, Dev-Sol örgütünün militanı diye büyük bir işkenceye tabi tutuluyor, işkencede ölüyor, babası Mahmut Erdoğan'a haber veriyorlar, oğlun ölmüş gel cenazesini al diye. Babası, Aydın İnsan Hakları Derneği aracılığıyla cenazeyi alıyor, askeri ve istihbaratın denetiminde Cenazeyi Sivas'ın İmralı kazasının Karacaören nahiyesinde toprağa veriyorlar. Cenazeyi yıkadıkları zaman iki el bilekleri, iki ayak bilekleri sip syati kaburgaları kırılmıştı, elektro-şok verdiklerine dair vucudunda izler vardı, vucudunun bazı yerlerinde darbe izleri vardı, böylelikle yeğenim Baki Erdoğan'ı 24.8.1993 günü toprağa verdik, acımız büyüktür.

Sizler, çoğu devrimcileri uyarın, boşu boşuna paralı ajanlara, topluma kahpelik eden insanlara yem olmasınlar, çünkü Türkiye'de adalet yoktur, adalet hırsızın, talancının rüşvetcinindir. Onun için çeşitli metotlarla öldürüyorlar, onun için dünyaya ve topluma duyurun benim yeğenime yapılan metotlar başkalarına yapılmasın.

Hepinize saygılar.

Baki Erdoğan'ın dayısı

Rıza Senol.

31.8.1993

Değerli Rıza Arkadaş!

Yeğenin ile ilgili yazını aldık ve yayınlıyoruz. Herşeyden önce acınızı paylaştığımızı belirtir, tüm aile efradınıza ve halkımıza başsağlığı dileriz.

Dergimiz uzun periyodlarla çıktığından dolayı bu haberi geç yayınlıyoruz.

Bu yüzden sizlerden özür dileriz.

Haklı bir davada şehit düşen veya faşist baskılara maruz kalan tüm halkımızın yanındayız.

Bir kültür-sanat dergisi olarak bizler de kendi olanaklarımız ve dilimizde tüm gerici baskı ve zülümlere karşı mücadele etmeye çalışıyoruz.

Dostça Selamlar.

Güney

Selamlar Güney Yayınları

TKP/ML (MPM) DEH davasından yargılandım ve 169. maddeden hükme bağlandı. Yayınlarımızı takip etmek istiyorum, fakat ekonomik olanaklarım yok; bu noktada yardımcı olacağınızı umarım. Yayınlarınızdan 1. Güney Kültür-Sanat dergisi'ni ilk sayısından itibaren; 2. Siyasi Yazılar 1-2-3; 3. Sanık; 4. Sahpa; 5. Boynu Bükük Öldüler; 6. Halkın Sanatçısı 7. Oğluma Hikayeler adlı eserleri gönderirseniz memnun olurum.

Sağlığınızın devamını umar, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Dostça Selamlar

Zekeriya Solmaz /2.9.1993/Çankırı E Tipi Cezaevi

Selamlar Yılmaz Güney Vakfı Çalışanları

Gönderdiğiniz kitaplar, dergiler bana 20.9.1993 tarihinde ulaştı, çok yararlı oldu. Teşekkürler. İnter ile Dönüşüm yayınlarının Avrupa temsilcilerine de teşekkürlerimi iletin lütfen.

Buraya koğuşumuza gelen tüm kitap, dergi ve kasetlerden, koğuştaki herkes yararlandığı gibi, diğer koğuşlardaki dostlar da yararlanmaktadır. Çünkü bizim mücadelemizin sürekli yörüngesindedir zaten. "Halka hizmet etmek" anlayışı, ki halkın en ileri kesimini temsil edenler, devrim cephesinde birbirleri için vardırlar ve birlikte mücadele ederler. İnsan ile eşya arasındaki ilişkide, önde gelen insandır, Mao Zedung yoldaş bunu defalarca vurguladı. Bunu biz böyle kavrıyoruz işte.

Bildiğiniz gibi biz cezaevindeki tutsakların ekonomik olanakları kısıtlı olduğundan, bu alanda sizlere yardımcı olamıyoruz. Bununla birlikte "pazar ölçülerinde" tüm yayın, kaset çalışmalarına ulaşamıyoruz. Sizlerden beklediğimiz, bu küçük engelleri bertaraf etmeniz, bunu çelikten bir sabırla umuyoruz. Yayınlarınızın bir kısmına ulaştık, bu bizim açımızdan büyük, güzel bir kazanım. Sizlerin de ekonomik sıkıntılar çektiğinizi biliyorum, ama eğer mümkün olursa, yayınlarınızdan şu anda bizde mevcut olmayan kitapları gönderin, yine Dönüşüm ve İnter ile diğer dost yayınlardan bunları bekliyoruz. Kaset çalışmalarını da lütfen gönderin. Yayınlarınızdan şunları talep ediyorum: 1) Oğluma Hikayeler, 2) Sanık, 3) Hücrem, 4) Boynu Bükük Öldüler, 5) Soba-Pencere Camı, 6) Gençlik Öyküleri, 7) Yunan Bıçağı, 8) Bütün Filmleriyle Yılmaz Güney, 9) Yılmaz Güney Üzerine Müzik Kasetleri.

Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

09.09.1993 / Çankırı

İNSANA, İNSAN OLARAK DEĞER VERMEK

1991 Eylül ayı idı. Hayallerimin gerçekleştiğini zanettiğim gerçeklerin farklı olduğunu öğrendiğim, amacın araç olmaya geçiş dönemiydi. Peki gerçek neydi? Gerçek başka topraklarda, başka insanlardan öğrendiklerimdi. Bu da ne kadar iyi olursak olalım, öcüleşen toplum oluşumuzun saplantısıdır. Kürt eşittir hiç saplantısını örümcekleşen beyinlerden silmek zor, hatta imkansızdır.

Taze beyin sadist değildir. Onu örümcekleşmeye yüz tutmadan kazanmak (engelleyici)ağları yok etmek demektir. Onları (ağları) yok etmeliyiz ve onlara (ezilen halklara) sen boşluktasın dememeliyiz. Boşluk denilince akla ilk gelen şey uzaydır. Orada çekme kuvveti yoktur. Yerin ise çekme kuvveti vardır. Kürdistan'nı yerin çekme kuvvetine benzetiyorum. Demek ki bizler de yeryüzünde yaşıyoruz ki Kürdistan bizleri çekiyor. Eylül 91'de çektiği gibi.

Evet Eylül 91'di. Aillesinden Kürt düşmanlığını öğrendiği halde, insanlara insan olduğu için değer veren bir arkadaşla aynı eve taşınmaya karar verdik. İki hemfikir arkadaş daha bulup, yurttan ayrılacaktık. İlk olarak arkadaşım durumu babasına bildirdi, benim Kürt olduğumu belirtecekti ki babası kürt'lerden ve doğululara karşı sempatisinden dolayı, kızının kürt diyeceğini anlamış olacak ki telefonu kapattı. Aynı gün uçağa atlayıp gelmiş. Beni görür görmez "başka kardeşin var mı?" dedi.

"Yok, fakat olsa ne olacaktı" dedim. Biraz konuştuktan sonra, "sen Kürtlere benzemiyorsun" dedi. İşte ezilmişliğimizin, alçaltılmışlığımızın farkına o zaman vardım. Önce öyle bir babanın kızı olduğu için arkadaşımdan nefret ettim. Babası kabul ettiği halde, onunla aynı eve taşınmayacağım dedim. Sonra gerçekleri öğrenmek onun da hakkı dedim ve aynı eve taşındım. Anlayabildiğim kadarıyla gerçekleri anlattım. Devrimci insanların yaşantısı, insanlara yaklaşımlarındaki samimiyetleri, onu tamamiyle kapitalist yaşamdan koparttı. Ben de, o da dürüstlüğe kendi yaşantımızdan başladık.

Aysel'a Helimê/KARS

NASIRLANMIŞ ELLER

Bir okul çıkışıydı,
düşüncelerle yürken eve doğru
Hayli yol katetmiştim ki yaşlı bir bayan
Elleri nasırlaşmış,
yüzünde nasırlaşmış ellerinin izi
Ve tüm gerçekleri haykıran
yüzüyle bakıyordu,
Yardımet dercesine
Üstelik konuşamıyordu
Konuşsa bile kimse anlamazdı
Dili dilimiz gibiydi..
Ellerini öptüm,
tüm konuşamayanların yerine
Sonra da sildim, iz kalmasın diye.

Dilan Uyudum/04.03.1993

BİZ Kİ

Biz ki seninle
En hırçın cehennemin
Sularından geçtik
Andımız and diyerek
Kanımıza kanımızı kattık
Puşt tarlalarında
Karlar üzerinde yürüdük
Ölümü aştık
Bedenimizdeki metalleri
Dişlerimizle söktük çıkarttık
En insafsız sancılarımıza
Türküler söyledik
Ne ah çektik ne vah eyledik
En karanlık günlerde
Umudu güneş yaptık
Aya ışık gönderdik
Yarınlar aşkına
Görül gürül aktık
Derya eyledik
Ölümün canına okuduk
Göndere yürek çektik
Kabus zindanlarında
Tahammüle can verdik
Ser verdik sır vermedik
En sevdiğimiz
Anadan oğuldan yardan geçtik
Kendimize onurdan kefen biçtik
Ne oldu şimdi sana?
Yosun mu tuttu fikirlerin

FALCI

Hani
Sevecekti beni...
Terketmeyecekti
Hani zengin olacaktım
Hiçbir derdim kalmayacaktı
Hani bakkal, kasap çalmayacaktı kapımı
Hani suyum, elektriğim kesilmeyecekti
Hani ev sahibi, evden atmayacaktı beni
Hani yüz yaşına kadar yaşayacaktım

Ulan Allah'sız
Kitapsızç falcı
Dediklerinin
Biri bile çıkmadı
Üstelik
Hasta oldum
Bu genç yaşımda
Yataklara düştüm

Doktorlar
Üç aylık ömür verdi

Şimdi ne diyeyim sana
Ölüyorum ulan
Ölüyorum
Bir kefenlik param bile yok.

EROL ARS/Augsburg / Devrimci Selamlar

ÇILGIN GRAFİTTİ

Hazırlalayanlar: ***Duygu/Aslı***

Kahrolsun teknoloji,
Biz kendi halimizden memnunuz.

Kendimi rahatlatmak uğruna,
Hergün duvarları kirletiyorum.

Irkçılığa karşı mücadele et
Gönüllü yangın söndürücü ol.

Oku, adam ol kendini kurtar!
Okulları kuranları batırmak için.

İnsanlara güven, onları sev
Ama sağ elden sola hayır gelmez.

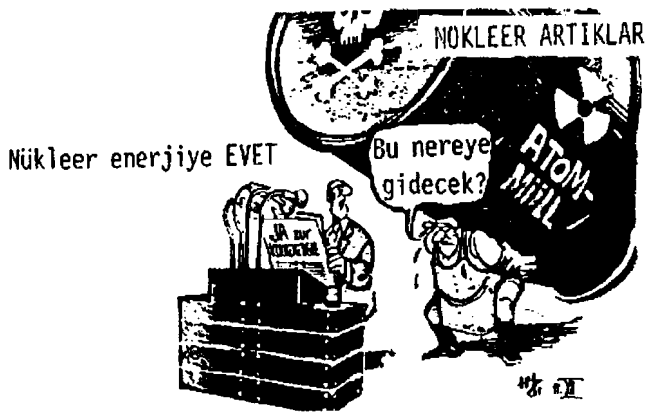
Bedelli askerliğe gitme,
Kırkından sonra azabilirsin.

Son gülen iyi güler
Gülmeye fırsat bulabilirse.

AIDS bir kişiyi,
Aşk iki kişiyi mezara götürür.

En iyi sanat, saçmalamaktır
Bütün palavracılar birleşirse,
Saçmalamak gereksiz olur.





"Önemsiz sorunlarla gelip işleri karıştırma be adam!"

Senin kurtuluşun bizimledir arkadaş(sarhoşa)
Benim kurtuluşum şişe iledir.

Parayı sobaya at,
Enflasyonu durdur.

Yasaklar neden vardır
Onları çiğnemek için.

Ölüm olduğundan bu yana
Tanrı ortaya çıktı.

Dazlaklara karşı koyun
Saçlı çocuk doğurun.

Lokantalar çıktığından beri
Ülserim azdı.

Anneler doğurur, din öldürür
Tanrı da onları affeder.

Yeni atom silahlarına hayır
Depoda yer kalmadı, önce eskileri kullan.

Tanrı sermayeyi doğurdu
Karşılığında ise Marks'ı verdi.

Sigara adamı öldürür oğlum,
Erkek adam ölümden korkmaz.
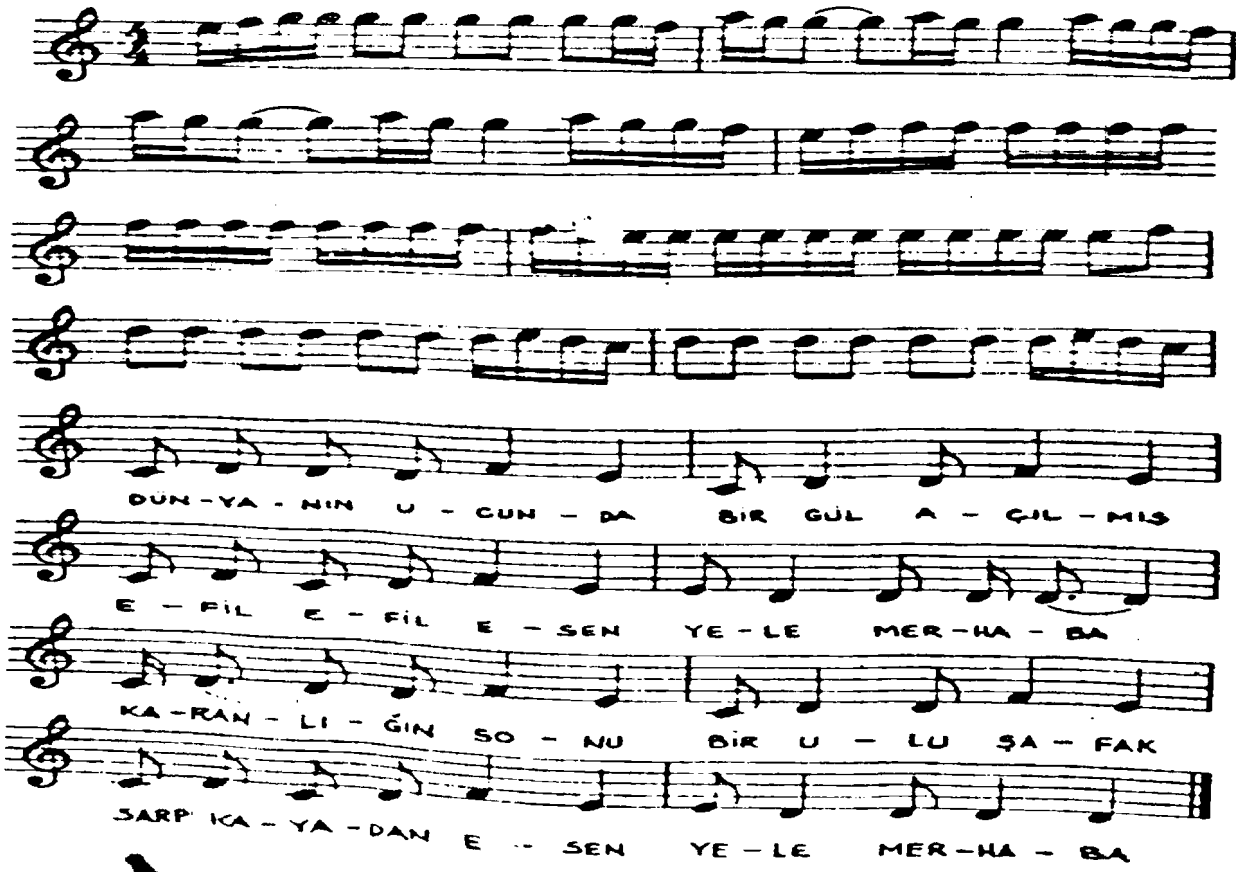
Erkekler patronlar çeker
Acısını da kadınlardan çıkartır.

Söz: Yaşar Kemal
Müzik: Z.Livaneli

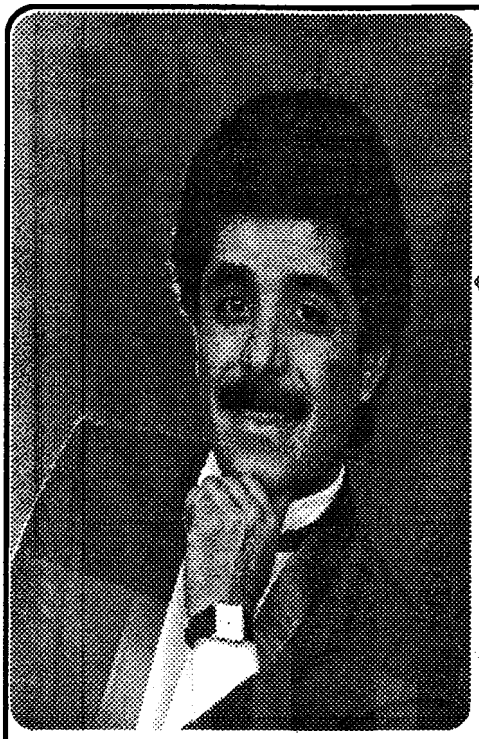
MERHABA

Acıda kahırda çekmiş geliyor
Güneşten boşanmış kopmuş geliyor
Bir ışık selidir sökmüş geliyor
Nazım usta ulu sele merhaba

Günbegün yüreğim ulu yalımda
Engel tuzak kurmuş bekler yolumda
Zulümlerde işkencede ölümde
Bükülmeyen güce kola merhaba







MEHMET YILMAZ & grup ARKADAŞ

Nişan, Düğün ve Tüm Özel Günlerinizde

☎ : 07584 / 31 97
: 07581 / 83 68

Fax : 07581 / 57 32
Auto: 0171 / 85 01 551

Paradiesstr. 23 • 88348 Saulgau

HER YILMAZ GÜNEY
SEVERİNİN EVİNDE BULUNMASI
GEREKEN

YILMAZ GÜNEY TAKVİMİ
1994

TÜRKÇE-KÜRTÇE-ALMANCA

Birbirinden güzel poster ve şiirlerle
TÜM GÜNEY satıcılarında
ve GÜNEY adresinden isteyiniz.

BARIŞ KİTABEVİ

Her çeşit
Roman - Öykü
Anı - Şiir
Çocuk - Gençlik
Kadın - Fıkra
ve Bilimsel Kitaplar

Müzik ve Video Kasetleri
Haritalar - Dergiler
Posterler - Kartpostallara
Lügatlar - Sözlükler
Saz ve Saz Telleri

ile hizmetinizdeyiz.

Açılış Saatleri: Pazartesi-Cuma : 14.30 - 18.30
Cumartesi Günleri : 10.00 - 14.00
Solingerstr. 1 • 47166 Duisburg (Hamborn)
☎ : 0203 - 55 86 99

